

Borsele

Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017

planMER

identificatie

projectnummer:

0654.19576.00

projectleider:

ir. C.A. Louws

auteurs:

drs. M. van der Meulen
mw. drs. L.M. de Ruijter

planstatus

datum:

21-09-2016

status:

concept

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1. Aanleiding omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017	3
1.2. Waarom een planMER	3
1.3. Doel en procedure planMER	4
1.4. Leeswijzer	5
2. Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017	7
2.1. Omgevingsplan, een andere manier van sturen	7
2.2. Gemeentelijke visie op het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017	7
2.3. Concrete uitgangspunten	10
3. Opzet planMER	13
3.1. Inleiding	13
3.2. Plangebied en studiegebied	13
3.3. Onderzoekssituaties	14
3.4. Sectorale onderzoeken	18
4. Ecologie	21
4.1. Toetsingskader	21
4.2. Referentiesituatie	22
4.3. Effecten Omgevingsplan	28
4.4. Samenvattende beoordeling	33
5. Landschap, cultuurhistorie en archeologie	35
5.1. Toetsingskader	35
5.2. Referentiesituatie	37
5.3. Effecten omgevingsplan	43
5.4. Samenvattende beoordeling	47
6. Woon- en leefklimaat	49
6.1. Geurhinder	49
6.2. Luchtkwaliteit	52
6.3. Gezondheid	57
6.4. Externe veiligheid	61
6.5. Geluidhinder	64
6.6. Samenvattende beoordeling	64
7. Bodem en Water	67
7.1. Toetsingskader	67
7.2. Referentiesituatie	67
7.3. Effecten omgevingsplan	70
7.4. Samenvattende beoordeling	72
8. Verkeer en vervoer	73
8.1. Toetsingskader	73
8.2. Referentiesituatie	73
8.3. Effecten omgevingsplan	74
8.4. Samenvattende beoordeling	74
9. Conclusies en doorvertaling omgevingsplan	75
9.1. Conclusies planMER en passende beoordeling	75

9.2.	Doorvertaling in het omgevingsplan	76
9.3.	Leemten in kennis en monitoring	77

Bijlagen:

- 1 Bronnenlijst
- 2 Drempels Besluit Milieueffectrapportage
- 3 Passende beoordeling
- 4 Maatregelen beschermde soorten
- 5 Onderzoek geurhinder
- 6 Onderzoek luchtkwaliteit
- 7 Beantwoording reacties Nota reikwijdte en detailniveau

1.1. Aanleiding omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017

Het bestemmingsplan Borsels Buiten dateert uit 2007 en is op 5 februari 2015 partiel herzien (met betrekking tot de regeling voor Nieuwe Economische Dragers). Dat betekent dat de wettelijke plantermijn van het bestemmingsplan (van 10 jaar) in 2017 afloopt. De gemeente Borsele wil (in plaats van een bestemmingsplan) een pilot-omgevingsplan opstellen. Een nieuw instrument, vooruitlopend op de nieuwe Omgevingswet. Daarbij spelen de volgende overwegingen een rol:

- voorbereiden op de Omgevingswet, in instrumentarium, werkwijzen en organisatie;
- gebruik maken van de mogelijkheden die het instrumentarium van de Omgevingswet biedt om ontwikkelingen eenvoudiger mogelijk te maken;
- integreren van beleidsvelden met betrekking tot de fysieke leefomgeving in één integraal instrument.

1.2. Waarom een planMER

Besluit milieueffectrapportage

In de Wet milieubeheer en het bijbehorende Besluit milieueffectrapportage (Besluit mer) is wettelijk geregeld voor welke projecten en besluiten een milieueffectrapport dient te worden opgesteld. Een planmer-plicht is aan de orde als het plan:

- kaderstellend is voor een toekomstig besluit over mer-(beoordelings)plichtige activiteiten: bijvoorbeeld bedrijfsactiviteiten die in het kader van de omgevingsvergunning milieu mer-(beoordelings)plichtig zijn;
- mogelijkheden biedt voor activiteiten die een significant negatief effect kunnen veroorzaken op Natura 2000-gebieden (waardoor een passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk is).

In het voorstel voor de nieuwe Omgevingswet blijft de planmer-plicht voor ruimtelijke plannen op hoofdlijnen ongewijzigd.

Drempelwaarden C- en D-lijst

De nieuwvestiging, uitbreiding of wijziging van veehouderijbedrijven is in het kader van de omgevingsvergunning vanaf een bepaalde omvang mer- of mer-beoordelingsplichtig. Dit betekent dat bij een concreet initiatief in het kader van de vergunningaanvraag een mer-beoordeling of mer-procedure dient te worden doorlopen. Deze mer-(beoordelings)plicht is afhankelijk van het aantal dieren waarop het initiatief betrekking heeft. Zowel voor melkrundveehouderijen als voor intensieve veehouderijen zijn drempelwaarden opgenomen in het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r.). De drempelwaarden voor een mer-beoordelingsplicht in het kader van de omgevingsvergunning liggen bijvoorbeeld bij 2.000 stuks mestvarkens of 200 stuks melkkoeien. Bijlage 1 geeft een volledig overzicht van de drempelwaarden uit de C- en D-lijst. Wanneer een plan ontwikkelingsruimte biedt voor initiatieven, waarbij mogelijk drempelwaarden worden overschreden, is sprake van een planmer-plicht.

Met het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 worden ontwikkelingsmogelijkheden geboden aan agrarische bedrijven, waaronder veehouderijen. Conform wet- en regelgeving en jurisprudentie dient bij de beoordeling of sprake is van een planmer-plicht ook rekening te worden gehouden met onbenutte ruimte die wordt overgenomen uit vigerende bestemmingsplannen en afwijkingsmogelijkheden en wijzigingsbevoegdheden. Door de ontwikkelingsmogelijkheden die het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 biedt, is het mogelijk dat in bepaalde gevallen bij toekomstige uitbreidingen van veehouderijen drempelwaarden uit het Besluit m.e.r. zullen worden overschreden. Om deze reden is in het kader van het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 sprake van een planmer-plicht.

Effecten op Natura 2000

Binnen het plangebied is een deel van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe gelegen. In de (nabije) omgeving van het plangebied liggen de Natura 2000-gebieden Yerseke & Kapelse Moer, Oosterschelde, Veerse Meer en Manteling van Walcheren. In de passende beoordeling is een beschrijving opgenomen van deze gebieden. In de Natuurbeschermingswet 1998 is vastgelegd dat voor plannen die mogelijk leiden tot significante negatieve effecten op Natura 2000 een zogenaamde 'passende beoordeling' noodzakelijk is. Voor wat betreft het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 kan niet op voorhand worden uitgesloten dat sprake is van significante negatieve effecten op Natura 2000. Met name als het gaat om het aspect stikstofdepositie kan op vele kilometers afstand sprake zijn van significante negatieve effecten als gevolg van de bouw mogelijkheden voor veehouderijen in het omgevingsplan. Zeker wanneer rekening wordt gehouden met het cumulatieve effect van de maximale invulling van alle bouw mogelijkheden die het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 biedt. Dit bekend dat een passende beoordeling dient te worden uitgevoerd. Wanneer voor een plan een passende beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk is, leidt dit automatisch tot een planmer-plicht.

1.3. Doel en procedure planMER

Milieueffectrapportage (m.e.r.) is wettelijk verankerd in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer. Doel van een planMER is het integreren van milieuoverwegingen in de voorbereiding van in dit geval een omgevingsplan. Uitgangspunt is dat het planMER (in ieder geval) inzicht geeft in de maximaal optredende milieugevolgen en maatregelen beschrijft waarmee eventuele negatieve effecten kunnen worden voorkomen of beperkt.

De m.e.r.-procedure is gekoppeld aan de procedure die moet worden doorlopen voor het betreffende plan of besluit, de zogenoemde 'moederprocedure'. De planmer-procedure bestaat uit de volgende stappen:

1. openbare kennisgeving opstellen planMER en Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017;
2. raadpleging bestuursorganen en inspraak over reikwijdte en detailniveau van het planMER;
3. opstellen planMER;
4. formele terinzagelegging planMER (met het ontwerp Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017);
5. toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r.

Voorafgaand aan het opstellen van het planMER zijn de overlegpartners en bestuursorganen geraadpleegd over de reikwijdte en het detailniveau van het planMER. De Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) heeft ook ter inzage gelegen. In bijlage 7 is een overzicht opgenomen van de reacties op de NRD, waarbij ook is aangegeven op welke wijze in het planMER is omgegaan met deze reacties.

Om in een zo vroeg mogelijk stadium zicht te hebben op deze consequenties, wordt als bijlage bij het voorontwerp Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 een concept-planMER opgenomen waarin de belangrijkste gevolgen zijn uitgewerkt. Conform de eisen uit het Besluit milieueffectrapportage dient in het plan te worden gemotiveerd op welke wijze in het plan wordt omgegaan met de resultaten en conclusies uit het planMER.

Het planMER wordt vervolgens samen met het ontwerp Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 formeel in procedure gebracht. Op dat moment vindt ook de toetsing door de Commissie voor de m.e.r. plaats.

1.4. Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de (bouw)mogelijkheden waar het omgevingsplan Buitengebied betrekking op heeft. Hoofdstuk 3 beschrijft de aanpak van het planMER (reikwijdte en detailniveau), waarbij wordt ingegaan op de onderzochte alternatieven en onderzoeksmethodiek.

In hoofdstuk 4 t/m 8 komen achtereenvolgens de volgende thema's aan de orde:

- ecologie (met de conclusies van de passende beoordeling);
- landschap, cultuurhistorie en archeologie;
- woon- en leefklimaat;
- bodem en water;
- verkeer en vervoer.

Per milieuthema is een beschrijving gegeven van de referentiesituatie en wordt ingegaan op de mogelijke gevolgen van de ontwikkelingsmogelijkheden die het omgevingsplan biedt. Hoofdstuk 9 geeft een overzicht van de conclusies en leemten in kennis en monitoring.

2. Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017

7

2.1. Omgevingsplan, een andere manier van sturen

De Omgevingswet gaat uit van een andere filosofie dan de huidige Wet ruimtelijke ordening (Wro):

- minder regels, deregulering;
- meer loslaten: vertrouwen als uitgangspunt;
- integratie van aspecten rondom de fysieke leefomgeving in één ruimtelijk plan (verbrede reikwijdte);
- meer ruimte voor afwegingen op gemeentelijk niveau;
- meer ruimte en flexibiliteit voor wenselijke ontwikkelingen;
- waarborgen van de gewenste omgevingskwaliteit.

De Omgevingswet biedt in de ogen van het gemeentebestuur in dat licht een aantal kansen:

- maken van (meer) integrale afwegingen, waarbij verschillende afwegingskaders worden afgestemd en geïntegreerd;
- beleid en regelgeving meer richten op beleidsdoelen dan op een normatieve vertaling daarvan;
- het meer faciliteren van ontwikkelingen, zonder onnodige procedures.

Het is de ambitie van de gemeente om nieuwe - passende - ontwikkelingen zo veel mogelijk rechtstreeks of met zo beperkt mogelijke procedures mogelijk te maken. De gemeente zoekt voor haar buitengebied naar instrumenten om te kunnen komen tot een integratie van haar eigen beleid en regelgeving, waarbij flexibiliteit wordt bereikt door het behalen van de achterliggende beleidsdoelen te borgen in plaats van die uit te werken in concrete normen en maatregelen. Een instrument waarmee effectiever en efficiënter ingespeeld kan worden op gewenste ontwikkelingen, waarbij meer maatwerk kan worden geleverd met een gelijkwaardig en mogelijk zelfs beter resultaat.

Het omgevingsplan kent geen geldigheidstermijn (uiterste houdbaarheidsdatum): een eenmaal vastgesteld omgevingsplan blijft gelden en kan op onderdelen steeds worden herzien. Alleen het onderdeel dat wordt herzien is daarbij onderdeel van de vaststellingprocedure en staat open voor beroep. Bij de inrichting van de set van regels voor een omgevingsplan en de opzet van de verbeelding wordt rekening gehouden met deze mogelijkheid om onderdelen (modules) eenvoudig te kunnen herzien.

2.2. Gemeentelijke visie op het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017

2.2.1. Doelstellingen voor het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017

Het nieuwe Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 vervangt het vigerende bestemmingsplan Borsels Buiten. Het instrumentarium en de filosofie van de Omgevingswet en het omgevingsplan zijn echter anders dan van de Wro en het bestemmingsplan. Bovendien is de reikwijdte van het omgevingsplan breder dan van het bestemmingsplan: de fysieke leefomgeving omvat meer dan de ruimtelijke ordening, zoals het waarborgen van de veiligheid, het beschermen van de gezondheid, het beschermen van het milieu, het beschermen van landschappelijke of stedenbouwkundige waarden en het behoud van cultureel erfgoed.

Doel voor het omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 is vierledig:

- de bijzondere kwaliteit van het buitengebied van Borsele behouden en versterken;
- passende economische ontwikkelingen mogelijk maken;
- nieuwe ontwikkelingen zo eenvoudig mogelijk faciliteren, onder de goede voorwaarden;
- integreren van regelgeving rondom de fysieke leefomgeving in het omgevingsplan.

Behoud en versterking van de kenmerkende kwaliteit van het Borselse buitengebied

Uitgangspunt van beleid blijft het behoud en de ontwikkeling van de bijzondere kwaliteit van het buitengebied van Borsele. Het gaat daarbij in het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De kwaliteit van de leefomgeving staat hoog in het gemeentelijk vaandel en dat blijft zo. De ruimtelijke kwaliteit staat daarin centraal; versterkt en ondersteund door andere omgevingskwaliteiten, zoals de rust en de ruimte en de milieukwaliteit.

Door voorwaarden te stellen aan toekomstige ontwikkelingen zal worden geborgd dat deze ontwikkelingen bijdragen aan de versterking en ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied. Daarbij worden de deelgebieden zoals onderscheiden in het vigerende bestemmingsplan Borsels Buiten en bij de Beeldkwaliteitsnota en de Richtlijnen erfbeplanting teruggebracht (samengevoegd) tot 3 deelgebieden:

- kerngebied de Poel met omliggende schil en het heggegebied rond Nisse;
- kleinschalige polders (restgebied de Poel, Kleinschalige nieuwanpolders en Herverkavelde oudlandpolders);
- grootschalige polders.

Het versterken van de landschappelijke waarden (dijken, wegbeplantingen, schaal van het landschap) en de vergroting van de diversiteit aan natuurwaarden is niet alleen van belang voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, het draagt ook bij aan de aantrekkelijkheid van het gebied voor recreanten en toeristen en is daarmee van economische betekenis voor de ontwikkeling van aan het buitengebied verbonden recreatie (kleinschalig kamperen, aantrekkelijke dagrecreatieve functies, routes).

Passende (economische) ontwikkelingsmogelijkheden

Het gemeentebestuur wil in het buitengebied passende economische ontwikkelingsmogelijkheden bieden, die de kwaliteit van het buitengebied niet aantasten, maar versterken. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën ontwikkelingen. Voor de ontwikkeling van functies in het buitengebied wordt ruim baan geboden aan functies die aan het buitengebied zijn gebonden. Daarnaast wordt passende ontwikkelruimte geboden voor andere functies. Daarbij wordt gekozen voor een grote mate van flexibiliteit. Dat betekent dat zo veel mogelijk wordt gewerkt met algemene regels, zowel voor wat betreft de uitbreidings- en vestigingsmogelijkheden voor functies als voor wat betreft de koppeling aan de locatie. Functies en ontwikkelingen die op voorhand niet gewenst zijn in het buitengebied worden niet mogelijk gemaakt. Functies en ontwikkelingen die niet in het algemeen hoeven te worden uitgesloten, worden voorzien van randvoorwaarden, die in een specifieke situatie, voor een specifieke locatie getoetst worden. In dat kader wordt ook getoetst aan de specifieke locatiekenmerken. De vraag of uitbreiding of vestiging toelaatbaar is, wordt dus in het specifieke geval beantwoord.

Eenvoudig faciliteren, onder goede voorwaarden

Het gemeentebestuur kiest voor een zo faciliterend mogelijke regeling, waarmee passende ontwikkelingen eenvoudiger mogelijk worden gemaakt. Het omgevingsplan biedt de mogelijkheid om ontwikkelingen rechtstreeks toe te staan mits voldaan wordt aan kwalitatieve voorwaarden.

Het rechtstreeks toestaan van ontwikkelingen kan eventueel gekoppeld worden aan een melding zodat is vastgelegd tussen gemeente en initiatiefnemer op welke wijze aan de kwalitatieve voorwaarden wordt voldaan. Daarnaast kan in het omgevingsplan gewerkt worden met 'afwijkingen' en 'delegatie'. Met de afwijkingen van het omgevingsplan kunnen ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt waarvoor

in het huidige bestemmingsplan afwijkings- of wijzigingsbevoegdheden zijn opgenomen. Ten opzichte van de wijzigingsprocedure van het bestemmingsplan ontstaat hier tijdswinst. De gemeenteraad kan verder aan het college van burgemeester en wethouders de bevoegdheid delegeren om het omgevingsplan op afgesproken onderdelen te wijzigen. Ook hier ontstaat tijdswinst ten opzichte van een traditionele partiële bestemmingplanherziening.

De Omgevingswet biedt voorts mogelijkheden om noodzakelijke afwegingen en onderzoeken voor initiatieven vooruit te schuiven naar het moment van aanvraag. In het omgevingsplan wordt opgenomen aan welke (kwalitatieve) voorwaarden moet worden voldaan, de toetsing vindt in een later stadium plaats.

Verbrede reikwijdte: integraal beleid voor de fysieke leefomgeving

Wat betreft het integreren van de gemeentelijke verordeningen en beleidsregels voor de fysieke leefomgeving in het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 kiest het gemeentebestuur voor een selectieve aanpak.

De verordeningen en beleidsregels die aansluiten bij en van belang zijn voor de doelstelling om het bijzondere karakter van het buitengebied te behouden worden in ieder geval meegenomen en zo nodig aangepast (bijvoorbeeld door aanpassing van het gebied waarop de verordening van toepassing is, het op een andere manier raadpleegbaar maken of door een beleidsregel te actualiseren). Het betreft de gemeentelijke geluidverordening, de verordeningen en beleidsregels die van belang zijn voor de landschapsstructuur (erfbeplantingsregels, waardevolle bomen en dergelijke) en voor de beeldkwaliteit (Beeldkwaliteitsnota). Voorts zijn de beleidsregels en verordeningen meegenomen waarvan opname noodzakelijk is (de erfgoednota is opgesteld in afwachting van de vertaling van het archeologiebeleid in een bestemmings- of omgevingsplan) of relatief eenvoudig (zoals het stookbeleid). Het omgevingsplan moet zodanig van opzet zijn dat in de toekomst beleidsregels of verordeningen relatief eenvoudig aan het plan kunnen worden toegevoegd.

2.2.2. Uitwerking in Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017

Zoals hiervoor aangegeven maakt het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 onderscheid in drie deelgebieden. Daar waar nodig verschillen de regels per deelgebied.

In zijn algemeenheid is voor de opzet van het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 gekozen voor een combinatie van:

- een gebiedsgerichte benadering voor zover de toelaatbaarheid van ontwikkelingen of de voorwaarden voor een ontwikkeling, gekoppeld is aan de kernkwaliteiten en beleidsdoelen van een deelgebied;
- een regeling van deelgebied overstijgende aspecten in aparte modules;
- verordeningen en beleidsnota's indien mogelijk in het omgevingsplan opnemen; indien dit niet haalbaar is, wordt verwezen naar de betreffende nota of verordening;
- een locatie specifieke toets bij nieuwe ontwikkelingen;
- digitale raadpleegbaarheid via een adres zodat de begrenzing van functies en gebruik niet aan onnodige beperkingen is gebonden;
- waar mogelijk bij voorkeur ontwikkelingen rechtsreeks of met melding toestaan;
- ruime mogelijkheden voor afwijkingen en delegatiebevoegdheden;
- ontwikkeling van een kwalitatieve toets van relevante aspecten om nieuwe ontwikkelingen te toetsen.

Het planMER gaat voor de onderzoeken uit van een flexibele en ruime regeling. De resultaten van het planMER kunnen vervolgens leiden tot een aanscherping van de regeling in het omgevingsplan. Met name met betrekking tot de mogelijkheden voor grondgebonden veehouderij, neventakken grondgebonden veehouderij en intensieve veehouderij zal het planMER richtinggevend zijn.

2.3. Concrete uitgangspunten

Agrarische bedrijven

Uitbreiding

Grondgebonden agrarische ontwikkeling, waarbij op bedrijfsniveau keuzeruimte wordt geboden voor de ontwikkelingsrichting (intensiveren, specialiseren, schaalvergroting) staat voorop. Onder grondgebonden wordt verstaan: plantaardige teelten, grondgebonden veehouderij, paardenhouderij en grondgebonden aquacultuur.

Akkerbouw en fruitteelt zijn kenmerkend en belangrijk voor de kernkwaliteit van het buitengebied. Agrarische bebouwing voor grondgebonden agrarische bedrijven en intensieve veehouderijen is mogelijk binnen een denkbeeldig vlak (bouwstede) met een oppervlakte van 1 ha. Uitbreiding naar 1,5 ha is rechtstreeks mogelijk, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan, waaronder landschappelijke inpassing.

De bebouwde oppervlakte in gebruik voor intensieve veehouderij mag alleen worden uitgebreid indien er sprake is van een verduurzaming van het bedrijf. Voor glastuinbouwbedrijven geldt een maximale maat van 3 ha.

Omschakeling

Het omgevingsplan biedt mogelijkheden voor omschakeling tussen verschillende vormen van grondgebonden agrarische bedrijven. Het plan maakt echter geen omschakeling naar glastuinbouw, intensieve veehouderij of aquacultuur (bedoeld is aquacultuur in gebouwen of met behulp van vijvers/bassins) mogelijk.

Nieuwvestiging

Nieuwe bedrijfslocaties voor grondgebonden agrarische bedrijven zijn mogelijk mits voldaan wordt aan kwalitatieve criteria (basisvoorwaarden plus inspanning om meerwaarde te creëren waarbij er in ieder geval sprake moet zijn van landschappelijke inpassing). In het kerngebied De Poel en het heggegebied bij Nisse zijn nieuwe bedrijfslocaties niet mogelijk. Nieuwe bedrijfslocaties worden met een herziening van het omgevingsplan mogelijk gemaakt waarbij de bevoegdheid om de herziening vast te stellen is gedelegeerd aan het college.

Aquacultuur

Nieuwvestiging van of omschakeling naar niet grondgebonden aquacultuurbedrijven wordt niet voorgestaan. De omschakeling van een intensieve veehouderij of intensief tuinbouwbedrijf naar een zelfstandig grondgebonden aquacultuurbedrijf is wel mogelijk.

Ten behoeve van grondgebonden aquacultuurtakken is het mogelijk om teeltondersteunende foliebassins ten behoeve van de grondgebonden aquacultuur op te richten met een gezamenlijke oppervlakte van maximaal 1 ha. Deze bassins kunnen zowel op als aansluitend aan de bouwstede worden opgericht.

Voor een zelfstandig niet-grondgebonden aquacultuurbedrijf is het oprichten van foliebassins tot een maximum oppervlakte van 3 hectare onder voorwaarden mogelijk.

Het oprichten van bedrijfsgebouwen ten behoeve van de aquacultuur dient plaats te vinden op de agrarische bouwstede. Voor zover aquacultuur is aan te merken als een grondgebonden agrarische bedrijf is dit zondermeer mogelijk.

Teeltondersteunende voorzieningen (TOV)

Tijdelijke lage voorzieningen, zoals afdekmaterialen, tijdelijke voorzieningen en minder in het oog springende grofmazige netten zijn toegestaan. Ingrijpender voor landschap en beeldkwaliteit zijn voorzieningen als plastic boogkassen, regenkappen en fijnmazige hagelnetten. Hiervoor geldt een specifieke regeling. Deze houdt in dat deze soorten voorzieningen toelaatbaar zijn:

- regenkappen en fijnmazige hagelnetten:
 - o als er sprake is van een goede landschappelijke inbedding. Landschappelijke inbedding wordt, in navolging van de gemeentelijke Beeldkwaliteitsnota, voorgestaan door middel van een enkele elzenhaag.

- o als de bijzondere karakteristieke openheid van het betreffende landschapstype niet wordt aangetast. Dit betekent dat deze TOV's niet zijn toegestaan in kerngebied De Poel met aangrenzende schil en het heggengebied bij Nisse.
- boogkassen:
 - o voor boogkassen geldt een maximum oppervlakte per bedrijf van 2.000 m²
 - o Als er geen lichtuitstraling plaatsvindt.

Overige functieveranderingen

Het omgevingsplan biedt onder voorwaarden mogelijkheden voor nevenfuncties en vervolgfuncties. Deze mogelijkheden kunnen per deelgebied verschillen. Het betreft onder andere mogelijkheden voor kleinschalige recreatieve functies, horeca en niet-agrarische bedrijvigheid. Voor relatief eenvoudige veranderingen is een melding nodig, voor meer omvangrijke veranderingen is een afwijkingsprocedure of herziening van het omgevingsplan nodig. In dat laatste geval heeft de gemeenteraad deze bevoegdheid gedelegeerd aan burgemeester en wethouders indien voldaan wordt aan de opgenomen voorwaarden.

Kleinschalig kamperen

Bestaande kleinschalige kampeerterreinen zijn toegestaan, mits ze blijven voldoen aan de voorwaarden die hiervoor gelden. Kleinschalig kamperen kan worden uitgebreid (bij nagenoeg alle functies waar wordt gewoond, met meer eenheden (tot maximaal 25) en uitbreiding aantal permanente standplaatsen (20%)) met uitzondering van het kerngebied en de schil rond De Poel en het heggengebied Nisse en mits voldaan wordt aan kwalitatieve randvoorwaarden, zoals landschappelijke inpassing.

Duurzame energie

Er wordt geen ruimte geboden voor nieuwe windturbines, ook geen kleine (< 20 meter). In de grootschalige polders wordt ruimte voor zonneweides geboden.

3.1. Inleiding

Het planMER maakt inzichtelijk of de gemaakte planologische keuzes en ontwikkelingsruimte op gebiedsniveau leiden tot belangrijke gevolgen voor het milieu. In de toelichting op het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 wordt een beschrijving opgenomen van de gemeentelijke visie op het buitengebied en op de wijze waarop het instrument omgevingsplan wordt ingezet. Voor het planMER is van belang dat de Omgevingswet zich richt op het in stand houden van 'een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit'. De term 'een goede ruimtelijke ordening' verdwijnt. Hiermee heeft de Omgevingswet een verbrede reikwijdte ten opzichte van de huidige Wro. Milieu en ruimtelijke ordening worden geïntegreerd. Hiermee ontstaan meer mogelijkheden om milieuaspecten, zoals geur, fijnstof, veiligheid en gezondheid, in de integrale afweging een plek te geven.

Uitgangspunten voor het omgevingsplan zijn deregulering, 'loslaten' en het bieden van flexibiliteit. Het omgevingsplan biedt mogelijkheden om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken met eenvoudigere procedures gekoppeld aan kwalitatieve regels. Het biedt een flexibeler kader dan een bestemmingsplan. Meer directe toestemmingen, onder voorwaardelijke bepalingen: Ja, mits.... in plaats van vergunningstelsels (nee, tenzij). Door de ruime mogelijkheden en flexibiliteit die het omgevingsplan biedt, is het lastig om in het planMER een gedetailleerde kwantitatieve toetsing van de (maximale) gevolgen op te nemen. Een dergelijke toetsing past ook niet binnen de algemene visie achter het instrument omgevingsplan. In het planMER wordt aan de hand van ontwikkelingsscenario's op hoofdlijnen ingegaan op de mogelijke milieugevolgen. Vervolgens wordt bekeken welke uitgangspunten, randvoorwaarden of maatregelen in het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 dienen te worden opgenomen om ongewenste situaties te voorkomen en te zorgen dat nieuwe initiatieven een bijdrage leveren aan de beoogde kwaliteit. Dit hoofdstuk bevat een beschrijving van de wijze waarop de onderzoeken in het kader van het planMER worden opgezet en uitgevoerd.

3.2. Plangebied en studiegebied

Het plangebied van het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 beslaat het hele buitengebied van de gemeente Borsele: het agrarische gebied, met alle daarbinnen gelegen natuurgebieden en infrastructuur (inclusief de Westerscheldetunnelweg, verbreding Sloeweg en groenproject 't Sloe).

Alle kernen, bedrijventerreinen en twee verblijfsrecreatiegebieden, waarvoor afzonderlijke bestemmingsplannen gelden, maken geen deel uit van het plangebied van het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017. In figuur 3.1 is de begrenzing van het plangebied weergegeven.

Figuur 3.1. Plangebied Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017

Het studiegebied is het gebied waar milieueffecten, als gevolg van de ontwikkelingsmogelijkheden die het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 biedt, (kunnen) optreden. Het betreft het plangebied en de omgeving ervan. De reikwijdte van milieugevolgen kan aanzienlijk verschillen per milieuaspect. Voor bepaalde milieuaspecten komt het studiegebied vrijwel overeen met het plangebied, voor andere milieuthema's kan het studiegebied zich tot (ver) buiten het plangebied uitstrekken. Een voorbeeld van de laatstgenoemde categorie is het thema stikstofdepositie (met name als gevolg van de ontwikkelingsruimte voor veehouderijen). In het planMER wordt per thema waar relevant ingegaan op de begrenzing van het studiegebied.

3.3. Onderzoekssituaties

3.3.1. Referentiesituatie

In het planMER wordt per milieuthema eerst de huidige milieusituatie beschreven en wordt aangegeven wat er in het studiegebied zal gebeuren als geen gebruik wordt gemaakt van de ontwikkelingsruimte en flexibiliteit die met het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 wordt geboden: de autonome ontwikkelingen. De beschrijving van de huidige situatie en autonome ontwikkelingen vormt het referentiekader voor de effectbeschrijving van de ruimte en flexibiliteit die het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 biedt. Per milieuthema kan de referentiesituatie overigens verschillen als gevolg van wet- en regeling en jurisprudentie. Ten aanzien van het aspect natuur, dient in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 naar de feitelijke situatie gekeken te

worden (zonder rekening te houden met eventuele autonome ontwikkelingen en/of onbenutte ruimte in de milieuvergunningen). Voor andere milieuthema's wordt in de beschrijving van de referentiesituatie voor zover relevant wel rekening gehouden met eventuele autonome ontwikkelingen.

Veehouderijen

De ontwikkelingsmogelijkheden voor veehouderijen vormen de directe aanleiding voor het doorlopen van een planmer-procedure. De omvang van de veehouderijsector binnen de gemeente Borsele is relatief beperkt. Naast de grondgebonden veehouderijen is sprake van een aantal intensieve veehouderijen (veelal als neventak). Voor de effectbeoordeling in het planMER is het van belang om de referentiesituatie voor de bedrijven goed in beeld te hebben. Uitgangspunt is dat in de referentiesituatie voor het onderzoek stikstofdepositie (dat wordt uitgevoerd in het kader van de passende beoordeling) onbenutte ruimte in de vergunning buiten beschouwing wordt gelaten. Het 'opvullen' van onbenutte ruimte binnen de vergunningen is daarmee onderdeel van de effectbeoordeling. Op basis van gegevens over de vergunde situatie in combinatie met informatie van het CBS over de omvang van de veehouderijsector binnen de gemeente Borsele (zie tabel 3.1), wordt de huidige, feitelijke situatie uitgewerkt.

Tabel 3.1 Aantal dieren gemeente Borsele (bron: CBS, november 2015)

diercategorie	Aantal bedrijven		Aantal stuks vee	
	2000	2014	2000	2014
Rundvee	87	45	5.116	2.987
Schapen	63	41	5.487	3.811
Geiten	7	5	14	44
Paarden en pony's	36	31	157	171
Varkens, totaal	14	4	5.685	4.816
Kippen, totaal	9	6	203.340	166.500

Overige activiteiten

Naast de veehouderijen is binnen de gemeente Borsele sprake van diverse agrarische bedrijfsvormen. Zo zijn de fruitteelt (in open grond) en akkerbouw (oa aardappels en granen) sterk vertegenwoordigd. Voor de overige agrarische bedrijfsactiviteiten en andere functies zijn als het gaat om het in beeld brengen van de referentiesituatie minder gedetailleerde uitgangspunten nodig dan voor de veehouderijen, omdat deze geen rol van betekenis spelen in de onderzoeken stikstofdepositie, geurhinder en luchtkwaliteit. Wel speelt de situering van de akkerbouwpercelen, teeltondersteunende voorzieningen en kassen bijvoorbeeld een rol in de beschrijving van de referentiesituatie in het hoofdstuk landschap en cultuurhistorie.

3.3.2. Maximaal ontwikkelingsscenario

Voor het onderzoeken van de bandbreedte aan effecten in het planMER is het van belang de maximale invulling van het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 te onderzoeken. Deze maximale ontwikkelingsruimte omvat alle mogelijkheden die in het omgevingsplan bij recht en via afwijking met een omgevingsvergunning of delegatiebevoegdheden worden geboden. Per milieuthema kan de maximale invulling verschillen. Voor de passende beoordeling is de maximale invulling van veehouderijen in verband met de stikstofdepositie worst-case. Ten aanzien van landschap en cultuurhistorie zijn ook andere bouw- en gebruiksmogelijkheden (zoals teeltondersteunende voorzieningen, kassen etc.) van belang.

Veehouderijen

Op basis van de Nota van Uitgangspunten, mede gebaseerd op het provinciale beleid (ontwerp herziening Omgevingsplan en Verordening Ruimte Provincie Zeeland die maart 2016 zijn vastgesteld), gelden de volgende beperkingen ten aanzien van veehouderijen:

Grondgebonden veehouderijen

- bestaande grondgebonden bedrijven kunnen op basis van het ruimtelijk beleid doorgroeien tot maximaal 1,5 hectare. Door de flexibele grenzen van de bouwstede, is de effectieve ruimte binnen de bouwstede vrij groot, waardoor verruiming niet nodig wordt geacht.
- nieuwvestiging van een grondgebonden agrarisch bedrijf is onder voorwaarden mogelijk:
 - o de desbetreffende gemeente kan aantonen dat er géén vrijkomende agrarische bouwblokken beschikbaar zijn;
 - o uit een advies van de AAZ blijkt de bedrijfseconomische noodzaak;
 - o een bijdrage wordt geleverd in de sanering van agrarische opstallen elders.

Intensieve veehouderijen

- de nieuwvestiging van intensieve veehouderij, de omschakeling van een bestaand bedrijf naar intensieve veehouderij alsmede het toevoegen van een neventak intensieve veehouderij is niet toegelaten;
- uitbreiding van een bestaande intensieve veehouderij tot ten hoogste 5000 m² bedrijfsvloeroppervlak is onder voorwaarden toegelaten;
- uitbreiding met 10 % van bestaande intensieve veehouderijen met een bedrijfsvloeroppervlakte van meer dan 5.000 m² is onder voorwaarden toegelaten;
- uitbreiding van een bestaande neventak intensieve veehouderij tot ten hoogste 2.100 m² bedrijfsvloeroppervlak is onder voorwaarden toegelaten.

In dit planMER wordt (in lijn met de huidige jurisprudentielijn en de eisen van de Commissie voor de m.e.r.) uitgegaan van volledige maximale invulling van alle ontwikkelingsruimte en flexibiliteit die het op te stellen Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 biedt. De vigerende bouwvlakken in combinatie met de rechtsreeks toegestane vergroting tot 1,5 ha vormen het vertrekpunt voor de effectbeoordelingen. Voor het bepalen van de maximale invulling van de bouwvlakken wordt gebruik gemaakt van de kentallen zoals benoemd in het rapport 1581 van Alterra (zie figuur 3.2). Deze kentallen geven de representatieve maximale invulling van een bouwstede van 1 tot 1,5 ha weer.

Figuur 3.2 Maximale dieren aantallen bouwstede 1 tot 1,5 ha (bron: Alterra, rapport 1581)

Overige agrarische bedrijfsactiviteiten en andere functies

Ook voor de andere vormen van agrarische bedrijfsactiviteiten, waaronder glastuinbouw, aquacultuur en teeltondersteunende voorzieningen, vormt in eerste instantie de maximale invulling het uitgangspunt voor de effectbeschrijving. Datzelfde geldt voor de mogelijkheden voor neven- en vervolgfuncties en eventuele mogelijkheden voor duurzame energieopwekking. Overigens kunnen nevenfuncties worden gerealiseerd bij alle functies waar ook wordt gewoond.

De effecten van deze activiteiten zijn niet voor alle milieuthema's onderscheidend, daar waar relevant (o.a. natuur en landschap en cultuurhistorie) wordt een aparte effectbeschrijving opgenomen.

3.3.3. Realistisch ontwikkelingsscenario

Gezien de trends in de agrarische sector en daarmee samenhangend de afname van het aantal agrarische bedrijven, is het niet reëel dat alle bedrijven binnen het plangebied zullen uitbreiden. Naast de maximale invulling wordt in het planMER daarom ook ingegaan op de gevolgen van een meer reëel ontwikkelingsscenario. Het detailniveau van de effectbeoordeling kan per milieuthema verschillen en is mede afhankelijk van de resultaten van de toetsing van de maximale invulling (wanneer de maximale invulling niet tot knelpunten leidt, is er weinig aanleiding om heel gedetailleerd in te gaan op de gevolgen van het realistische ontwikkelingsscenario). Om uitspraken te kunnen doen over de realistische ontwikkelingen wordt onder andere gebruik gemaakt van beschikbare CBS-gegevens. Ook wordt gekeken naar actuele initiatieven en ontwikkelingen binnen de gemeente.

Veehouderijen

Uit gegevens over de ontwikkeling van de totale veestapel binnen de gemeente Borsele (zie tabel 3.1) blijkt dat voor een aantal diercategorieën over de periode 2000 - 2014 sprake is geweest van een forse afname van de veestapel (in het bijzonder rundvee). Voor een aantal diercategorieën zijn de dieraantallen in deze periode redelijk stabiel gebleven (bijvoorbeeld als het gaat om pluimvee, varkens en paarden). Het aantal bedrijven waar dieren worden gehouden is sterk afgenomen. De verwachting is dat deze trend van schaalvergroting de komende jaren nog verder zal doorzetten. In het realistische ontwikkelingsscenario zal een beperkt aantal bedrijven verder doorgroeien en zal een aantal bedrijven de bedrijfsactiviteiten beëindigen. Er is echter geen aanleiding om te veronderstellen dat er per saldo sprake zal zijn van een grote toename van de veestapel binnen de gemeente. In veel gevallen zal het realistische ontwikkelingsscenario dichterbij de referentiesituatie zijn gelegen dan bij het (theoretische) maximale ontwikkelingsscenario. Het aantal gevallen waarbij sprake is van omschakeling naar veehouderij, dan wel nieuwvestiging van een grondgebonden veehouderij, zal in het realistische ontwikkelingsscenario zeer klein zijn.

Overige agrarische ontwikkelingen

De ontwikkelingen in het recente verleden en de actuele ontwikkelingen binnen het plangebied geven geen aanleiding om te veronderstellen dat er op grote schaal omschakeling zal plaatsvinden tussen verschillende vormen van grondgebonden agrarische bedrijfsactiviteiten. In het realistische ontwikkelingsscenario kan op een beperkt aantal locaties sprake zijn van initiatieven die zijn gericht op grondgebonden aquacultuur. Ook zal in een aantal gevallen gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden die het plan biedt voor de realisatie van teeltondersteunende voorzieningen.

Overige ontwikkelingen

In het realistische ontwikkelingsscenario is als uitgangspunt gehanteerd dat het kleinschalige kamperen binnen het plangebied verder toenemen (met uitzondering van het kerngebied en de schil rond De Poel en het heggegebied Nisse). Daarnaast is niet uitgesloten dat binnen de grootschalige polders sprake zal zijn van initiatieven gericht op de opwekking van duurzame energie (zonneweides). De vraag of, in welke mate en op welke locaties is op voorhand echter lastig te beantwoorden.

3.3.4. Maatregelen

Op basis van de beschrijving van deze maximale en de realistische invulling wordt bekeken of het wenselijk/ noodzakelijk is om alternatieven of varianten uit te werken, of dat kan worden volstaan met algemene maatregelen en randvoorwaarden. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de gemeentelijke visie op het buitengebied en doelstellingen voor het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017. Op welke wijze kunnen nieuwe initiatieven een bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit en omgevingskwaliteit? Het planMER geeft een overzicht van de verschillende mogelijke maatregelen. In het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 vindt een afweging plaats en wordt gemotiveerd op welke wijze is omgegaan met de uitkomsten van het planMER en de passende beoordeling.

3.4. Sectorale onderzoeken

Tabel 3.2 geeft een overzicht van de te onderzoeken milieuaspecten die in het planMER aan de orde komen en de wijze waarop de milieueffecten inzichtelijk zijn gemaakt. De effectbeschrijvingen maken inzichtelijk of de gemaakte planologische keuzes en ontwikkelingsruimte op gebiedsniveau leiden tot belangrijke gevolgen voor het milieu. Daarbij wordt enerzijds gekeken naar de wettelijke normen en grenswaarden die vanuit de verschillende sectorale wet- en regelgeving gelden. Anderzijds wordt in de effectbeschrijvingen waar relevant ook een relatie gelegd met de ambities en knelpunten die in het omgevingsplan zijn geformuleerd voor het buitengebied van de gemeente Borsele (voortkomend uit het beleid op de verschillende overheidsniveaus).

Bij de effectbeoordeling is gebruikgemaakt van een ordinale schaal, zodat de verschillende milieueffecten met elkaar kunnen worden vergeleken. Bij deze schaal worden de volgende klassen gebruikt:

- een zeer negatief effect: --
- een negatief effect: -
- een licht negatief effect: -/0
- een neutraal effect: 0
- een licht positief effect: 0/+
- een positief effect: +
- een zeer positief effect: ++

Tabel 3.2 Overzicht sectorale onderzoeken

Thema	te beschrijven effecten	Werkwijze
Ecologie gebiedsbescherming en soortenbescherming	- areaalverlies en verandering van de waterhuishouding van het Nationaal Natuurnetwerk - verstoring en vermesting/verzuring van Natura 2000-gebieden en het Nationaal Natuurnetwerk - aantasting leefgebied bijzondere en beschermde soorten	- kwalitatief - kwalitatief en kwantitatief onderzoek - kwalitatief
Landschap, cultuurhistorie en archeologie - landschap- en cultuurhistorie - archeologie	- aantasting karakteristieke patronen, elementen en structuren - aantasting historische landschapskenmerken - aantasting archeologische waarden	- kwalitatief, aan de hand van gemeentelijk en provinciaal beleid
Woon- en leefklimaat - geurhinder veehouderijen - luchtkwaliteit - gezondheid - geluidhinder	- geurbelasting geurgevoelige objecten - aantal geurgehinderden - luchtkwaliteit rond veehouderijen - GES-scores - geluidbelasting	- kwantitatief, op basis van berekeningen V-stacks - Kwantitatief, op basis van berekeningen, ISL 3a - Kwantitatief /kwalitatief - kwalitatief

Thema	te beschrijven effecten	Werkwijze
- externe veiligheid	- toename risico's	- kwalitatief, op basis van beschikbare basisgegevens
Bodem en water - bodemkwaliteit - grondwater - oppervlaktewater - waterketen	- invloed op bodemkwaliteit - effect grondwaterstand - effect oppervlaktewaterkwaliteit - waterberging en afkoppelen	- kwalitatief, op basis van basisgegevens en beschikbare studies
Verkeer en vervoer	- verkeersafwikkeling - verkeersveiligheid	- kwalitatief aan de hand van beschikbare verkeersgegevens

4.1. Toetsingskader

Omgevingsplan Zeeland 2012-2018

Het rijksbeleid ten aanzien van de bescherming van soorten (flora en fauna) en de bescherming van de leefgebieden van soorten (habitats) is opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). De uitwerking van dit nationale belang ligt bij de provincies. De begrenzing van Natuurnetwerk Zeeland (NNZ) is in Zeeland door Gedeputeerde Staten vastgesteld in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018. In het Omgevingsplan staan ook de spelregels hoe om te gaan met het NNZ (voorheen de EHS). De wijzigingen van de begrenzing van het NNZ worden door Gedeputeerde Staten vastgesteld in het Natuurbeheerplan Zeeland. Het plan wordt jaarlijks geactualiseerd.

De provincie beschermt alle bestaande natuurgebieden en de agrarische gebieden van ecologische betekenis planologisch. Rond natuurgebieden geldt een zone van 100 meter waar bij nieuwe ontwikkelingen wordt beoordeeld of er gevolgen zijn voor de natuur. De gemeenten dienen de bestaande natuurgebieden en de agrarische gebieden van ecologische betekenis via een passende bestemming te beschermen. Als aantasting van natuurwaarden per saldo onvermijdelijk is (groot openbaar belang, geen alternatief) is het verplicht om negatieve effecten zoveel mogelijk te beperken (mitigatie) en verlies te compenseren. De provincie volgt de compensatieregeling zoals die door het Rijk wordt opgenomen in de AmvB Ruimte.

Flora- en faunawet

Voor de soortenbescherming is de Flora- en faunawet (hierna Ffw) van toepassing. Deze wet is gericht op de bescherming van dier- en plantensoorten in hun natuurlijke leefgebied. De Ffw bevat onder meer verbodsbepalingen met betrekking tot het aantasten, verontrusten of verstoren van beschermde dier- en plantensoorten, hun nesten, holen en andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfsplaatsen. De wet maakt hierbij een onderscheid tussen 'licht' en 'zwaar' beschermde soorten. Indien sprake is van bestendig beheer, onderhoud of gebruik, gelden voor sommige, met name genoemde soorten, de verbodsbepalingen van de Ffw niet. Er is dan sprake van vrijstelling op grond van de wet. Voor zover deze vrijstelling niet van toepassing is, bestaat de mogelijkheid om van de verbodsbepalingen ontheffing te verkrijgen van het Ministerie van Economische Zaken. Voor de zwaar beschermde soorten wordt deze ontheffing slechts verleend, indien:

- er sprake is van een wettelijk geregeld belang;
- er geen alternatief is;
- geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen dient in het geval van zwaar beschermde soorten of broedende vogels overtreding van de Ffw voorkomen te worden door het treffen van maatregelen, aangezien voor dergelijke situaties geen ontheffing kan worden verleend.

Met betrekking tot vogels hanteert het Ministerie van Economische Zaken de volgende interpretatie van artikel 11:

De verbodsbepalingen van artikel 11 beperken zich bij vogels tot alleen de plaatsen waar gebroed wordt, inclusief de functionele omgeving om het broeden succesvol te doen zijn, én slechts gedurende de periode dat er gebroed wordt. Er zijn hierop echter verschillende uitzonderingen, te weten:

Nesten die het hele jaar door zijn beschermd

Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Ffw het gehele seizoen.

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruikmaken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd

In de 'aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het hele jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De soorten uit categorie 5 vragen soms wel om nader onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Natuurbeschermingswet 1998

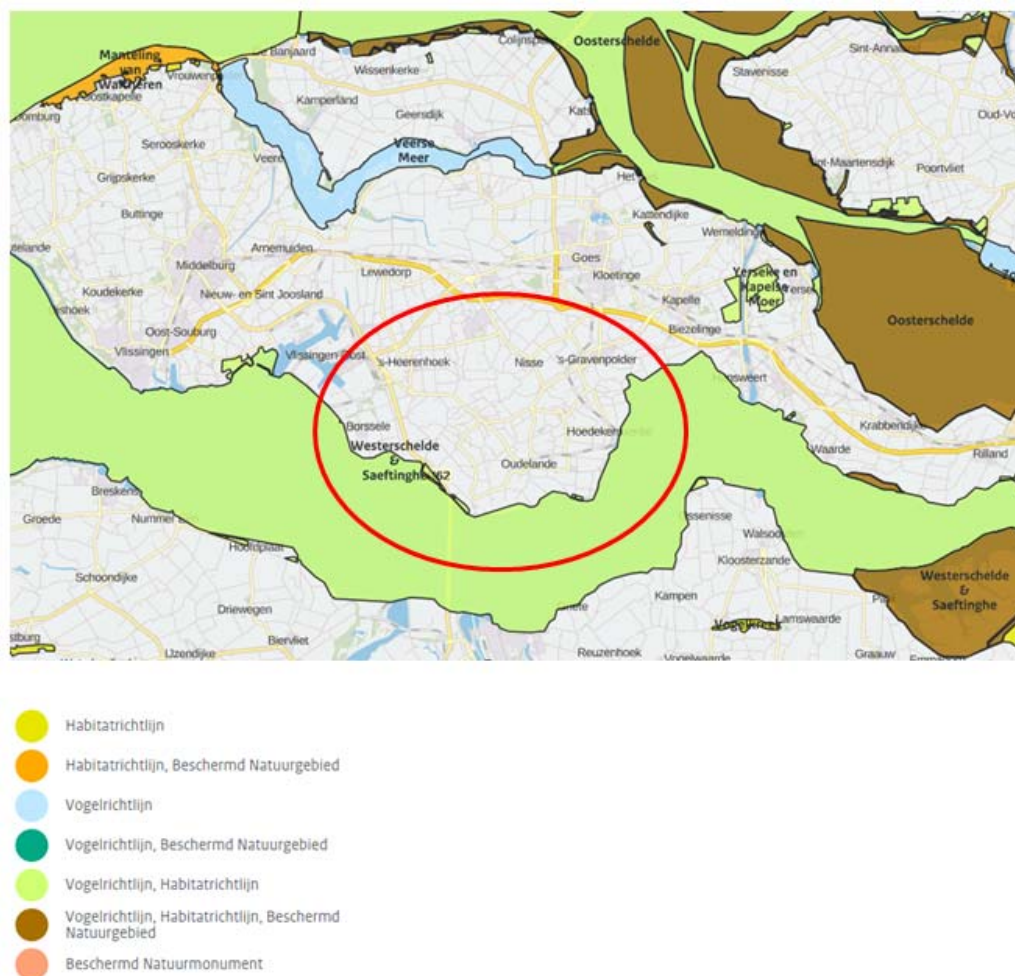
Uit het oogpunt van gebiedsbescherming is de Natuurbeschermingswet 1998 van belang. Deze wet is uitgebreid beschreven in de passende beoordeling die in bijlage 3 is opgenomen. Ook komt in de passende beoordeling het programma aanpak stikstof (PAS) aan de orde.

4.2. Referentiesituatie

4.2.1. Natura 2000

Binnen en in de (wijde) omgeving van het plangebied is een aantal Natura 2000-gebieden gelegen, zoals op figuur 4.1 is te zien. Het betreft binnen het plangebied het gebied Westerschelde & Saeftinghe en daarbuiten de gebieden Yerseke & Kapelse Moer, Oosterschelde, Veerse Meer en Manteling van Walcheren. Er bevinden zich buiten de Natura 2000-gebieden geen beschermde natuurmonumenten. De gebieden Westerschelde & Saeftinghe, Yerseke & Kapelse Moer, Oosterschelde en Manteling van Walcheren zijn gevoelig voor stikstofdepositie. De Westerschelde & Saeftinghe, Yerseke & Kapelse Moer, Oosterschelde en Veerse Meer zijn ook gevoelig voor verstoring. Van areaalverlies, versnippering, en verandering van waterhuishouding is door de grote afstand van het plangebied tot de Natura 2000-gebieden en de buitendijkse ligging van de Westerschelde & Saeftinghe geen sprake.

Een uitgebreide beschrijving van de Natura 2000-gebieden is opgenomen in de passende beoordeling in bijlage 3.

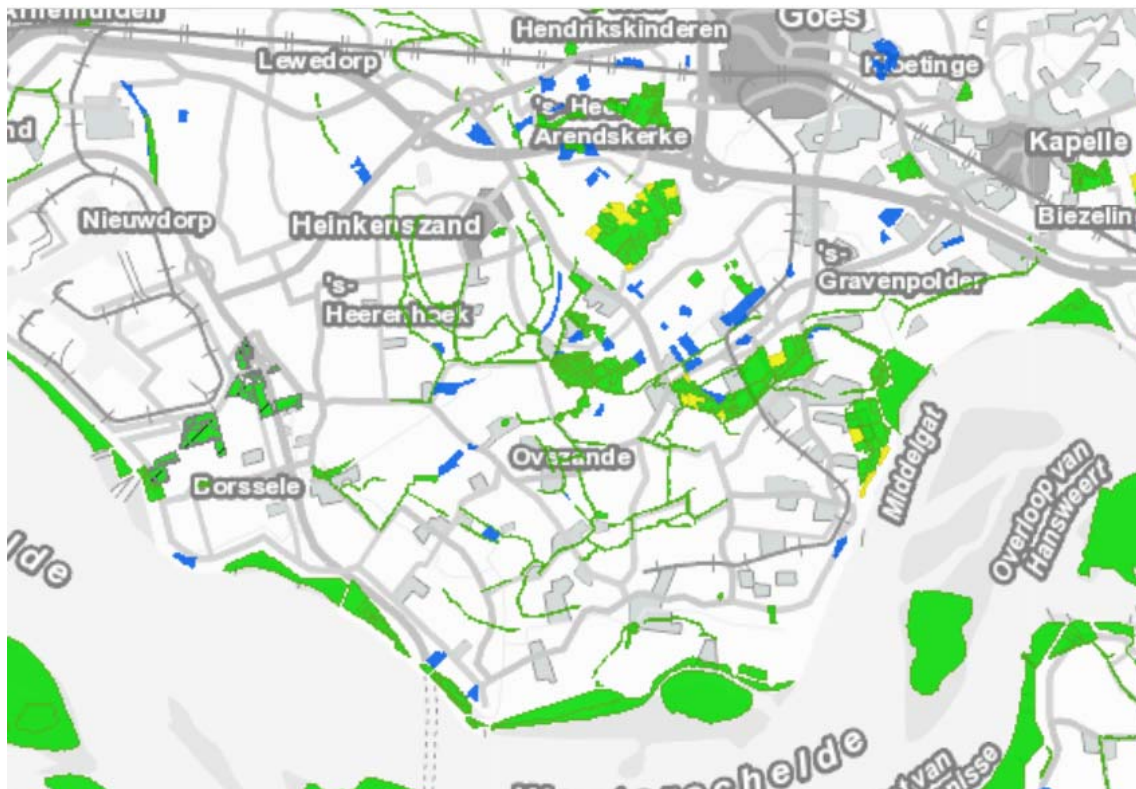
Figuur 4.1. Ligging plangebied (rode cirkel is globaal) t.o.v. Natura 2000-gebieden (bron: AERIUS Calculator)

4.2.2. Natuurnetwerk Zeeland

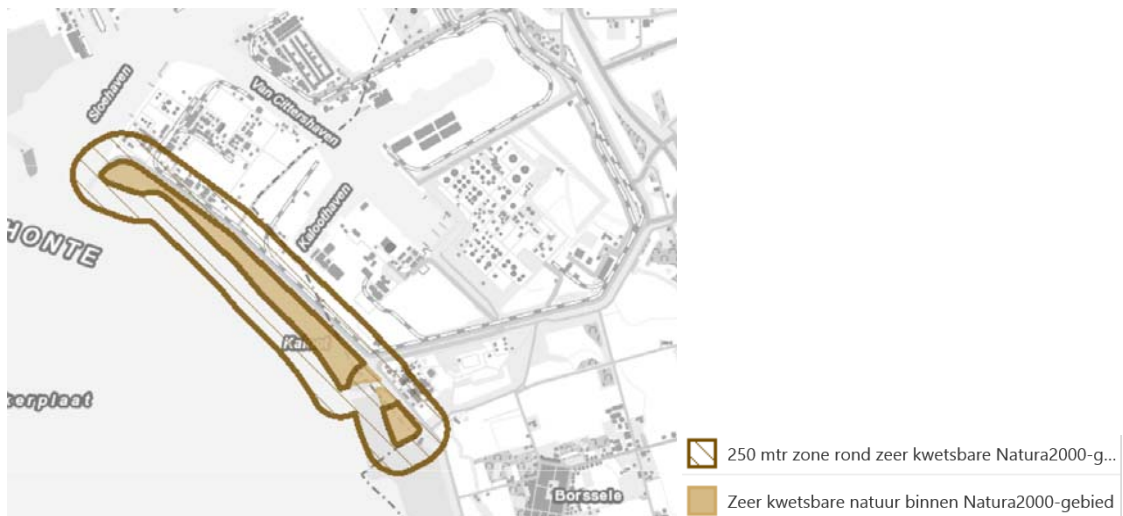
Zoals figuur 4.2 laat zien, maken in het plangebied veel dijkbeplantingen deel uit van het Natuurnetwerk Zeeland (NNZ). Ook de delen van het plangebieden die deel uitmaken van het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe zijn onderdeel van het NNZ. Daarnaast maken enkele verspreid liggende gebieden ook deel uit van het NNZ, zoals het Ganzenreservaat Sinoutskerke, de Zwaaksche weel, Heggengebied Nisse en het Poelbos.

De Kaloot is ook aangewezen als WAV-gebied (Wet Ammoniak en Veehouderij), zoals in figuur 4.3 is te zien.

In het plangebied zijn in de Verordening Ruimte ook enkele gebieden aangewezen als agrarisch gebied van ecologische betekenis (zie figuur 4.4), deze gebieden maken deel uit van het Natuurnetwerk Zeeland.

Figuur 4.2 Natuurnetwerk Zeeland (bron: geoloket provincie Zeeland, geraadpleegd december 2015)

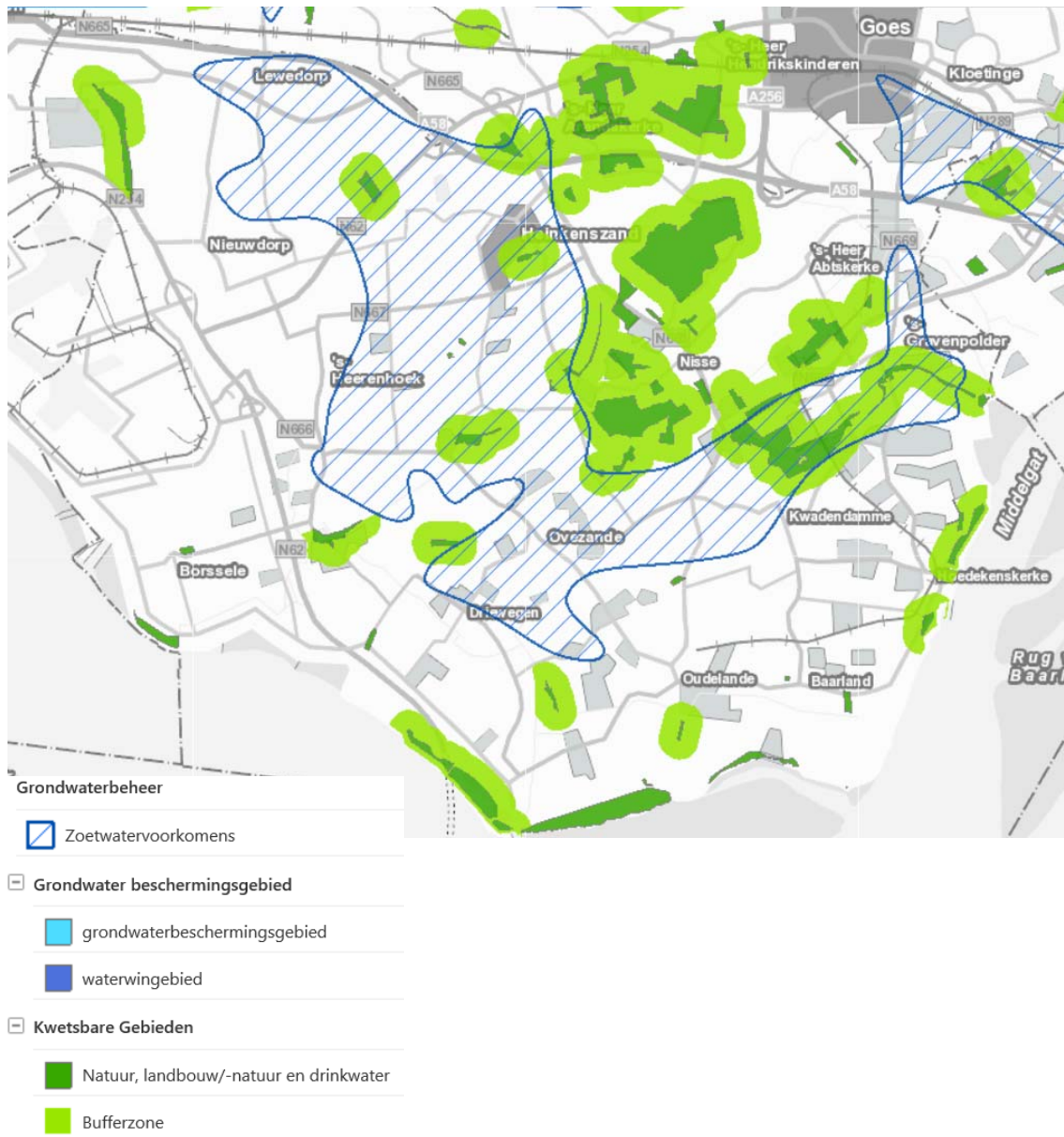

Figuur 4.3 Wet Ammoniak en Veehouderij (bron: geoloket provincie Zeeland, geraadpleegd december 2015)

Figuur 4.4 Agrarisch gebied van ecologische betekenis (bron: Verordening Ruimte provincie Zeeland)

Een deel van de natuurgebieden is gevoelig voor veranderingen in het grondwater. In het Omgevingsplan Zeeland is aangegeven dat ten opzichte van natuurgebieden rekening moet worden gehouden met een afwegings(buffer)zone van 100 meter. Als aangetoond wordt dat geen schadelijke gevolgen voor de volksgezondheid of de natuur zullen optreden, kan een kleinere afstand toelaatbaar zijn. Op figuur 4.5 zijn de kwetsbare gebieden weergegeven. De aangegeven bufferzones zijn overigens groter dan 100 m.

Figuur 4.5 Uitsnede Grandwaterbeheersplan (bron: geoloket provincie Zeeland, geraadpleegd mei 2016)

4.2.3. Bijzondere en beschermde soorten

De meest bijzondere landschapselementen bezitten naast een landschappelijke en cultuurhistorische waarde ook meestal een natuurwetenschappelijke waarde. De belangrijkste natuurwaarden bezitten de milieus waar overgangen van zoet naar zout aanwezig zijn, eventueel gecombineerd met getijdebeweging. In deze milieus groeien (van zout naar zoet) slijkgrasvegetaties, rietbiezen en lisdodde vegetaties en zoutmijdende moerasvegetaties. In het plangebied komen deze vegetaties voor in de getijdegebieden en op drassige plaatsen, zoals inlagen en karrevelden, langs kreken en welen, langs slootkanten, drassige weilanden en drinkputten. De brakke en zoute vegetaties zijn nationaal en internationaal zeldzame levensgemeenschappen. De natuurwaarden worden vooral ontleend aan de grote diversiteit in de vegetaties, het voorkomen van zeldzame plantensoorten en de ornithologische betekenis voor riet- en moerasvogels, ganzen, steltlopers en de bruine kiekendief.

Naast de drassige, laaggelegen gebieden zijn er de reliëfrijke graslanden, onder te verdelen in twee soorten. De eerste is ontstaan door de moertering van het veen onder het kleipakket in de poelgrond (hollebolle weilanden). Het resultaat is wederom een overgang van zout (laaggelegen delen) naar zoet

(hoger gelegen delen). Deze reliëfrijke graslanden vormen een steeds zeldzamer wordend milieutype met een groot aantal zeldzame plantensoorten. De tweede vorm van reliëfrijke graslanden wordt gevormd door de dijken. Door hun ligging zijn ze relatief droog en is de temperatuur aan de zuidzijde hoger dan op de omliggende gronden. Dit levert een voor Nederland bijzondere vegetatie op van warmteminnende planten die bovendien weinig droogtegevoelig zijn. Op het moment dat er één of meerdere planten groeien die op de zogenaamde "rode lijst" voorkomen spreekt men van een bloemdijk. De natuurwaarden van de dijken worden bedreigd door de toenemende verzuring van het milieu. In de relatief droge dijken is veel zuurstof in de bodem aanwezig. Ammoniak wordt onder invloed van zuurstof omgezet in nitraat en zuur.

Ook op erven van agrarische bedrijven komen natuurwaarden voor. De natuurwaarden worden met name aangetroffen in de meidoornstruwelen, drinkputten, knotbomen en hoogstamfruitbomen. Deze elementen zijn van belang voor vogels, vleermuizen, kleine grondgebonden zoogdieren en amfibieën.

In tabel 4.1 zijn de beschermde soorten die (naar verwachting) voorkomen in het plangebied opgenomen.

Tabel 4.1 Naar verwachting aanwezige beschermde soorten binnen het plangebied en het beschermingsregime (niet limitatief)

				Nader onderzoek nodig bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen
Vrijstellingsregeling Ffw	tabel 1		grote kaardenbol, aardaker, brede wespenorchis, zwanenbloem	Nee
			mol, egel, gewone bosspitsmuis, dwergspitsmuis, huisspitsmuis, veldmuis, bosmuis, rosse woelmuis, bunzing, haas en konijn	
Ontheffingsregeling Ffw			bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en de bastaardkikker	
	tabel 2		wilde marjolein, rietorchis	Ja
	tabel 3	bijlage 1 AMvB	geen	Nee
		bijlage IV HR	alle vleermuizen rugstreeppad	Ja
	vogels	cat. 1 t/m 4	buizerd, sperwer, ransuil, gierzwaluw en huismus	Ja
		Cat. 5	ijsvogel, zwarte kraai, torenvalk, pimpelmees, spreeuw, ekster, koolmees, blauwe reiger, huiszwaluw en boerenzwaluw	Nee, deze soorten hebben voldoende leefgebied in het plangebied.

4.3. Effecten Omgevingsplan

4.3.1. Maximaal ontwikkelingsscenario

Natura 2000

Uitbreiding agrarische bedrijven

Vermesting/verzuring door stikstofdepositie

Uit de berekeningsresultaten (zie tabel 4.2) blijkt dat het effect van de onbenutte ruimte binnen de vergunning relatief beperkt is. Alleen op korte afstand binnen het in het plangebied gelegen Westerschelde & Saeftinghe leidt het benutten van deze ruimte (in vergelijking met de huidige, feitelijke situatie) tot een aanzienlijke toename van stikstofdepositie. Naarmate de afstand toeneemt, neemt de depositie snel af. Binnen het gebied Westerschelde & Saeftinghe is alleen in de Schor van Bath sprake van overschrijding van de kritische depositiewaarde (KDW). Dit deelgebied ligt op meer dan 16 km afstand van het plangebied.

Tabel 4.2 Resultaten stikstofdepositieberekeningen AERIUS Calculator

Natura 2000-gebieden	Toename depositie (in mol N/ha/jaar)			
	Huidige, feitelijke situatie	Vergunde situatie*	Bestaande veehouderijen 1,5 ha *	Omschakeling agr. bedrijven naar veehouderij*
Westerschelde & Saeftinghe	108,0	+62,90	+781,00	+434,00
Oosterschelde	3,64	+3,27	+23,79	+94,30
Manteling van Walcheren	1,35	+1,29	+7,76	+20,70

* t.o.v. huidige situatie

Uitgaande van de theoretische maximale invulling van alle ontwikkelingsruimte (binnen de verbaal begrensde bouwsteden van maximaal 1,5 ha voor grondgebonden veehouderij, de maximale uitbreidingsruimte voor intensieve veehouderij overeenkomstig de provinciale verordening en inclusief de mogelijkheden van omschakeling naar grondgebonden veehouderij) kan sprake zijn van een zeer grote toename van stikstofdepositie. Deze toename varieert van honderden mollen N/ha/jr. op zeer korte afstand tot enkele tienallen mollen N/ha/jr op grotere afstand. In deze Natura 2000-gebieden is voor bepaalde habitattypen sprake van een reeds overbelaste situatie.

Een toename van stikstofdepositie leidt tot een grotere en snellere verzuuring en verandering van de waterkwaliteit. Dit leidt tot een afname van de stikstofgevoelige habitattypen en –soorten in oppervlak, kwaliteit en aantal. Ook het geschikt leefgebied voor vogels neemt af, waardoor de aantallen afnemen. De behoud- en verbeterdoelstellingen die voor de gebieden zijn opgenomen in de aanwijzingsbesluiten, worden hierdoor niet behaald. In een overbelaste situatie kan ook bij een kleine toename echter in bepaalde gevallen sprake zijn van significante negatieve effecten. Significante negatieve effecten kunnen dan ook niet worden uitgesloten. Dat geldt voor alle onderzochte situaties (uitgangspunt voor de beoordeling vormt de maximale invulling van alle ontwikkelingsruimte die met de partiële herziening wordt geboden). In paragraaf 5.2 van de passende beoordeling is ingegaan op de maatregelen die kunnen worden getroffen om een toename van stikstofdepositie te voorkomen / de potentiële toename te beperken.

Verstoring

Uitbreiding van agrarische bedrijven vindt binnendijs en bij bestaande bedrijven plaats. Dat betekent dat extra waarneembare verstoring van het buitendijs gelegen Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe niet optreedt. De overige Natura 2000-gebieden liggen op dermate grote afstand dat verstoring vanuit het plangebied niet aan de orde is.

*Neven- en vervolgfuncties*Vermesting/verzuring

Nevenfuncties zijn over het algemeen relatief kleinschalig. Tevens is aan deze ontwikkelingen de voorwaarde verbonden dat slechts sprake mag zijn van een beperkte verkeersaantrekkende werking. Vanwege de ligging van overbelaste stikstofgevoelige habitattypen op (relatief) grote afstand, zullen deze ontwikkelingen niet leiden tot een relevante toename van de stikstofdepositie. Het effect is neutraal (0).

Ook voor vervolgfuncties geldt dat geen sprake zal zijn van een relevante toename van de stikstofdepositie aangezien deze ter plaatse van agrarische bedrijven (met stikstofemissies) worden gerealiseerd. Mogelijk treedt zelfs een positief effect op door het verdwijnen van de agrarische functie. Het effect is neutraal (0).

Verstoring

Als het gaat om eventuele extra verstoring als gevolg van neven- en vervolgfuncties zijn met name de mogelijke extra recreanten van belang. Gezien de schaal en omvang van de functies die het plan mogelijk maakt zal de toename aan recreanten binnen Natura 2000 beperkt zijn. Deze extra recreanten zullen zich voegen tussen de bestaande recreanten op de bestaande (vaar)wegen en paden. Extra verstoring als gevolg van de geboden ontwikkelingsruimte in het omgevingsplan wordt daarom uitgesloten (0).

Natuurnetwerk Zeeland*Uitbreiding agrarische bedrijven*

Aan het grootste deel van het NNZ (in eigendom natuurbeheerders) wordt de functie natuur toegekend. Voor overige delen van het NNZ (zoals bloemrijke dijken) wordt binnen de overige functies een beschermende regeling opgenomen. Van directe aantasting van het NNZ is dan ook geen sprake. Het is echter wel mogelijk dat binnen 100 m van het NNZ ontwikkelingen plaatsvinden, er ligt echter maar een zeer beperkt aantal bedrijven binnen deze afstand. Omdat het in alle gevallen gaat om ontwikkelingen bij bestaande bedrijven is er nagenoeg geen sprake van een toename van de verstoring. Het effect is neutraal (0).

Als gevolg van de toename van de stikstofdepositie zijn, net als bij de Natura 2000-gebieden, negatieve effecten op het NNZ niet uit te sluiten (-).

Nevenfuncties

Ook voor de nevenfuncties geldt dat geen sprake is van directe aantasting. Vanwege het beperkt aantal functies (wonen, agrarische bedrijven) in de buurt van de natuurgebieden leiden eventuele nevenfuncties en dan in het bijzonder recreatieve nevenfuncties (kleinschalig kamperen), mogelijk slechts tot een beperkte verstoring (0/-). In het kerngebied De Poel en het omliggende Heggengebied Nisse is kleinschalig kamperen overigens niet toegestaan.

Teeltondersteunende voorzieningen

Bepaalde teeltondersteunende voorzieningen zoals kassen en containervelden kunnen leiden tot een verandering van de waterhuishouding aangezien verminderde infiltratie optreedt. Op grond van het provinciale Omgevingsplan geldt binnen 100 m van de kwetsbare natuurgebieden een nee, tenzij beleid. Het aantal agrarische bedrijven binnen 100 m van kwetsbare natuur is beperkt. Met de voorwaarden zoals vastgelegd in het omgevingsplan kunnen negatieve effecten op de waterhuishouding worden uitgesloten (0).

Wet Ammoniak en Veehouderij

Binnen 250 m afstand van het WAV-gebied zijn geen agrarische bedrijven aanwezig. Omschakeling naar veehouderij of nieuwvestiging van een veehouderij binnen 250 m van De Kaloet is niet mogelijk. Er treden geen effecten op (0).

Bijzondere en beschermde soorten

Uitbreiding agrarische bedrijven

Het plangebied biedt leefgebied aan verschillende beschermde soorten (zie tabel 4.1). Het betreft voornamelijk algemeen voorkomende soorten en daarnaast enkele matig en zwaar beschermde soorten. In het gebied komen ook niet-beschermde, bijzondere soorten voor, zoals de verschillende plantengemeenschappen.

De ontwikkelingen die het omgevingsplan mogelijk maakt, vinden hoofdzakelijk plaats binnen de bouwstedes of grenzend aan bestaande bouwstedes. Plaatselijk kan dit leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten, zoals aantasting van vaste nestplaatsen van broedvogels door de kap van bomen of aantasting van standplaatsen van beschermde planten door het dempen van watergangen.

Rondom de bouwstedes binnen het plangebied komen relatief weinig watergangen voor, waardoor het goed mogelijk is om het bouwstede uit te breiden zonder dat dit leidt tot aantasting van sloten en daarmee tot aantasting van leefgebied van matig beschermde (oever)planten en licht beschermde amfibieën. Omdat maar zeer beperkt aantasting van leefgebied van amfibieën en (oever)planten plaatsvindt, is het effect beperkt negatief (-/0). Voor deze soorten zijn ook gemakkelijk maatregelen te treffen, waarmee overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen (zie bijlage 4).

De rugstreeppad houdt zich in de huidige situatie niet op rond de agrarische bouwstedes. Aantasting van het leefgebied van de rugstreeppad wordt niet verwacht. Het effect is neutraal (0).

Op veel agrarische bouwkvelds is erfbeplanting aanwezig. De kans op de aanwezigheid van beschermde soorten, in het bijzonder vleermuizen en vogels, is aanzienlijk. Als gevolg van de uitbreidingsmogelijkheden zal op de meeste bouwkvelds vaak (een deel van) de erfbeplanting gekapt moeten worden. Dit kan leiden tot een negatief effect (-) op beschermde soorten.

De aantasting van individuen is gezien bovenstaande niet uit te sluiten, maar effecten op populatieniveau worden uitgesloten, omdat over het algemeen goede mitigerende maatregelen zijn te treffen. De kans dat de Flora- en faunawet een belemmering zal vormen voor toekomstige initiatieven binnen de kaders van het omgevingsplan is zeer gering.

Nevenfuncties

De uitbreidingsmogelijkheden voor nevenfuncties kunnen plaatselijk leiden tot aantasting van bijzondere en/of beschermde soorten, zoals nesten van vogels in bomen. Dit effect wordt als licht negatief (0/-) beoordeeld.

De aantasting van individuen is gezien bovenstaande niet uit te sluiten, maar effecten op populatieniveau worden uitgesloten, omdat over het algemeen goede mitigerende maatregelen zijn te treffen. De kans dat de Flora- en faunawet een belemmering zal vormen voor toekomstige initiatieven binnen de kaders van het omgevingsplan is zeer gering.

4.3.2. Realistisch ontwikkelingsscenario

Natura 2000

Uitbreiding agrarische bedrijven

Vermesting/verzuring door stikstofdepositie

Gezien de trends in de agrarische sector en daarmee samenhangend de afname van het aantal agrarische bedrijven, is het niet reëel dat alle bedrijven binnen het plangebied zullen uitbreiden. Uit gegevens over de ontwikkeling van de totale veestapel binnen de gemeente Borsele blijkt dat het afgelopen decennium sprake is geweest van een afname van de veestapel. Het aantal bedrijven is afgenomen, de gemiddelde bedrijfsomvang is toegenomen. De verwachting is dat deze trend van schaalvergroting de komende jaren nog verder zal doorzetten. Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat er per saldo sprake zal zijn van een grote toename van de veestapel binnen de gemeente (aantal stoppers = aantal groeiers). Daarmee wordt ook een toename van de stikstofdepositie

uitgesloten. Wellicht dat als gevolg van stoppers en de toepassing van emissie-arme technieken binnen de groeiers, per saldo zelfs sprake is van een afname van emissie. De exacte effecten in het realistische scenario zijn met name afhankelijk van de locaties van stoppers en groeiers. Het effect van het realistische scenario wordt als neutraal beoordeeld (0). Omdat nieuwe initiatieven op bedrijfsniveau niet mogen leiden tot significante negatieve effecten, is het wel van belang om in het omgevingsplan nadere voorwaarden vast te leggen die een toename van stikstofdepositie en daarmee samenhangende effecten moeten voorkomen.

Verstoring

Uitbreiding van agrarische bedrijven vindt binnendijs en bij bestaande bedrijven plaats. Dat betekent dat extra waarneembare verstoring van het buitendijs gelegen Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe niet optreedt. De overige Natura 2000-gebieden liggen op dermate grote afstand dat verstoring vanuit het plangebied niet aan de orde is.

Neven- en vervolgfuncties

Vermesting/verzuring door stikstofdepositie

Nevenfuncties zijn over het algemeen relatief kleinschalig. Tevens is aan deze ontwikkelingen de voorwaarde verbonden dat slechts sprake mag zijn van een beperkte verkeersaantrekkende werking. Vanwege de ligging van overbelaste stikstofgevoelige habitattypen op (relatief) grote afstand, zullen deze ontwikkelingen niet leiden tot een relevante toename van de stikstofdepositie. Het effect is neutraal (0).

Ook voor vervolgfuncties geldt dat geen sprake zal zijn van een relevante toename van de stikstofdepositie aangezien deze ter plaatse van agrarische bedrijven (met hoge stikstofemissies) worden gerealiseerd. Mogelijk treedt zelfs een positief effect op door het verdwijnen van de agrarische functie. Het effect is neutraal (0).

Verstoring

De zeer beperkte extra recreanten in de Natura 2000-gebieden zullen zich voegen tussen de bestaande recreanten op de bestaande (vaar)wegen en paden. Extra verstoring als gevolg van de geboden ontwikkelingsruimte in het omgevingsplan wordt daarom uitgesloten.

Natuurnetwerk Zeeland

Evenals in het maximale ontwikkelingsscenario zijn areaalverlies en/of verstoring (0) niet aan de orde. In het realistische ontwikkelingsscenario wordt geen toename van het aantal dieren verwacht, zodat een toename van de stikstofdepositie wordt uitgesloten en er geen vermesting/verzuring van het NNZ optreedt (0).

Bijzondere en beschermde soorten

De beoordeling van het realistische ontwikkelingsscenario is niet wezenlijk anders dan de beoordeling van het maximale ontwikkelingsscenario. Ook in het realistische ontwikkelingsscenario kan sprake zijn van negatieve effecten op beschermde soorten. Voor deze soorten zijn ook relatief gemakkelijk maatregelen te treffen, waarmee overtreding van de Ffw wordt voorkomen (zie bijlage 4). Omdat in dit scenario wordt uitgegaan van minder ontwikkelingen, is het effect als licht negatief (-/0) beoordeeld.

4.3.3. Maatregelen

Stikstofdepositie Natura 2000

Uit de passende beoordeling blijkt dat de ontwikkelingsruimte binnen het omgevingsplan grote gevolgen kan hebben voor de stikstofdepositie binnen Natura 2000 en leidt tot significante negatieve effecten. Ook voor natuurwaarden buiten de Natura 2000-gebieden kan een toename van stikstofdepositie negatieve gevolgen hebben. In de passende beoordeling zijn verschillende mogelijke maatregelen beschreven. Daar wordt in deze paragraaf nader op ingegaan. In het omgevingsplan vindt

een afweging van deze maatregelen plaats en wordt gemotiveerd op welke wijze een doorvertaling wordt gegeven aan de resultaten uit de passende beoordeling.

Uit de berekeningsresultaten van het onderzoek stikstofdepositie blijkt dat met het schrappen van de mogelijkheden voor omschakeling de (potentiële) toename van stikstofdepositie aanzienlijk kan worden gereduceerd (zie tabel 4.1). Ook de uitbreiding van bestaande veehouderijen binnen het huidige bouwvlak of de nieuwe bouwstedes tot maximaal 1,5 ha, kan echter een grote toename van stikstofdepositie met zich meebrengen. Het uitsluiten van significante negatieve effecten binnen het omgevingsplan is alleen mogelijk wanneer in de regels voorwaarden worden verbonden aan toekomstige veehouderij initiatieven.

Emissie-stand-still

Een mogelijkheid is om de regels vast te leggen dat de emissies op perceelsniveau niet mogen toenemen. Dit betekent niet dat alle veehouderijen 'op slot' worden gezet. Uitbreiding is mogelijk door het treffen van voldoende stikstofreducerende maatregelen (toepassen van emissiearme stalsystemen). In het onderzoek stikstofdepositie is bekeken in hoeverre de veehouderijen binnen het plangebied de uitbreidingsruimte binnen de bouwstedes (tot maximaal 1,5 ha) kunnen benutten zonder dat de ammoniakemissie toeneemt. Met de toepassing van vergaande emissie-beperkende technieken kan voor circa 20% van de veehouderijen worden onderbouwd dat deze bestaande bedrijven kunnen doorgroeien naar een omvang van 1,5 ha.

Onder voorwaarden toename emissie toestaan

Uit de passende beoordeling blijkt dat er binnen de verschillende Natura 2000-gebieden in de omgeving depositieruimte beschikbaar is voor nieuwe agrarische initiatieven. Weliswaar niet voldoende depositieruimte voor de volledige (theoretische) maximale toename, maar voldoende om te komen tot uitvoerbare initiatieven in het buitengebied van de gemeente Borsele. Vanwege de afstand tot de overbelaste stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000 is de bijdrage van individuele bedrijven binnen de gemeente relatief laag. Op basis van de huidige inzichten zijn er daarom mogelijkheden om in het omgevingsplan onder voorwaarden een toename van emissie toe te staan (en daarmee mogelijk een toename van depositie binnen Natura 2000). Op het moment dat sprake is van een concreet initiatief dient te worden aangetoond dat geen sprake is van aantasting van natuurwaarden. Dat kan wellicht op dat moment met verwijzing naar de uitvoerbaarheid binnen de PAS en de maatregelen die in dat kader worden getroffen, of door het treffen van aanvullende maatregelen waarmee ondanks een toename van emissie significante negatieve effecten kunnen worden uitgesloten.

Wanneer in het omgevingsplan voorwaarden worden opgenomen waarmee een toename van stikstofdepositie binnen Natura 2000 wordt voorkomen, danwel wordt geborgd dat met maatregelen de negatieve effecten van een toename van depositie worden gemitigeerd, heeft het omgevingsplan geen effect op Natura 2000 (0).

Teeltondersteunende voorzieningen

Om negatieve effecten op natuurgebieden die gevoelig zijn voor veranderingen in het grondwater geheel uit te sluiten, kan in het omgevingsplan een voorwaarde worden opgenomen, dat de realisatie van teeltondersteunende voorzieningen niet mag leiden tot veranderingen in het grondwater.

Soortenbescherming

Uit de effectbeschrijving blijkt dat het omgevingsplan zonder het treffen van maatregelen gevolgen kan hebben voor beschermde soorten. De aantasting van individuen is niet uit te sluiten, maar effecten op populatieniveau kunnen echter wel worden uitgesloten. Over het algemeen zijn goede mitigerende maatregelen te treffen (zie bijlage 4). De kans dat de Flora- en faunawet een belemmering zal vormen voor de uitvoering van het bestemmingsplan is daardoor zeer gering. Wanneer in het omgevingsplan in de verschillende flexibiliteitsbepalingen een toets van de effecten op natuurwaarden wordt opgenomen, kunnen negatieve effecten worden uitgesloten (0).

4.4. Samenvattende beoordeling

De voorgaande effectbeschrijving leidt tot de volgende beoordeling:

Tabel 4.3 Effectbeoordeling Natuur

Aspect	Beschrijving van het effect (t.o.v. de referentiesituatie)	Beoordeling van het effect		
		maximaal	realistisch	maatregelen
Natura 2000-gebieden	- Er is geen sprake van areaalverlies, versnippering, verontreiniging, verstoring of verandering van waterhuishouding binnen Natura 2000.	0	0	
	- De maximale invulling van alle bouwmogelijkheden leidt tot een grote toename stikstof op locaties binnen Natura 2000 die reeds overbelast zijn. Uitgaande van een realistisch ontwikkelingsscenario, waarbij het aantal dieren gelijk blijft, wordt de toename van stikstofdepositie uitgesloten. Significante negatieve effecten zijn in het maximale scenario niet uit te sluiten (zonder het treffen van maatregelen).	--	0	0
Natuurnetwerk Zeeland	- Uitbreidingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven en nevenfuncties leidt niet tot aantasting van het NNZ. Hoogstens vindt zeer beperkt verstoring door recreatieve nevenfuncties plaats.	0	0	
	- Een toename van stikstofdepositie als gevolg van de uitbreiding van veehouderijen kan leiden tot negatieve effecten. Bij een realistisch scenario is dit, net als bij Natura 2000, niet aan de orde.	-/0	-/0	
	- Teeltondersteunende voorzieningen kunnen, door het beperkt aantal agrarische bedrijven binnen 100 m van kwetsbare natuurgebieden, in beperkte mate leiden tot negatieve effecten op het grondwater en daarmee op de natuurgebieden.	-	0	0
Soorten	- Bij uitbreiding van het agrarisch bouwvlak en ontwikkelingen op agrarische gronden kunnen leefgebied, rust- en verblijfplaatsen van (beschermde) soorten worden aangetast. Dit effect wordt als negatief beoordeeld. De effecten moeten voor beschermde soorten overigens in het kader van de Ffw worden gemitigeerd en/of gecompenseerd op het moment dat er concrete bouwplannen zijn.	-/0	-/0	0

5.1. Toetsingskader

Monumentenwet

De wet- en regelgeving op rijksniveau rondom cultureel erfgoed is vastgelegd in de Monumentenwet 1988. Het is het belangrijkste sectorale instrument voor de bescherming van cultureel erfgoed. In de Monumentenwet 1988 is geregeld hoe monumenten aangewezen kunnen worden als beschermd monument. De wet heeft betrekking op gebouwen en objecten, stads- en dorpsgezichten, archeologische waarden en op het uitvoeren van archeologisch onderzoek.

De Monumentenwet 1988 regelt de bescherming van archeologisch erfgoed in de bodem, de inpassing ervan in de ruimtelijke ontwikkeling en de financiering van opgravingen.

Voor gebieden waar archeologische waarden voorkomen of waar reële verwachtingen bestaan dat ter plaatse archeologische waarden aanwezig zijn, dient door de initiatiefnemer voorafgaand aan bodemingrepen archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. De uitkomsten van het archeologisch onderzoek dienen vervolgens volwaardig in de belangenafweging te worden betrokken. Het belangrijkste doel is de bescherming van het archeologisch erfgoed in de bodem (in situ) omdat de bodem doorgaans de beste garantie biedt voor een goede conservering. Er wordt uitgegaan van het basisprincipe de 'verstoorder' betaalt voor het opgraven en het documenteren van de aangetroffen waarden als behoud in de bodem niet tot de mogelijkheden behoort.

Beleidsnota archeologie en archeologische beleidskaart gemeente Borsele

Door burgemeester en wethouders van de gemeente Borsele is archeologiebeleid vastgesteld (d.d. 11 oktober 2011), waarmee invulling wordt gegeven aan de beleidsruimte die de Monumentenwet aan gemeenten biedt. Het archeologiebeleid is opgesteld met de intentie een verantwoorde balans te bieden tussen het belang van archeologie en andere belangen die spelen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het beleid, dat gebaseerd is op een analyse van de plaatselijke situatie, geeft aan wanneer archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

Het rapport "Archeologiebeleid gemeente Borsele" bestaat uit een "Deel A: Beleidsnota archeologie" en een "Deel B: Toelichting beleidskaart". Deel B is een (ruimtelijke) uitwerking van het archeologiebeleid (deel A). Op basis van de beleidskaart, die bestaat uit een samenhangend pakket van kaarten en een toelichting, kan worden bepaald of voor een bepaalde ruimtelijke ontwikkeling op een specifieke locatie al dan niet archeologisch onderzoek moet plaatsvinden. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt in 8 categorieën, waarvan enkele categorieën bekende archeologische waardevolle gebieden omvatten en andere een bepaalde verwachtingswaarde op archeologische vondsten weergeven. Aan elke categorie, uitgezonderd categorie 1, is een, aan oppervlakte van grondverstoring gebonden, vrijstelling voor archeologisch onderzoek gekoppeld. Bij alle categorieën, wederom uitgezonderd categorie 1, geldt in ieder geval dat geen onderzoek hoeft plaats te vinden indien de bodem niet dieper dan 40 cm wordt verstoord. De gehanteerde categorieën zijn:

- categorie 1: archeologisch rijksmonument; hiervoor is altijd een monumentenvergunning nodig;

5.2. Referentiesituatie

5.2.1. Landschap en cultuurhistorie

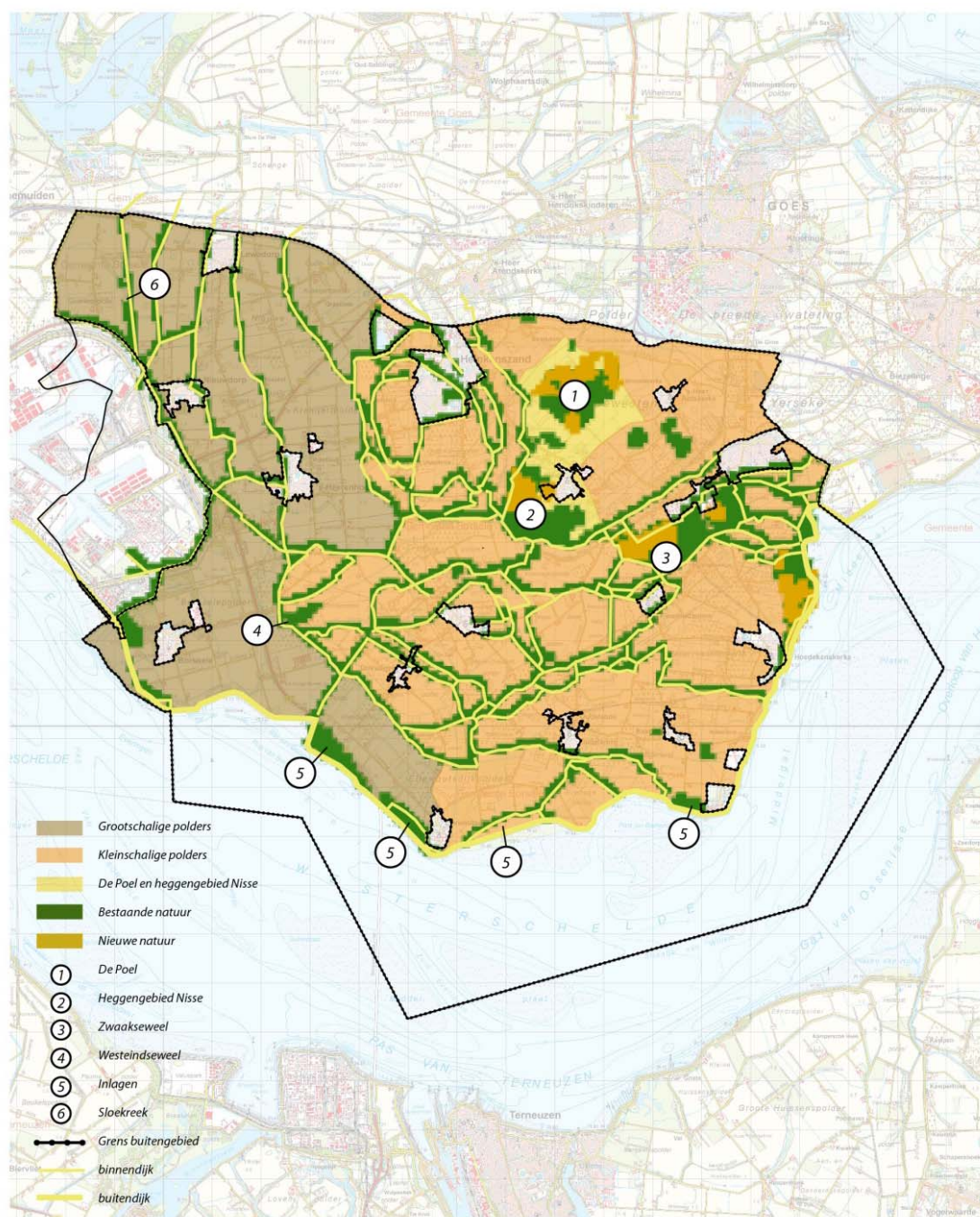
Ontstaansgeschiedenis

Het karakter van het buitengebied van Borsele is in belangrijke mate bepaald door de bedijkingsgeschiedenis van het gebied. Het Borsels buitengebied is een aaneenschakeling van poldergebieden die in de loop van de eeuwen op de zee zijn veroverd. Daarmee is de landschapsopbouw bepaald door het krachtenspel van mens en zee; de wisselwerking van het winnen van land op de zee en periodieke dijkdoorbraken.

De polderstructuur is in schillen opgebouwd rond de zogenaamde oudlandkernen. Tussen Goes en Nisse ligt het oudste gebied namelijk het kerngebied de Poel. Verder is sprake van oudland rond Hoedekenskerke, Baarland, Oudelande en Ellewoutsdijk. In het begin van de 12e eeuw werden de oudlandkernen bedijkt. In eerste instantie om het doordringen van kreken in het achterland tegen te gaan. In het hedendaagse landschap zijn daarvan nog relictten te vinden, zoals de dijken bij Baarland, Hoedekenskerke en Oudelande en de later aangelegde ringdijken. De oudlandkernen werden van elkaar gescheiden door een stelsel van getijdegeulen (kreken). De belangrijkste geul was het Zwake die overging in het Sloe en de Schenge. In het geulensstelsel lagen zandplaten, de zogenaamde opwassen. Deze droogvallende delen werden na de periode van defensieve bedijking in het kader van landaanwinning bedijkt (offensieve bedijking). Het gaat om Heinkenszand, Ovezande en de polder daar direct omheen. Tegelijkertijd met de opwassen werden de toen nog buitendijks gelegen schorren bedijkt. Deze bedijkte gebieden worden aanwassen genoemd. Tot omstreeks 1500 werd op kleine schaal ingepolderd, hetgeen nu nog te zien is aan de kleine polders en het intensieve dijkenpatroon. Daarna maakte de technologische vooruitgang het mogelijk om grotere stukken in één keer in te polderen. Maar ook de langzame zeespiegelstijging in die tijd bevorderde de grootschalige inpoldering. De inpolderingsgeschiedenis van de grote polders loopt vanaf 1561, toen de Oude Kraaijertpolder werd bedijkt, tot aan de inpoldering van de Sloepolders in de 19e en 20e eeuw. Deze polders worden gekenmerkt door de grotere schaal en de langere, rechte wegen. Bijzonder is de renaissancepolder Borssele die gekenmerkt wordt door een open karakter en de rationele, rechthoekige verkaveling met het daarbij horende patroon van dijken en polderwegen (zie figuur 2.2.). Ook de kern Borssele is volgens dat rechthoekig verkavelingspatroon ingericht, waarbij de gedraaide oriëntatie ten opzichte van de omliggende polder opvallend is.

De bedijkingsgeschiedenis is daarmee sterk bepalend voor het huidige landschap. De kenmerkende structuur van dijken en wegen is met een aantal oude kreeklopen en de welen de belangrijkste structuurdrager van het landschap. Figuur 5.2 geeft de belangrijkste structuurdragers weer.

De bedijking was gericht op het uitbreiden van het agrarische areaal. De landbouw is nog steeds verreweg de belangrijkste gebruiksfunctie van het polderlandschap. De natuur- en landschapswaarden zijn in belangrijke mate verbonden met het agrarische gebruik. Denk daarbij aan het oude heggenlandschap bij Nisse of de weidereservaten in De Poel. Ook het huidige agrarische gebruik draagt bij aan de landschapswaarden van het buitengebied, bijvoorbeeld in de openheid en de fruitteelt. Natuurgebieden zijn op verschillende plaatsen ontstaan door dijkdoorbraken en langs kreekrestanten.

Figuur 5.2 Structuurdragers

Voormalig Nationaal Landschap Zak van Zuid-Beveland Kernkwaliteiten

Ten zuiden van Goes en autosnelweg A58 ligt de Zak van Zuid-Beveland. De Zak van Zuid-Beveland is een deel van het voormalige Nationale Landschap Zuidwest Zeeland. De constante wisselwerking tussen afslag, opslibben en indijken van land is hier goed herkenbaar aan de patronen van dijken en verkaveling. Vooral bij Nisse is het contrast tussen het oude land en de jongere polders goed te zien. De indicatoren voor kernkwaliteiten die mede sturend zijn voor de gebiedsontwikkeling in de Zak van Zuid-Beveland zijn:

- Historische landschapselementen van kreken, vliedbergen, dijken en kavelpatronen;
- Kleinschalig en groen karakter.

Historische landschapselementen

Het Oude Land van de Zak van Zuid-Beveland is grotendeels ingrijpend herverkaveld. Bij Nisse en Sinoutskerke liggen reservaten waar de middeleeuwse onregelmatige blokverkeveling goed bewaard is gebleven. Andere kenmerkende elementen zijn het onregelmatige microreliëf, dat ontstaan is door winning van zout uit het veen (moertering), de vele drinkpoelen en de meidoornhagen (alleen bij Nisse). Bovendien komen er nog enkele vliedbergen voor. Dit zijn vijf tot twaalf meter hoge bergjes, die in de Middeleeuwen door de mens zijn opgeworpen. Waarschijnlijk zijn het restanten van oude houten burchten (mottekasteel), maar mogelijk zijn deze vliedbergen ook als vluchtplaats voor overstromingen opgeworpen. Het middelste deel van de Zak van Zuid-Beveland is vanaf de 12^e eeuw ontstaan door het gefaseerd indijken van kwelders die door kreken werden doorsneden. Een deel van deze kreken is nog steeds goed terug te vinden, bijvoorbeeld de Zwaakse Weel. De dijken van de verschillende polders kennen een markante dubbele boombeplanting. De polder Borssele is een aandijking uit 1616. Kenmerkend is de strakke geometrische opzet van het wegenpatroon (vierkanten zoals in de Beemster) en het dorp Borssele.

Kleinschalig en groen karakter

De Zak van Zuid-Beveland heeft door de aanwezigheid van veel boemdijken en fruitkwekerijen een kleinschalig en groen karakter. Het oude land van Nisse kent bovendien een dicht patroon van meidoornhagen. De polder Borssele en het noordelijk deel van het oude land van Nisse zijn veel opener omdat opgaande begroeiing hier vrijwel ontbreekt.

Landschappelijke deelgebieden

Op basis van de landschappelijke opbouw zijn binnen de gemeente Borsele globaal vijf landschapstypen te onderscheiden:

De Poel

De Poel is een gebied met een open en grootschalig karakter. Grondgebonden landbouw is de dominante functie. Aan de randen op de overgang naar het kleinschalige polderlandschap (zie Kleinschalige nieuwanlandpolders) is plaatselijk een ruimtelijke verdichting aanwezig in de vorm van restanten van een vroeger landschap. Het gaat hierbij om de Heggengebieden.

Binnen De Poel komen smalle kreekruigen voor. Het vroeger kenmerkende onderscheid in het grondgebruik tussen de kreekruigen (akkerbouw) en de poelgronden (grasland) is vrijwel volledig verdwenen. Net als bij het Heggenslandschap is van het graslandgebied nog slechts een relict in de vorm van het Ganzengebied aanwezig. Hoewel veel van het oorspronkelijke landschap is verdwenen, is het contrast tussen de openheid van het poellandschap en de verdichte kreekruigen bewaard gebleven.

Figuur 5.3 Landschappelijke deelgebieden

Kleinschalige nieuwlandpolders

De ruimtelijke kwaliteit van de Kleinschalige nieuwlandpolders hangt samen met het dijkenpatroon, de kreekresten, de welen (= wielen) en de erfbeplantingen. Bij de kreekrestanten, de welen en de erven gaat het om verspreid voorkomende landschapselementen. Bij de dijken gaat het om een stelsel dat in het gehele gebied aanwezig is. Dankzij het bewaard gebleven dijkenstelsel kan door een integraal beheer van de dijken, de ontstaanswijze van het gebied uit het landschap worden afgelezen.

Herverkavelde oudlandpolders

De hoofdstructuur van het landschap in deze gebieden wordt bepaald door de wegbeplantingen. Bij Baarland en Hoedekenskerke gaat het om een fijnmazig landschap dat gestructureerd wordt door dijken. Richting Oudelande en Ellewoutsdijk krijgt het landschap een meer open karakter. Het gebied ten westen van Ellewoutsdijk behoort in principe ook tot de herverkavelde oudlandgebieden; de ruimtelijke karakteristiek van dit gebied sluit echter meer aan op de polders aan de westkant van de gemeente. Daarom is dit gebied ingedeeld bij gebied Grootschalige polders. De gebieden rond Hoedekenskerke en Baarland zijn wat betreft maat en schaal eerder vergelijkbaar met de kleinschalige poldergebieden. Ruimtelijk vormen de erfbeplantingen een belangrijke aanvulling op de structuur van de wegbeplantingen.

Grootschalige polders

In vergelijking met de andere delen van de gemeente hebben de Grootschalige polders een minder luisterrijke uitstraling. Het gebied is open en efficiënt ingedeeld. De polders zijn grootschalig en de dijken over het algemeen onbeplant, evenals de bermen van de meeste polderwegen. De erfbeplantingen zijn over het algemeen beperkt van opzet en eenzijdig. De nabijheid van het Sloegebied versterkt het industriële karakter van het gebied. Rondom de kernen Borssele, 's-Heerenhoek en

Nieuwdorp wordt met bossen en het in aanleg zijnde Groenproject 't Sloe de industrie van het Sloegebied aan het oog onttrokken.

Westerschelde

Bepalend voor het landschapsbeeld van de Westerschelde is de afwisseling van waterpartijen, schorren, slikken, platen en dijken. Het landschap wordt gekarakteriseerd door weidsheid, vergezichten en natuurlijkheid.

Cultuurhistorisch waardevolle elementen

Naast elementen met een landschappelijke waarde, die een cultuurhistorische betekenis hebben, komt ook een aantal elementen voor met een specifieke cultuurhistorische betekenis zoals het tracé van de stoomtrein Goes-Borsele.

Aardkundige waarden

De Provincie beschermt alle gebieden die op provinciaal, nationaal of internationaal niveau van bijzondere aardkundige waarde zijn (figuur 5.4). Aanvullend is ook een kaart gemaakt met overige gebieden in Zeeland met aardkundige waarden (figuur 5.5). Voor die overige gebieden voert de Provincie een stimuleringsbeleid om deze bij gebiedsontwikkeling op verantwoorde en sprekende wijze in te passen.

In het plangebied zijn twee aardkundig waardevolle gebieden gelegen:

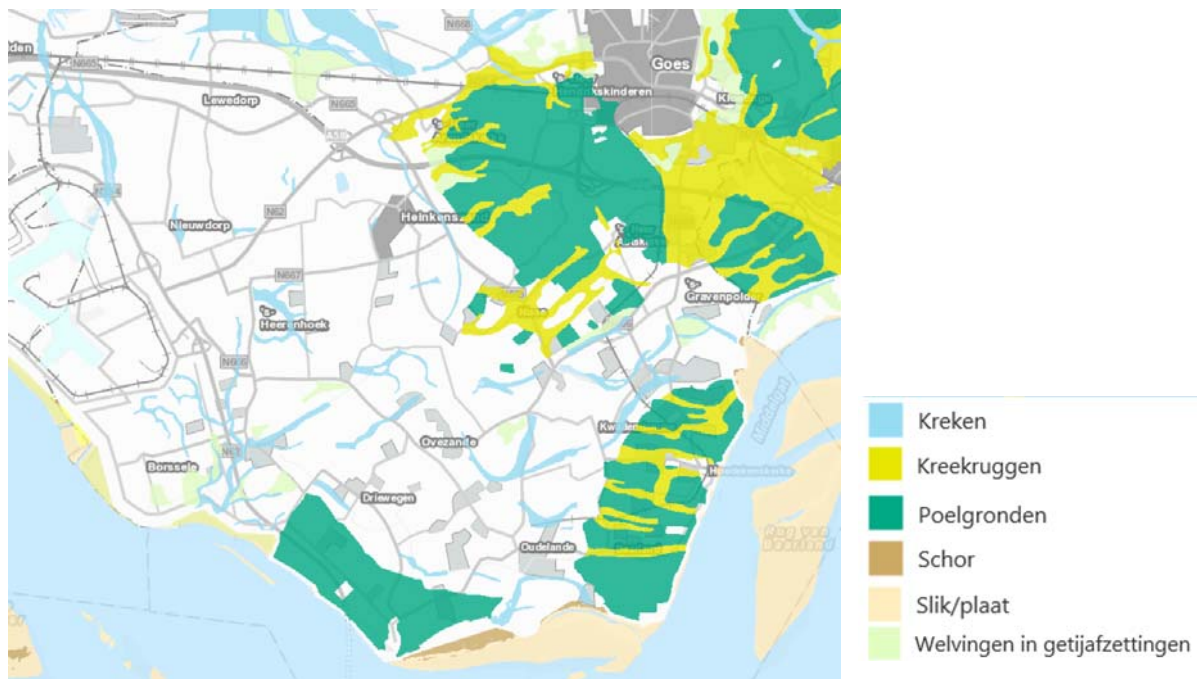
- De Poel (groene vlakken op figuur 5.4),
- Cluster van welen Zuid-Beveland (paarse vlakken op figuur 5.4).

Het fenomeen van 'De Poel' bestaat uit inversie kreekruggen, oeverwallen en poelgronden. Het betreft een landelijk waardevol gebied en is representatief en kenmerkend voor Zeeland.

Het fenomeen van het 'Cluster van welen Zuid-Beveland' bestaat uit doorbraakkolken. Op korte afstand zijn diverse welen bij elkaar gelegen.

Figuur 5.4 Aardkundig waardevolle gebieden (bron: Geoloket Cultuur Historie, Provincie Zeeland)

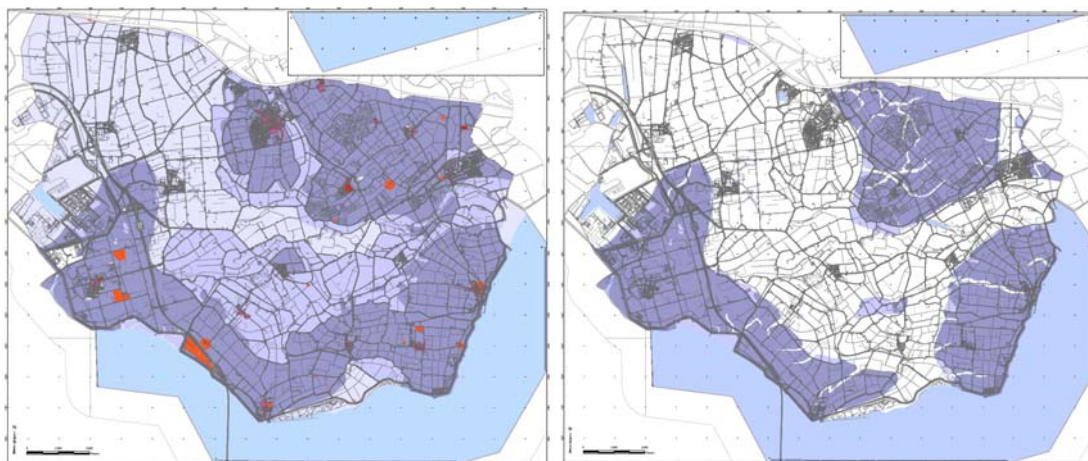

Figuur 5.5 Signaleringskaart Aardkundige waarden (bron: Geoloket Cultuur Historie, Provincie Zeeland)

5.2.2. Archeologie

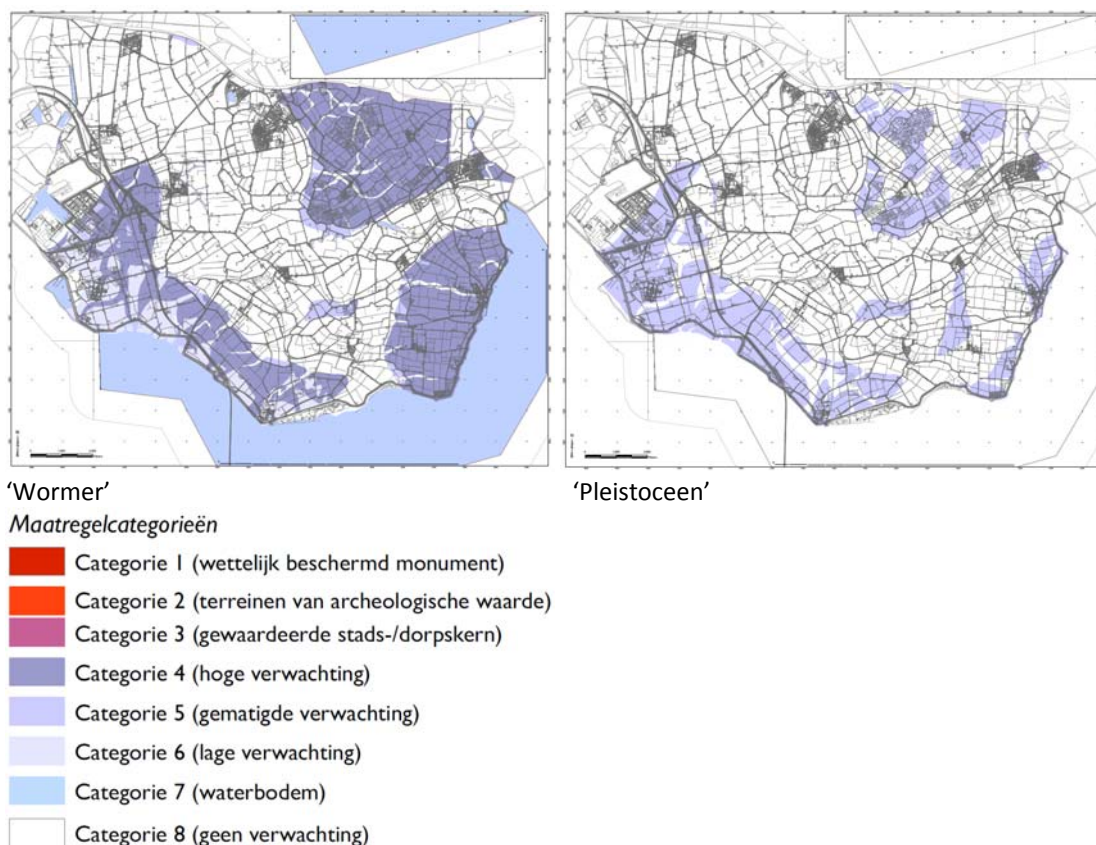
De nieuwe waarden- en verwachtingenkaart voor de gemeente Borsele bestaat in feite uit vier op elkaar te projecteren kaartbeelden die corresponderen met elkaar in tijd opvolgende landschappen waaraan archeologische betekenis kan worden gehecht.

Uit de kaarten blijkt dat de hogere archeologische waarden en verwachtingswaarden zich met name langs de buitenrand van het plangebied bevinden. Het centrale deel van het plangebied heeft een overwegend lage of gematigde verwachtingswaarde.

'Walcheren'

'Hollandveen'

Figuur 5.6 Archeologische maatregelenkaart-in-lagen

5.3. Effecten omgevingsplan

5.3.1. Maximaal ontwikkelingsscenario

Landschap en cultuurhistorie

Landschappelijke deelgebieden

De Poel

De Poel is een gebied met een open en grootschalig karakter waarbij het contrast tussen de openheid van het poellandschap en de verdichte kreekruigen bewaard is gebleven.

Bij een maximale invulling van de ontwikkelingsmogelijkheden zal sprake zijn van verdichting op en rondom de agrarische bouwstedes. In kerngebied De Poel en het heggengebied bij Nisse is nieuwvestiging niet toegestaan.

In dit landschappelijke deelgebied zijn ook voorwaarden ten aanzien van landschap en cultuurhistorie opgenomen, zoals voor regenkapten en fijnmazige hagelnetten. Ondanks landschappelijke inpassing vindt wel verdichting plaats. Teeltondersteunende voorzieningen zijn niet toegestaan binnen kerngebied De Poel en het heggengebied bij Nisse. Het is vanwege de hier ontbrekende zoute kwel niet waarschijnlijk dat zich hier aquacultuurbedrijven vestigen.

Bij het maximale ontwikkelingsscenario neemt het contrast tussen de openheid van het poellandschap en de verdichte kreekruigen af. Het effect is negatief (-).

Kleinschalige nieuwlandpolder

De ruimtelijke kwaliteit van de Kleinschalige nieuwlandpolders hangt samen met het dijkenpatroon, de kreekresten, de welen (= wielen) en de erfbeplantingen. Het ruimtelijk beeld bestaat uit afwisselend grote en kleine ruimten. Wanneer alle ontwikkelingsmogelijkheden die het omgevingsplan biedt, volledig worden benut, zal sprake zijn van verdichting op en rondom de agrarische bouwstedes en treedt verdere verdichting op door de realisatie van nieuwe bouwstedes. Hierbij is aantasting van

erfbeplantingen niet uitgesloten. Het afwisselende beeld tussen grote en kleine ruimten neemt af; de grote ruimten groeien dicht. Het effect is negatief (-) Aantasting van het dijkenpatroon, de kreekresten en welen is door de specifieke bestemmingen van deze elementen niet mogelijk. Het is vanwege de hier ontbrekende zoute kwel niet waarschijnlijk dat zich hier aquacultuurbedrijven vestigen.

Herverkavelde oudlandpolders

De hoofdstructuur van het landschap in deze gebieden wordt bepaald door de wegbeplantingen. Ruimtelijk vormen de erfbeplantingen een belangrijke aanvulling op de structuur van de wegbeplantingen. Bij Baarland en Hoedekenskerke gaat het om een fijnmazig landschap dat gestructureerd wordt door dijken. Richting Oudelande en Ellewoutsdijk krijgt het landschap een meer open karakter. De gebieden rond Hoedekenskerke en Baarland zijn wat betreft maat en schaal eerder vergelijkbaar met de kleinschalige poldergebieden.

Wanneer alle ontwikkelingsmogelijkheden die het omgevingsplan biedt, volledig worden benut, zal sprake zijn van verdichting op en rondom de agrarische bouwstedes en treedt verdere verdichting op door de realisatie van nieuwe bouwstedes. Vanwege de zoute kwel is aquacultuur hier ook mogelijk. Hierdoor neemt het areaal grasland en akkerland af en verstedelijkt het beeld. Aantasting van erfbeplantingen is bij al deze ontwikkelingen niet uitgesloten. De openheid zal afnemen, dit is als negatief (-) beoordeeld.

Grootschalige polders

De polders zijn grootschalig en de dijken over het algemeen onbeplant, evenals de bermen van de meeste polderwegen. De erfbeplantingen zijn over het algemeen beperkt van opzet en eenzijdig.

Wanneer alle ontwikkelingsmogelijkheden die het omgevingsplan biedt, volledig worden benut, zal sprake zijn van verdichting op en rondom de agrarische bouwstedes en treedt verdere verdichting op door de realisatie van nieuwe bouwstedes. Hierbij is aantasting van erfbeplantingen niet uitgesloten. Vanwege de verspreide ligging van de bouwstedes wordt het open karakter in beperkte mate aangetast. Vanwege de zoute kwel is aquacultuur hier in de omgeving van de Westerschelde mogelijk. In de grootschalige polders kunnen ook zonneweides worden gerealiseerd. Hierdoor neemt het areaal grasland en akkerland af en verstedelijkt het beeld verder. De maximale invulling van de ontwikkelingsmogelijkheden heeft een negatief (-) effect op de kenmerken van de grootschalige polders.

Westerschelde

De Westerschelde is buitendijks gelegen. Hier worden geen ontwikkelingen mogelijk gemaakt. Het effect is neutraal (0).

Landschappelijke, cultuurhistorische, erfgoedwaarden

De waardevolle elementen in het plangebied hebben een specifieke aanduiding, zoals water, natuur en dijken met waarde. Uitbreiding van de agrarische bouwstedes is hier niet mogelijk. In de omgeving van de bouwstedes is ook voldoende ruimte aanwezig om zonder aantasting van de waardevolle elementen uit te breiden. Nieuwe bouwstedes kunnen hier niet worden gerealiseerd. Het effect is neutraal (0).

Aardkundige waarden

In het plangebied zijn twee aardkundig waardevolle gebieden gelegen:

- De Poel (groene vlakken op figuur 5.4),
- Cluster van welen Zuid-Beveland (paarse vlakken op figuur 5.4).

In het kerngebied De Poel is uitbreiding buiten de bestaande bouwstedes niet mogelijk. Van aantasting is geen sprake. In de omgeving van de welen zijn nauwelijks agrarische bouwstedes aanwezig. Daar waar agrarische bouwstedes zijn gelegen, is uitbreiding mogelijk zonder aantasting van de welen. Nieuwe bouwstedes kunnen hier niet worden gerealiseerd. Aardkundige waarden worden niet aangetast (0).

Archeologie

In een groot deel van het buitengebied van Borsele komen hoge en middelhoge archeologische verwachtingswaarden voor. De uitbreiding en nieuwvestiging van agrarische bedrijven kan in bepaalde gevallen leiden tot aantasting van de archeologische waarden. Maar ook bij neven- en vervolgfuncties, aquacultuur en teeltondersteunende voorzieningen kan sprake zijn van bodemingrepen en daarmee aantasting van archeologische waarden.

In het bestemmingsplan is een regeling opgenomen ter bescherming van de aanwezige waarden. Door te garanderen dat archeologisch onderzoek plaatsvindt voordat bodemingrepen worden uitgevoerd, wordt voorkomen dat archeologische sporen verloren gaan. Dit heeft twee gevolgen. Enerzijds kunnen bodemingrepen wel een aantasting vormen van archeologische waarden. Door archeologische sporen uit de bodem te halen gaat immers de context verloren. Daarnaast zijn archeologische sporen boven de grond minder houdbaar. Dit is de reden waarom het behoud *in situ* de voorkeur geniet. Anderzijds heeft het opgraven en documenteren van archeologische sporen als gevolg dat de geschiedenis van de streek beter inzichtelijk wordt. Dit wordt beschouwd als een positief gevolg. De beide gevolgen tegen elkaar afwegend worden de effecten op het gebied van archeologie als licht negatief (-/0) beoordeeld.

5.3.2. Realistisch ontwikkelingsscenario

Landschap en cultuurhistorie

Landschappelijke deelgebieden

De Poel

De Poel is een gebied met een open en grootschalig karakter waarbij het contrast tussen de openheid van het poellandschap en de verdichte kreekruigten bewaard is gebleven. Bij een realistische ontwikkeling zal sprake zijn van enige verdichting op en rondom de agrarische bouwstedes.

In dit landschappelijke deelgebied zijn ook voorwaarden ten aanzien van landschap en cultuurhistorie opgenomen, zoals voor plastic boogkassen, regenkappen en fijnmazige hagelnetten. Enige verdichting is niet uitgesloten. Het effect is licht negatief (-/0).

Kleinschalige nieuwlandpolders

De ruimtelijke kwaliteit van de Kleinschalige nieuwlandpolders hangt samen met het dijkenpatroon, de kreekresten, de welen (= wielen) en de erfbeplantingen. Het ruimtelijk beeld bestaat uit afwisselend grote en kleine ruimten. Bij een realistische ontwikkeling zal sprake zijn van enige verdichting op en rondom de agrarische bouwstedes. Hierbij is aantasting van erfbeplantingen niet uitgesloten. Mogelijk dat zich hier een enkel nieuw bedrijf vestigt. De agrarische bouwkvelds zijn verspreid aanwezig in het gebied, daardoor blijft het afwisselende beeld tussen grote en kleine ruimten behouden; de grote ruimten groeien niet dicht. Aantasting van het dijkenpatroon, de kreekresten en welen is door de specifieke bestemmingen van deze elementen niet mogelijk.

Herverkavelde oudlandpolders

De hoofdstructuur van het landschap in deze gebieden wordt bepaald door de wegbeplantingen. Ruimtelijk vormen de erfbeplantingen een belangrijke aanvulling op de structuur van de wegbeplantingen. Bij Baarland en Hoedekenskerke gaat het om een fijnmazig landschap dat gestructureerd wordt door dijken. Richting Oudelande en Ellewoutsdijk krijgt het landschap een meer open karakter. De gebieden rond Hoedekenskerke en Baarland zijn wat betreft maat en schaal eerder vergelijkbaar met de kleinschalige poldergebieden.

Bij een realistische ontwikkeling zal sprake zijn van enige verdichting op en rondom de agrarische bouwstedes. Hierbij is aantasting van erfbeplantingen niet uitgesloten. Mogelijk dat zich hier een enkel nieuw bedrijf vestigt. Vanwege de verspreide ligging van de bouwstedes wordt het open karakter echter niet aangetast. Vanwege de zoute kwel is aquacultuur hier ook mogelijk. Hierdoor neemt het grasland en akkerland af en verstedelijkt het beeld. Het effect is als licht negatief (-/0) beoordeeld.

Grootschalige polders

De polders zijn grootschalig en de dijken over het algemeen onbeplant, evenals de bermen van de meeste polderwegen. De erfbeplantingen zijn over het algemeen beperkt van opzet en eenzijdig.

Bij een realistische ontwikkeling zal sprake zijn van enige verdichting op en rondom de agrarische bouwsteden. Hierbij is aantasting van erfbeplantingen niet uitgesloten. Mogelijk dat zich hier een enkel nieuw bedrijf vestigt. Vanwege de verspreide ligging van de bouwsteden wordt het open karakter echter niet aangetast. Vanwege de zoute kwel is aquacultuur hier in de omgeving van de Westerschelde mogelijk. In een deel van de grootschalige polders kunnen ook zonneweides worden gerealiseerd. Dit zal op beperkte schaal plaatsvinden. Hierdoor neemt het grasland en akkerland af en verstedelijkt het beeld verder. Het effect is als licht negatief beoordeeld (-/0).

Westerschelde

De Westerschelde is buitendijks gelegen. Hier worden geen ontwikkelingen mogelijk gemaakt. Het effect is neutraal (0).

Landschappelijke, cultuurhistorische, erfgoedwaarden

Evenals bij het maximale scenario is het effect neutraal (0).

Aardkundige waarden

Evenals bij het maximale scenario is het effect neutraal (0).

Archeologie

Evenals bij het maximale scenario kunnen effecten niet geheel worden uitgesloten. Het effect is licht negatief (-/0).

5.3.3. Maatregelen

Bij de effectbeschrijving in de voorgaande paragrafen is geen rekening gehouden met de voorwaarden die in de regels van het omgevingsplan worden gesteld aan de diverse ontwikkelingen. In veel gevallen dient de ruimtelijke kwaliteit te worden meegewogen bij de beoordeling van de toelaatbaarheid van een ontwikkeling. In de voorwaarden zoals vastgelegd in het omgevingsplan wordt enerzijds de huidige ruimtelijke kwaliteit betrokken in de afweging omtrent de toelaatbaarheid en anderzijds wordt een landschappelijke inpassing geëist. Per landschappelijk deelgebied worden in het omgevingsplan ook de gemeentelijke erfbeplantingsregels vastgelegd. De effecten zullen in de praktijk dan ook geringer zijn. Het is dan ook niet noodzakelijk om nog aanvullende maatregelen op te nemen.

5.4. Samenvattende beoordeling

De voorgaande effectbeschrijving leidt tot de volgende beoordeling.

Tabel 5.2 Effectbeoordeling Landschap, cultuurhistorie en archeologie

		Uitbreidingsmogelijkheden agrarische bedrijven			Neven- en vervolgfuncties			Aquacultuur			Teeltondersteunende voorzieningen		
		Maximaal	Realistisch	Maatregelen	Maximaal	Realistisch	Maatregelen	Maximaal	Realistisch	Maatregelen	Maximaal	Realistisch	Maatregelen
Landschap en cultuurhistorie	De Poel	-	-/0		-	-/0		Nvt			-	-/0	
	Kleinschalige nieuwlandpolders	-	-/0		-	-/0		Nvt			-	-/0	
	Grootschalige nieuwlandpolders	-	-/0		-	-/0		-	-/0		-	-/0	
	Grootschalige polders	-	-/0		-	-/0		-	-/0		-	-/0	
	Westerschelde	0	0		0	0		0	0		0	0	
	Landschappelijke, cultuurhistorische erfgoedwaarden	0	0		0	0		0	0		0	0	
Aardkundige waarden		0	0		0	0		0	0		0	0	
Archeologische waarden		-/0	-/0		-/0	-/0		-/0	-/0		-/0	-/0	

6.1. Geurhinder

6.1.1. Toetsingskader

Wet geurhinder en veehouderij

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) bevat het beoordelingskader voor geurhinder van veehouderijen die vergunningplichtig zijn op basis van de Wet milieubeheer (Wm). Het beoordelingskader is als volgt:

- voor diercategorieën waarvan de geuremissie per dier is vastgesteld (in de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv))¹⁾ geldt een maximale geurbelasting²⁾ op een geurgevoelig object;
- voor andere diercategorieën geldt een minimale afstand van de dierenverblijven ten opzichte van geurgevoelige objecten.

Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen concentratiegebieden (conform Reconstructiewet) en niet-concentratiegebieden en tussen situaties binnen de bebouwde kom en buiten de bebouwde kom. De wet beschrijft in artikel 3 de maximale norm voor geurbelasting van een veehouderij ten opzichte van een gevoelig object in vier situaties, deze zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 6.1 Overzicht geurnormen Wgv

		concentratiegebied	niet-concentratiegebied (Borsele)
binnen bebouwde kom	diercategorieën Rgv	max. 3 ouE/m ³	max. 2 ouE/m ³
	andere diercategorieën	min. 100 m t.o.v. geurgevoelig object	min. 100 m t.o.v. geurgevoelig object
buiten bebouwde kom	diercategorieën Rgv	max. 14 ouE/m ³	max. 8 ouE/m ³
	andere diercategorieën	min. 50 m t.o.v. geurgevoelig object	min. 50 m t.o.v. geurgevoelig object

Voor geurgevoelige objecten die onderdeel uitmaken van een andere veehouderij gelden niet de maximale geurbelastingen, maar de minimale afstanden van 100 m binnen de bebouwde kom en 50 m buiten de bebouwde kom.

Regeling geurhinder en veehouderij

In de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv) is de wijze vastgelegd waarop:

- de geurbelasting wordt bepaald;
- de afstand tussen veehouderij en geurgevoelig object³⁾ wordt gemeten.

1) Onder meer vleeskalveren en jong vleesvee, schapen, geiten, biggen en vleesvarkens, legkippen, vleeskuikens, eenden, parelhoenders.

2) De maximale geurbelasting wordt uitgedrukt in odourunits per kubieke meter lucht (ouE/m³).

3) Definitie van een geurgevoelig object: een gebouw, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent, of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, wordt gebruikt.

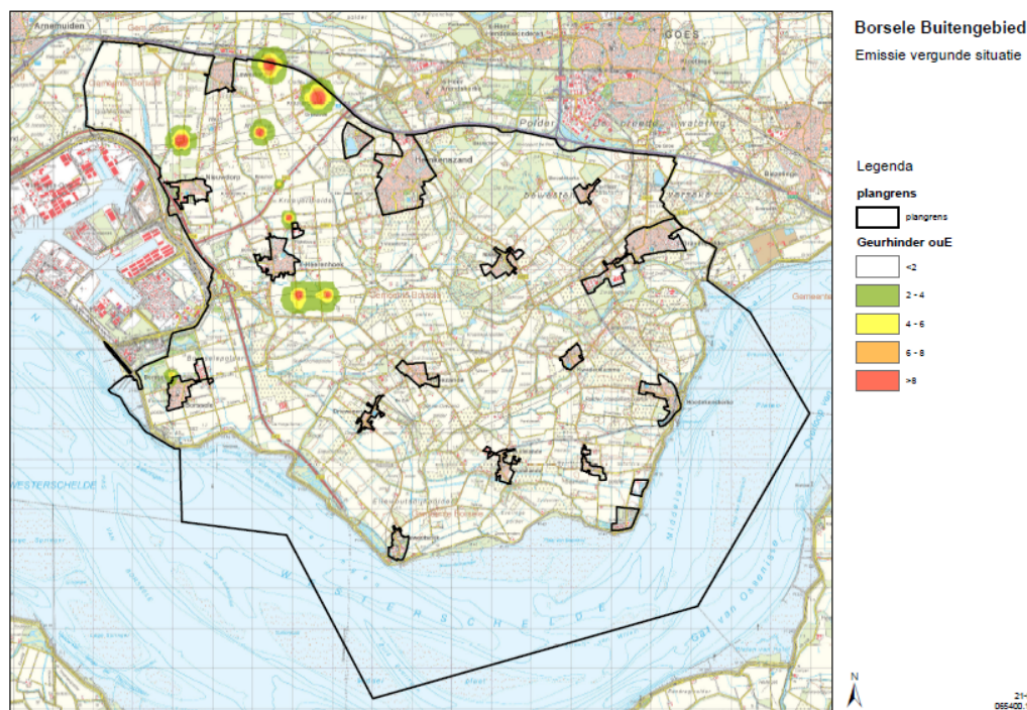
Activiteitenbesluit

Per 1 januari 2013 zijn agrarische activiteiten onder de werkingssfeer van het Activiteitenbesluit gebracht. In het Activiteitenbesluit zijn voor alle agrarische activiteiten, waaronder veehouderijen, eisen opgenomen. Voor de veehouderijen is aangesloten bij de systematiek uit de Wgv, dat wil zeggen dat in bepaalde gevallen een maximaal toegestane geurbelasting geldt (diercategorieën waarvoor een geuremissiefactor is vastgesteld, bijvoorbeeld varkens en pluimvee) en in andere gevallen vaste afstandseisen gelden (diercategorieën waarvoor geen geuremissiefactor is vastgesteld, waaronder melkrundvee).

6.1.2. Referentiesituatie

Intensieve veehouderijen

Om inzicht te krijgen in de geurbelasting in de referentiesituatie zijn berekeningen uitgevoerd met het rekenmodel V-stacks gebied. De berekeningen zijn uitgevoerd voor de diercategorieën waarvoor geuremissiefactoren zijn vastgesteld, zoals varkens en pluimvee. Figuur 6.1 geeft een overzicht van de berekende geurcontouren in de referentiesituatie.

Figuur 6.1 Geurbelasting referentiesituatie

Uit figuur 6.1 blijkt dat de geurbelasting binnen de gemeente Borsele in de referentiesituatie zeer beperkt is. Alleen op korte afstand van een aantal intensieve veehouderijen is sprake van een verhoogde geurbelasting. Gezien de spreiding van de veehouderijen over het buitengebied is nauwelijks sprake van cumulatie van geurbelastingen.

Ten behoeve van het planMER dat met het ontwerpomgevingsplan in procedure wordt gebracht zal een actualisatie van het onderzoek geurhinder worden uitgevoerd omdat er inmiddels voor een aantal veehouderijen actuelere informatie over de bedrijfssituatie beschikbaar is.

Grondgebonden veehouderijen

Binnen het plangebied zijn niet alleen intensieve veehouderijen gevestigd, maar ook grondgebonden veehouderijen. Voor de meeste diercategorieën die aanwezig zijn op de grondgebonden bedrijven kunnen geen geurberekeningen worden uitgevoerd, omdat er geen geuremissiefactoren zijn vastgesteld voor de betreffende diercategorieën. Daarbij gaat het onder andere om de melkrundveehouderijen. Om

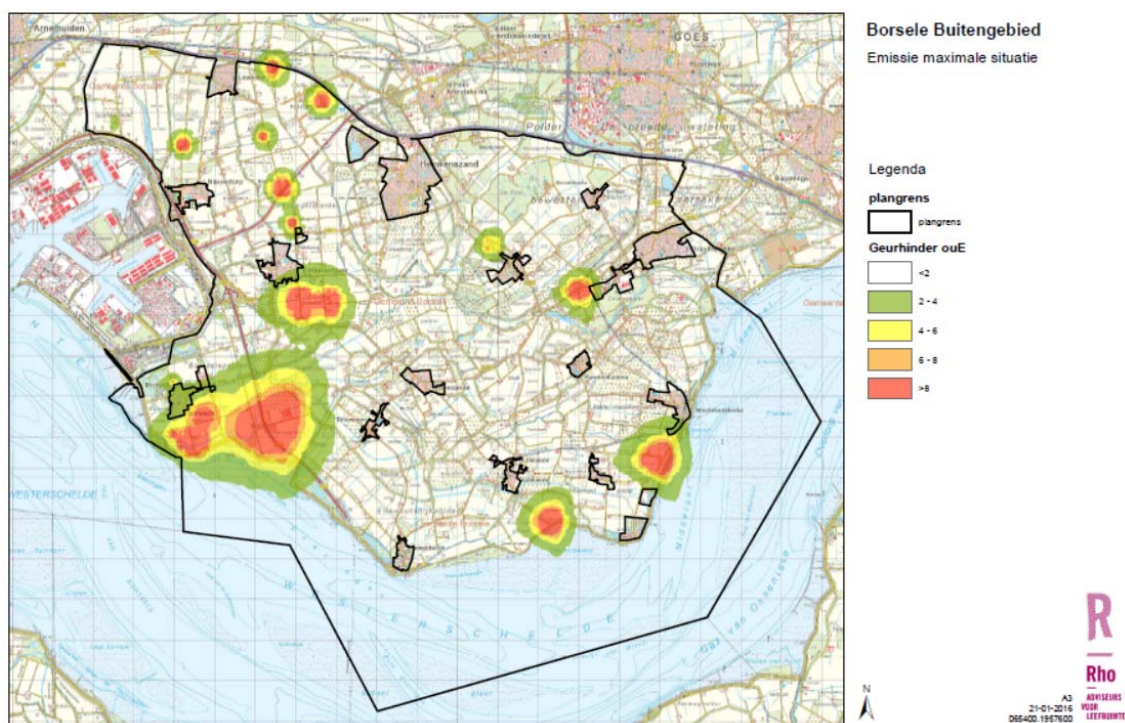
geurhinder te voorkomen dient een minimale afstand te worden aangehouden tussen de veehouderijen en omliggende geurgevoelige objecten (zoals woningen). Deze afstand wordt gemeten vanaf het meest nabijgelegen emissiepunt tot de gevel van het geurgevoelige object. Voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom geldt een afstandseis van 100 meter en voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom een afstandseis van 50 meter. De grondgebonden veehouderijen binnen de gemeente Borsele liggen verspreid over het plangebied.

6.1.3. Effecten omgevingsplan

Maximaal ontwikkelingsscenario

Intensieve veehouderijen

Figuur 6.2 geeft een overzicht van de geurbelasting bij de maximale invulling van de bouw mogelijkheden die het omgevingsplan biedt. Daarbij is uitgegaan van een invulling met uitsluitend varkens. Dit is vanuit het oogpunt van geurhinder 'worstcase'.

Figuur 6.2 Maximale geurbelasting veehouderijen

Wanneer figuur 6.2 wordt vergeleken met de figuur voor de referentiesituatie (figuur 6.1) blijkt dat in het maximale ontwikkelingsscenario binnen delen van de gemeente sprake kan zijn van een forse toename van de geurbelasting. Binnen de kernen blijft de geurbelasting echter relatief beperkt. De hoogste geurbelastingen treden op locaties op met relatief lage personendichtheden (het effect wordt beoordeeld als beperkt negatief, 0/-).

Ten behoeve van het planMER dat met het ontwerpomgevingsplan in procedure wordt gebracht zal een actualisatie van het onderzoek geurhinder worden uitgevoerd omdat er inmiddels voor een aantal veehouderijen actuele informatie over de bedrijfssituatie beschikbaar is.

Grondgebonden veehouderijen

De uitbreiding van de grondgebonden veehouderijen in het plangebied kan leiden tot een verslechtering van de geursituatie in het plangebied en de omgeving. In de praktijk zullen (gezien de spreiding van de veehouderijen over het plangebied, de onderlinge afstanden tussen de veehouderijen en het beperkte aantal geurgevoelige objecten) geen onaanvaardbare situaties ontstaan. De begrenzing van de bouwsteden is over het algemeen zodanig dat bij toekomstige initiatieven eventuele nieuwe

dierverblijven zo binnen het bouwstede te situeren zijn, dat wordt voldaan aan de geldende afstandseisen. Toekomstige ontwikkelingen van grondgebonden veehouderijen dienen daarnaast in alle gevallen te voldoen aan de normen uit het Activiteitenbesluit en de Wet geurhinder en veehouderij.

Neven- en vervolgfuncties

Door middel van het omgevingsplan worden nevenactiviteiten en vervolgfuncties mogelijk gemaakt voor agrarische bedrijven. Een aantal van nevenactiviteiten en vervolgfuncties dient te worden aangemerkt als geurgevoelig object. Uitgaande van de worstcase situatie is niet uitgesloten dat een toename van (potentieel) geurgehinderden ontstaat door initiatieven op korte afstand van veehouderijen. Gezien de aard en omvang van de functies die worden mogelijk gemaakt blijft deze toename echter relatief beperkt (-/0).

Realistisch ontwikkelingsscenario

Veehouderijen

Gezien de ontwikkelingen in de veehouderijsector is het niet aannemelijk dat de ontwikkelingsruimte die het omgevingsplan biedt aan veehouderijen maximaal wordt benut. Uit gegevens over de ontwikkeling van de veehouderijsector blijkt dat er het afgelopen decennium geen sprake is van een relevante toename van het aantal dieren. Dat geldt zowel voor de intensieve veehouderijen als voor de grondgebonden veehouderijen. Er is ook geen aanleiding om te veronderstellen dat de komende jaren de veestapel op grote schaal zal toenemen. Een aantal kleinere bedrijven zal naar verwachting de bedrijfsactiviteiten beëindigen en een aantal bedrijven zal verder doorgroeien. Per saldo zal geen sprake zijn van grote gevolgen voor de geurbelasting binnen het studiegebied (effect 0).

Neven- en vervolgfuncties

In het realistische ontwikkelingsscenario zullen de neven- en vervolgfuncties niet leiden tot een relevante toename van het aantal geurgehinderden (effect 0). In de regels zijn verschillende voorwaarden en uitgangspunten vastgelegd. In combinatie met de relatief lage achtergrondconcentratie is er geen onaanvaardbare hinder te verwachten.

Maatregelen

De effectbeoordeling voor het thema geurhinder geeft geen aanleiding om in het omgevingsplan aanvullende maatregelen te treffen om knelpunten of ongewenste situaties te voorkomen.

6.2. Luchtkwaliteit

6.2.1. Toetsingskader

Het toetsingskader voor luchtkwaliteit wordt gevormd door de Wet milieubeheer luchtkwaliteitseisen 2007 (ook wel Wet luchtkwaliteit, Wlk). De Wlk bevat grenswaarden voor zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, fijn stof, lood, koolmonoxide en benzeen. Hierbij zijn in de ruimtelijke ordeningspraktijk langs wegen met name de grenswaarden voor stikstofdioxide (jaargemiddelde) en fijn stof (jaar- en daggemiddelde) van belang. De grenswaarden van de laatstgenoemde stoffen zijn in tabel 6.2 weergegeven. De grenswaarden gelden voor de buitenlucht, met uitzondering van een werkplek in de zin van de Arbeidsomstandighedenwet.

Tabel 6.2 Grenswaarden maatgevende stoffen Wlk

Stof	toetsing van	grenswaarde
stikstofdioxide (NO ₂)	jaargemiddelde concentratie	40 µg/m ³
fijn stof (PM ₁₀) ¹⁾	jaargemiddelde concentratie	40 µg/m ³
	24-uurgemiddelde concentratie	max. 35 keer p.j. meer dan 50 µg/m ³

1) Bij de beoordeling hiervan blijven de aanwezige concentraties van zeezout buiten beschouwing (volgens de bij de Wlk behorende Regeling beoordeling Luchtkwaliteit 2007).

Op grond van artikel 5.16 van de Wlk kunnen bestuursorganen bevoegdheden die gevolgen kunnen hebben voor de luchtkwaliteit uitoefenen indien:

- de bevoegdheden/ontwikkelingen niet leiden tot een overschrijding van de grenswaarden (lid 1 onder a);
- de concentratie in de buitenlucht van de desbetreffende stof als gevolg van de uitoefening van die bevoegdheden per saldo verbetert of ten minste gelijk blijft (lid 1 onder b1);
- bij een beperkte toename van de concentratie van de desbetreffende stof, door een met de uitoefening van de betreffende bevoegdheid samenhangende maatregel of een door die uitoefening optredend effect, de luchtkwaliteit per saldo verbetert (lid 1 onder b2);
- de bevoegdheden/ontwikkelingen niet in betekenende mate bijdragen aan de concentratie in de buitenlucht (lid 1 onder c);
- het voorgenomen besluit is genoemd of past binnen het omschreven Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) of een vergelijkbaar programma dat gericht is op het bereiken van de grenswaarden (lid 1 onder d).

Besluit niet in betekenende mate (nibm)

In dit Besluit is exact bepaald in welke gevallen een project vanwege de gevolgen voor de luchtkwaliteit niet aan de grenswaarden hoeft te worden getoetst. Hierbij worden twee situaties onderscheiden:

- een project heeft een effect van minder dan 3% van de jaargemiddelde grenswaarde NO₂ en PM₁₀;
- een project valt in een categorie die is vrijgesteld aan toetsing aan de grenswaarden; deze categorieën betreffen onder andere woningbouw met niet meer dan 1.500 woningen bij één ontsluitingsweg.

6.2.2. Referentiesituatie

Veehouderijen

In directe omgeving van veehouderijen kan sprake zijn van verhoogde concentraties luchtverontreinigende stoffen. In relatie tot de wettelijke normen zijn de concentraties fijn stof daarbij maatgevend. De concentraties luchtverontreinigende stoffen spelen uitsluitend een rol van betekenis bij de intensieve veehouderijen, en dan in het bijzonder pluimveehouderijen. Rond melkrundveehouderijen zijn de concentraties fijn stof beperkt (hierop wordt nader ingegaan in paragraaf 6.2.3). Om inzicht te krijgen in de concentraties luchtverontreinigende stoffen in de referentiesituatie zijn berekeningen uitgevoerd met het rekenmodel ISL3a. De berekeningen zijn uitgevoerd voor het jaar 2016. Hierbij is sprake van een worstcasebenadering, omdat richting het einde van de planperiode de concentraties luchtverontreinigende stoffen afnemen (vanwege de verwachtende daling in de achtergrondconcentraties).

Figuur 6.3 Concentraties fijn stof: referentiesituatie

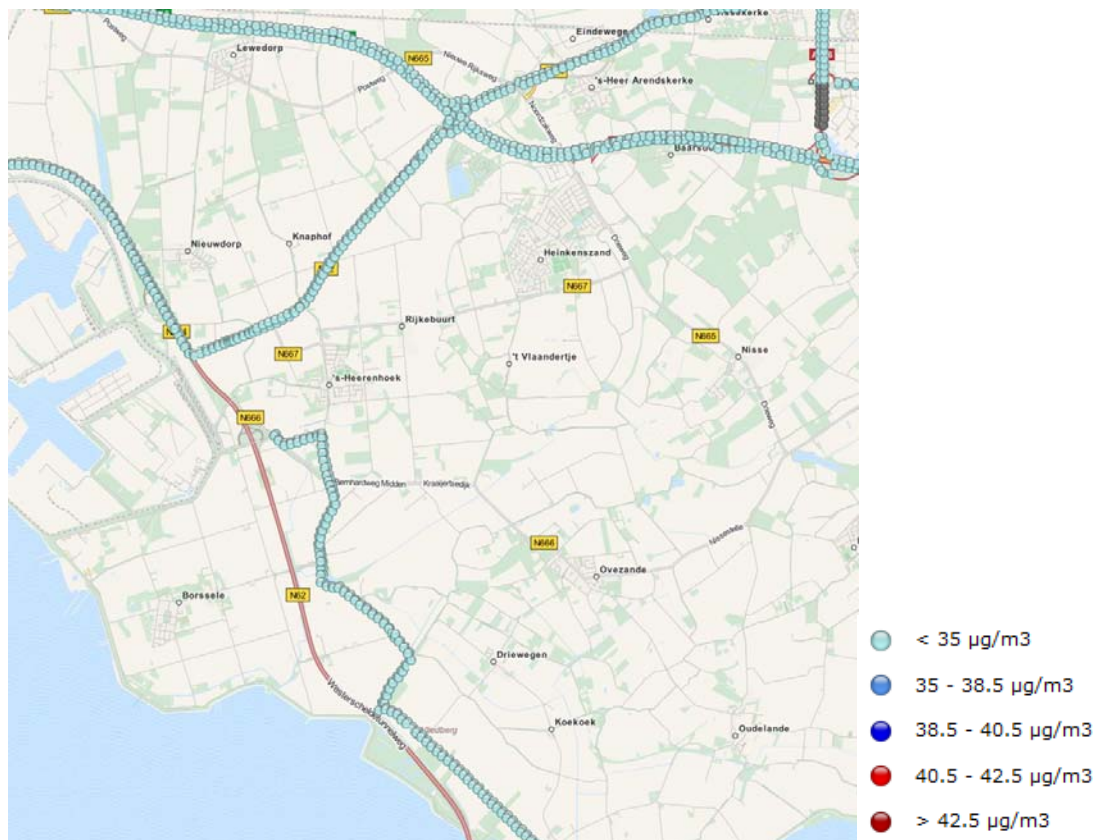
Uit de berekeningen blijkt dat binnen de gemeente Borsele ruimschoots wordt voldaan aan de wettelijke grenswaarde ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Door het ontbreken van grootschalige pluimveehouderijen in en rond het plangebied zijn de bijdragen van de veehouderijen aan de concentraties fijn stof beperkt.

In paragraaf 6.3 is nader ingegaan op de (gezondheids)gevolgen van de optredende concentraties fijn stof.

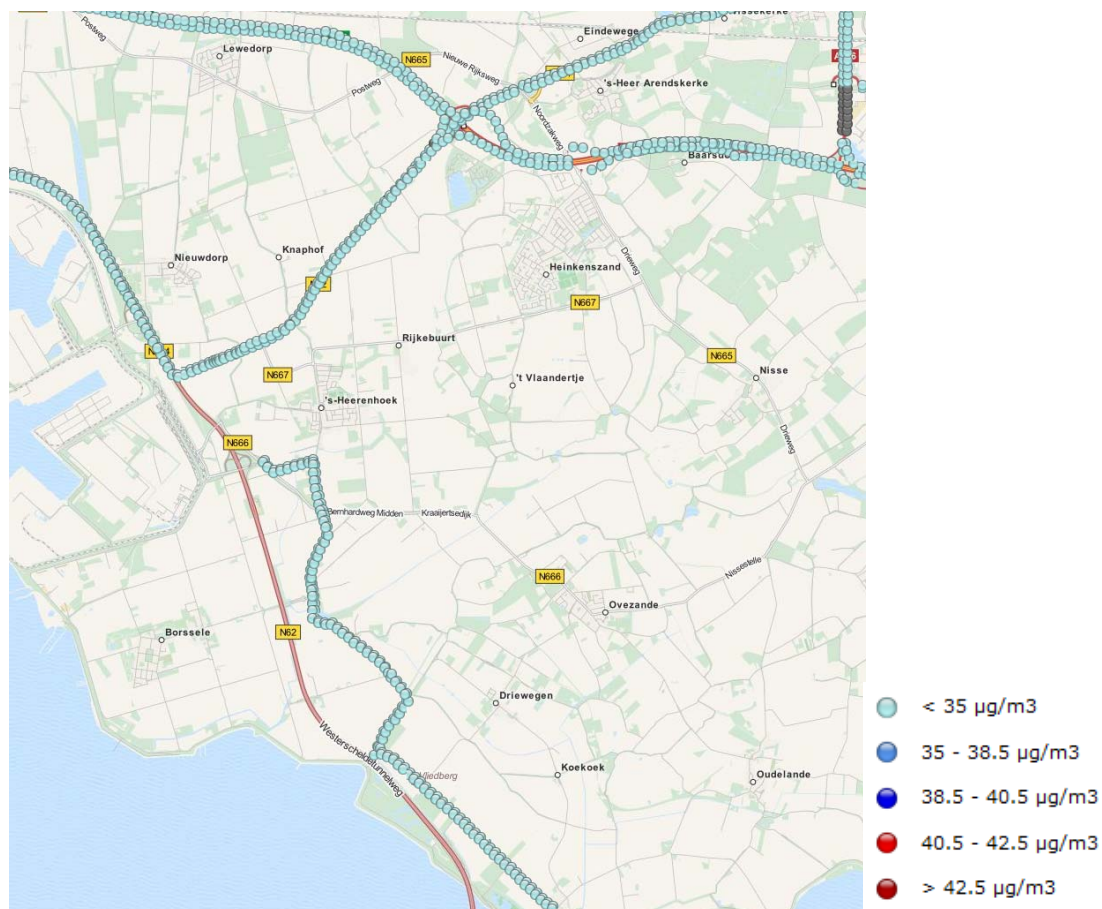
Wegverkeer

Niet alleen de veehouderijen leveren een bijdrage aan de concentraties luchtverontreinigende stoffen, maar ook het wegverkeer. De monitoringstool die onderdeel is van het NSL geeft inzicht in de concentraties luchtverontreinigende stoffen (stikstofdioxide en fijn stof) langs de belangrijkste wegen in de gemeente Borsele. Figuur 6.4 geeft een overzicht van de concentraties stikstofdioxide en figuur 6.5 van fijn stof langs het hoofdwegenet in en rond het buitengebied. In de gemeente Borsele zijn de concentraties luchtverontreinigende stoffen het hoogst op korte afstand van de A58. Uit de onderstaande figuren blijkt dat de concentraties stikstofdioxide en fijn stof in alle gevallen onder de $35 \mu\text{g}/\text{m}^3$ zijn gelegen. Hiermee wordt voldaan aan de geldende grenswaarde voor stikstof en fijn stof (beide $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$). De Westerscheldetunnelweg is overigens niet opgenomen in de nsl-monitoringstool. De concentraties ter plaatse zullen vergelijkbaar zijn met de provinciale wegen binnen de gemeente, waarbij ter hoogte van de tunnelmond sprake kan zijn van verhoogde concentraties.

Op grotere afstand van het hoofdwegenet zijn de concentraties vrijwel gelijk aan de achtergrondconcentraties. Deze concentraties zijn dermate laag (zowel voor fijn stof als voor stikstofdioxide rond de $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$) dat er relatief veel milieugebruiksruimte is voor de ontwikkelingen die met de omgevingsplan buitengebied worden mogelijk gemaakt.

Figuur 6.4 Concentraties stikstofdioxide (2015) bron: monitoringstool NSL

Figuur 6.5 Concentraties fijn stof (2015) bron: monitoringstool NSL

6.2.3. Effecten omgevingsplan Maximaal ontwikkelingsscenario

Veehouderijen

Om inzicht te geven in de mogelijke gevolgen bij maximale benutting van de bouw mogelijkheden die het omgevingsplan biedt, is een berekening uitgevoerd waarin alle bestaande intensieve veehouderijen (inclusief neventakken) maximaal uitbreiden. Daarbij is uitgegaan van een invulling met uitsluitend pluimvee. Dit is vanuit het oogpunt van luchtkwaliteit 'worstcase'.

Figuur 6.6 Concentraties fijn stof veehouderijen: maximaal ontwikkelingsscenario

De effecten van het omgevingsplan op de concentraties fijn stof als gevolg van veehouderijen zijn verwaarloosbaar klein. Op korte afstand van stallen kan bij de maximale invulling van ontwikkelingsruimte sprake zijn van een toename van concentraties, maar op gebiedsniveau zijn deze effecten niet tot nauwelijks waarneembaar (effect ≈ 0). Overschrijdingen van de wettelijke grenswaarden zijn niet aan de orde. Dit is gevolg van het relatief beperkte aantal intensieve veehouderijen.

In paragraaf 6.3 is nader ingegaan op de (gezondheids)gevolgen van de berekende concentraties fijn stof.

Wegverkeer

De ontwikkelingsruimte binnen het omgevingsplan kan leiden tot een toename van verkeer en daarmee tot een toename van de concentraties luchtverontreinigende stoffen langs de ontsluitende wegen. Daarbij gaat het niet alleen om de uitbreiding van bedrijfsactiviteiten, maar ook eventuele neven- en vervolgfuncties. Per functie kan sprake zijn van sterk uiteenlopende verkeersgeneraties. Uit CROW-cijfers (Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie, publicatie 317) blijkt bijvoorbeeld dat voor kampeerterreinen rekening dient te worden gehouden met een verkeersgeneratie van 1.1 – 1.3 mvt/etm per standplaats. B&B-voorzieningen kennen een vergelijkbare verkeersgeneratie. Voor niet-

agrarische bedrijven (arbeidsextensief) is sprake van een verkeersgeneratie van 3.9 – 5.7 mvt/etmaal per 100 m² bvo. Gezien de lage concentraties luchtverontreinigende stoffen in de referentiesituatie en de te verwachten verkeersgeneratie zullen geen knelpunten ontstaan in relatie tot de wettelijke grenswaarden. Wel kan sprake zijn van een toename van de concentraties luchtverontreinigende stoffen en daarmee van een verslechtering (-).

Realistisch ontwikkelingsscenario

Veehouderijen

Uitgaande van de trends in de veehouderijsector binnen de gemeente Borsele en de vergaande voorwaarden die worden verbonden aan nieuwe initiatieven (mede naar aanleiding van de uitkomsten van de passende beoordeling), zal in het realistische ontwikkelingsscenario geen sprake zijn van een verslechtering van de luchtkwaliteit als gevolg van de veehouderijen binnen het plangebied (0).

Wegverkeer

In het realistische ontwikkelingsscenario is naar verwachting sprake van een toename van het verkeer, onder andere als gevolg van de ontwikkeling van nevenfuncties en schaalvergroting. In de praktijk zullen de toenames en daarmee ook de gevolgen voor de concentraties luchtverontreinigende stoffen beperkt blijven (-/0).

Maatregelen

Gezien de concentraties in de referentiesituatie, de (maximale) gevolgen en de voorwaarden die worden opgenomen om de emissie van ammoniak te beperken, worden aanvullende voorwaarden om emissies van fijn stof vanuit veehouderijen te beperken niet noodzakelijk geacht.

Ook maatregelen gericht op het voorkomen van een toename van emissies door het verkeer worden (gezien de optredende concentraties langs de ontsluitingsroutes binnen de gemeente) niet noodzakelijk geacht.

6.3. Gezondheid

6.3.1. Toetsingskader

In de afgelopen jaren is er sprake van een toenemende aandacht voor het onderwerp gezondheid rondom veehouderijen. In deze paragraaf wordt getracht een genuanceerd beeld te geven van de gegevens die op dit gebied beschikbaar zijn. Daarbij wordt de kanttekening gemaakt dat het onderzoek op dit gebied nog volop in beweging is. Op het gebied van gezondheid spelen de volgende aspecten:

- Ammoniakconcentratie;
- Fijn Stof;
- Verspreiding van biologische agentia;
- Geurhinder.

Deze aspecten worden onderstaand kort toegelicht. Hoewel geen sprake is van een wettelijke toetsingskader, zijn de gezondheidseffecten wel van belang voor de beoordeling in hoeverre sprake is van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.

Bij de beschrijving van de mogelijke gevolgen is aangesloten bij de GES-scores uit het Handboek GES (gezondheid en milieu in ruimtelijke planvorming) van de GGD Nederland (versie 2012). In het Handboek wordt aan de verschillende GES-scores een milieugezondheidskwaliteit gekoppeld. De milieugezondheidskwaliteiten variëren van 'zeer goed' (GES-score 0) tot 'zeer onvoldoende' (GES-score 8). Er is naar gestreefd om de gezondheids- en hindereffecten van de verschillende typen van blootstelling per GES-score vergelijkbaar te maken om de verschillende milieufactoren met elkaar te vergelijken. Er wordt beoogd dat een GES-score 4 voor geur dezelfde gezondheidskundige betekenis heeft als een GES-score 4 voor luchtverontreiniging door fijn stof.

Tabel 6.6 GES-scores en milieugezondheidskwaliteit

GES-score	Milieugezondheidskwaliteit		
0	Zeer goed	Lichtgroen	Groen
1	Goed	Groen	
2	Redelijk	Lichtgeel	Geel
3	Vrij matig	Geel	
4	Matig	Lichtoranje	Oranje
5	Zeer matig	Oranje	
6	Onvoldoende	Rood	Rood
7	Ruim onvoldoende	Neonrood	
8	Zeer onvoldoende	Paars	

6.3.2. Ammoniak

Intensieve veehouderij is een belangrijke bron van ammoniakemissie naar de lucht. De jaargemiddelde concentratie in Nederland is $8 \mu\text{g}/\text{m}^3$. De gemiddelde concentratie in gebieden met veel intensieve veehouderijen is ca. $15\text{-}20 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Deze gemiddelde concentratie ligt daarmee ruim onder de advieswaarde voor chronische blootstelling, die $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$ bedraagt.

Er zijn situaties waarbij een verhoogde belasting aan de orde is:

- veldmetingen tonen aan dat tijdens het bemesten lokaal tijdelijke pieken kunnen optreden tot $140 \mu\text{g}/\text{m}^3$, hetgeen onder de advieswaarde ligt voor acute blootstelling ($1,2 \text{ mg}/\text{m}^3$);
- de concentratie van ammoniak in stallen bedraagt gemiddeld enkele mg/m^3 . De Maximaal Aanvaardbare Concentratie (MAC-waarde) ($14 \text{ mg}/\text{m}^3$ over 8 uur tijd gewogen gemiddelde) wordt in de stal soms kortdurend of op een enkele dag overschreden. De concentratie in de directe omgeving van intensieve veehouderijen is door de enorme verdunning 100-1000 keer lager dan in een stal. Deze verdunning neemt zeer sterk toe met de afstand van de bron.

Gelet op het voorgaande zijn directe effecten van ammoniak op de mens (anders dan geuroverlast) buiten stallen niet waarschijnlijk. Die conclusie wordt ook getrokken in het Handboek GES. Ammoniak wordt in relatie tot gezondheidseffecten daarom verder beschouwing gelaten in het planMER.

6.3.3. Fijn stof

De concentratie van stofdeeltjes vanuit stallen is afhankelijk van het soort dieren, de behuizing, het gekozen ventilatiesysteem en het jaargetijde. Met name pluimveehouderijen kunnen leiden tot relatief hoge concentraties fijn stof. Een verhoogde concentratie fijn stof brengt gezondheidsrisico's met zich mee. Een belangrijk verschil met het fijn stof dat afkomstig is van het verkeer en van de landbouw is de samenstelling en de grootteverdeling van het stof. Fijn stof uit verkeer bevat vooral ultrafijne deeltjes ($\text{PM}_{0,1-1,0}$), waaronder roet, en is met allerlei chemische stoffen beladen. Het fijn stof uit de landbouw bestaat voor een groter deel uit de 'grove' fijn stof fractie ($\text{PM}_{2,5-10}$); het aandeel van de fractie $<\text{PM}_{2,5}$ ligt lager dan bij verkeersemisies. Daarnaast is landbouwstof vooral beladen met allerlei biologische agentia, zoals bacteriën, virussen, parasieten, schimmels en endotoxinen. Dit betekent ook dat de mogelijke gezondheidseffecten van het fijn stof uit de landbouw anders zijn dan die van het fijn stof afkomstig van verkeer. Er is echter nog geen dosis-effect relatie voor het fijn stof van veehouderijbedrijven bekend. Dit betekent dat (noodgedwongen) wordt aangesloten bij de GES-scores voor het wegverkeer.

Tabel 6.7 GES-scores fijn stof (bron: Handboek GES, 2012)

Jaargemiddelde $PM_{2,5}$ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Jaargemiddelde PM_{10} ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	GES-score	Opmerkingen
< 2	< 4	2	
2 – 9	4 – 19	3	
10 – 14	20 – 24	4	<u>$PM_{2,5}$</u> Overschrijding AQG van de WHO Eventueel deze categorie opsplitsen in categorie 4a en 4b
	25 – 29		
15 – 19	30 – 34	5	<u>PM_{10}</u> Een toename van luchtwegsymptomen, ziekenhuisopnamen en levensduurverkortung
20 – 24	35 – 39	6	<u>$PM_{2,5}$</u> Overschrijding van de indicatieve waarde voor het jaargemiddelde vanaf 2020 Overschrijding van de blootstellingsconcentratieverplichting voor 2015 <u>PM_{10}</u> Overschrijding grenswaarde voor het daggemiddelde Een toename van luchtwegsymptomen, ziekenhuisopnamen en levensduurverkortung
25 – 29	40 – 49		
		7	<u>$PM_{2,5}$</u> Overschrijding van de grenswaarde vanaf 2015. <u>PM_{10}</u> Overschrijding grenswaarde voor het daggemiddelde Een toename van luchtwegsymptomen, ziekenhuisopnamen en levensduurverkortung
≥ 30	≥ 50	8	<u>PM_{10}</u> Een toename van luchtwegsymptomen, ziekenhuisopnamen en levensduurverkortung

Binnen de gemeente Borsele ligt de jaargemiddelde concentratie PM_{10} rond de 19 - 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. De milieugezondheidskwaliteit ligt daarmee op de grens tussen vrij matig (GES-score 3) en matig (GES-score 4). Uitgaande van de maximale invulling (waarbij de intensieve veehouderijen binnen het plangebied omschakelen naar pluimvee) is sprake van een toename van de concentraties fijn stof. Er verschuiven geen grote aantallen woningen naar een minder gunstige klasse.

6.3.4. Biologische agentia (endotoxinen)

Fijn stof kan micro-organismen bevatten die dragers zijn van ziektekiemen. Infectieziekten die overdraagbaar zijn van dier op mens worden zoönosen genoemd. Ziekten als vogelgriep (H5N1) of Q-koorts kunnen in bepaalde varianten worden overgedragen door micro-organismen. In de directe omgeving van intensieve veehouderijen (enkele 100-en meters) kan de concentratie micro-organismen iets verhoogd zijn ten opzichte van de achtergrondconcentratie.

De meest onderzochte indicatoren op dit gebied zijn endotoxinen. Endotoxinen zijn de celwandbestanddelen van bacteriën en vormen een indicator voor microbiële blootstelling. In stallen met vee kan de concentratie endotoxinen boven de advieswaarde voor werknemers uitkomen (90 EU/ m^3). Studies onder werknemers in de intensieve veehouderij laten zien dat bij hoge concentraties endotoxinen, effecten op de luchtwegen optreden. Klachten als een versnelde longfunctiedaling en niet-allergisch astma zijn hier aan te relateren. Werknemers met allergie en astma reageren in sterkere mate op een endotoxine blootstelling in vergelijking met werknemers zonder allergie en astma (RIVM, 2008).

Op grond van beperkte meetgegevens in Brabant en Noord Limburg kan geconcludeerd worden dat de blootstelling van omwonenden aan endotoxinen laag is, maar wel licht verhoogd is ten opzichte van (relatief) stedelijke controlelocaties (IRAS Universiteit Utrecht, NIVEL en RIVM, 2011). Blootstelling ligt in

de orde van 10 EU/m³. Op 250 meter liggen de concentraties endotoxinen op het niveau van de achtergrondconcentratie (Gezondheidsraad, 2012).

Er bestaat er een zwak verband tussen het type bedrijf, het aantal (intensieve) veehouderijen in de omgeving en de omvang van de veestapel in de omgeving van een meetlocatie enerzijds en de concentratie endotoxinen anderzijds. Bij pluimveebedrijven zijn op benedenwindse locaties op een afstand van 30 meter endotoxineconcentraties van 50 EU/m³ gemeten. Bij rundveehouderijbedrijven is dit verband vrijwel afwezig. Metingen tijdens specifieke activiteiten die tot een toename van de blootstelling zouden kunnen leiden, zoals tijdens het aanwenden van mest, zijn niet beschikbaar. De concentratie endotoxine in huisstof is verhoogd in woningen van agrariërs, maar niet in andere plattelandswoningen. Deze gegevens ondersteunen de conclusie dat blootstelling van omwonenden (niet-agrariërs) naar alle waarschijnlijkheid laag is en alleen in de directe nabijheid van agrarische activiteit is terug te vinden.

Het is onduidelijk of de licht verhoogde concentraties rond agrarische bedrijven kunnen leiden tot effecten op de gezondheid (RIVM, 2008). Uit onderzoek dat is uitgevoerd bij huisartsenpraktijken in Brabant en Noord-Limburg komen gemengde resultaten naar voren. Uit het onderzoek blijkt dat over het algemeen minder vaak aandoeningen aan de luchtwegen en het spijsverteringsstelsel voorkomen (hoesten, bronchitis en hooikoorts). Wel is er vaker sprake van longontsteking en chronische bronchitis (IRAS Universiteit Utrecht, NIVEL en RIVM, 2011). Het verhoogd voorkomen van pneumonie hangt in dit geval mogelijk samen met de uitbraak van Q-koorts.

MRSA (Methicilline resistente *Staphylococcus aureus*) staat momenteel erg in de belangstelling. Ca. 40% van Nederlandse slachtvarkens is drager van MRSA. Van deze bacterie worden mensen in de algemene bevolking gewoonlijk niet ziek. Een risico ontstaat wanneer deze bacterie wordt geïntroduceerd in ziekenhuizen of verpleeghuizen. Patiënten met een MRSA-besmetting zijn moeilijker met antibiotica te behandelen, en vooral bij mensen met verminderde weerstand vormt dit een gezondheidsrisico. In de algemene bevolking is minder dan 0,1% drager van de bacterie. Momenteel loopt, in opdracht van het ministerie van VWS en LNV, onderzoek naar het vóórkomen van MRSA onder veehouders. Op grond van de huidige inzichten wordt de kans dat de bacterie via het milieu wordt overgedragen aan omwonenden gering geacht (RIVM, 2008).

6.3.5. Geur

Geur kan verschillende gezondheidseffecten oproepen bij de mens: (ernstige) hinder, verstoring van gedrag en activiteiten en stressgerelateerde somatische gezondheidsklachten. Het meest voorkomende en beschreven gezondheidseffect van geur is (ernstige) hinder. De GES-methode maakt (in tegenstelling tot de Wet geurhinder en veehouderij) bij de indeling van GES-scores geen onderscheid in gebieden. De GES-scores zijn gebaseerd op het percentage (ernstig) gehinderden in niet-concentratiegebieden.

Tabel 6.8 GES-scores geur (bron: Handboek GES, 2012)

Geur concentratie (P98 ge/m ³) LTFD	Geur concentratie (P98 ou _E /m ³) NNM of V-Stacks	Hinder (%)	Ernstige hinder (%)	Pelsdieren afstanden (m)	GES-score
0	0	0	0		0
0 – 1	0 – 1	0 – 5	0		1
1 – 7	1 – 5	5 – 20	0 – 3		3
7 – 10	5 – 6	20 – 25	3 – 5	Afstand II – Afstand I	4
10 – 22	6 – 14	25 – 39	5 – 8	≤ Afstand II	6
≥ 22	≥ 14	≥ 39	≥ 8		7

Uit de berekeningsresultaten zoals gepresenteerd in paragraaf 6.1.2 blijkt dat de geurbelasting binnen de gemeente Borsele in de huidige situatie zeer beperkt is. Dat geldt zeker voor de kernen, waar de geurbelasting ter plaatse van vrijwel alle geurgevoelige objecten 0 (GES-score 0) of hooguit 1 ouE/m³

(GES-score 1) bedraagt. Alleen op korte afstand van een aantal veehouderijen is sprake van een verhoogde concentraties, maar het aantal gevoelige objecten ter plaatse is verwaarloosbaar.

Bij de maximale benutting van de ontwikkelingsmogelijkheden die het omgevingsplan biedt voor intensieve veehouderij is sprake van een toename van de achtergrondbelasting. De consequenties voor de geurbelastingen binnen de kernen zijn beperkt. In het buitengebied kan in de omgeving van veehouderijen wel sprake zijn van een verslechtering. Als gevolg daarvan kunnen woningen opschuiven naar een minder gunstige klasse. Ten behoeve van het planMER dat met het ontwerpomgevingsplan in procedure wordt gebracht zal een actualisatie van het onderzoek geurhinder worden uitgevoerd omdat er inmiddels voor een aantal veehouderijen actuelere informatie over de bedrijfssituatie beschikbaar is. Op basis daarvan zullen de gezondheidseffecten nader worden uitgewerkt.

6.4. Externe veiligheid

6.4.1. Toetsingskader

Bij ruimtelijke plannen wordt ten aanzien van externe veiligheid naar verschillende aspecten gekeken, namelijk:

- bedrijven waar opslag, gebruik en/of productie van gevaarlijke stoffen plaatsvindt;
- vervoer van gevaarlijke stoffen over wegen, spoor, water of leidingen.

In het externe veiligheidsbeleid wordt doorgaans onderscheid gemaakt tussen het plaatsgebonden risico (PR) en het groepsrisico (GR). Het PR is de kans per jaar dat een persoon op een bepaalde plaats overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen, indien hij onafgebroken en onbeschermd op die plaats zou verblijven. Het PR wordt weergegeven met risicocontouren rondom een inrichting of langs een vervoersas. Het GR drukt de kans per jaar uit dat een groep mensen van minimaal een bepaalde omvang overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen.

6.4.2. Referentiesituatie

Inrichtingen

Binnen het plangebied zijn meerdere Bevi-inrichtingen aanwezig. Het gaat hierbij de Gebr. M.J., C. en P. Koster (propaan, Langeweegje 39), W. Vugts Varkenshouderij (propaan, Kerkepolderweg 7) en A. van Dam (propaan, Korte Zuidweg 5). Ook in de directe omgeving van het plangebied zijn meerdere Bevi-inrichtingen gelegen, waaronder tankstations en een aantal van de bedrijven die zijn gelegen ter plaatse van het industrieterrein Sloepoort. Voor het Sloegebied is een veiligheidscontour vastgesteld, die over een klein deel van het plangebied is gelegen.

Transport van gevaarlijke stoffen

Transport over de weg

Binnen het plangebied vindt vervoer van gevaarlijke stoffen plaats over de N62. Het betreft de wegvakken Ze58-1 en Ze58-2 tussen de N254 Nieuwendorp en de N681 Terneuzen. Volgens het Basisnet Weg is er bij deze wegvakken geen sprake van een PR 10^{-6} risicocontour die buiten de weg is gelegen. Wel is er sprake van een plasbrandaandachtsgebied van 30 m aan weerszijden van de weg. Deze afstand geldt alleen voor nieuwe situaties en kwetsbare objecten. Vanwege het vervoer van de stofklasse LT2 is er sprake van een invloedsgebied van 880 m. Delen van het plangebied liggen dan ook binnen het invloedsgebied van de weg. Gezien de personendichtheid in de omgeving van het spoor zal er naar verwachting geen sprake zijn van een overschrijding van de oriënterende waarde van het groepsrisico.

Daarnaast is de rijksweg A58 ten noorden van het plangebied een transportroute voor gevaarlijke stoffen. Voor de rijksweg A58 betreft het de wegvakken Ze49, Ze50 en Ze9 tussen afrit 38 Arnstein en afrit 35 's Gravenpolder. De PR 10^{-6} risicocontour is plaatselijk buiten de weg gelegen en maximaal 5 m. Binnen deze contour zijn geen (beperkt) kwetsbare objecten gelegen. Daarnaast is er sprake van een plasbrandaandachtsgebied van 30 m. Deze afstand geldt alleen voor nieuwe situaties en kwetsbare objecten. Vanwege het vervoer van de stofklasse GT4 is er sprake van een invloedsgebied van meer dan

4.000 m. Grote delen van het plangebied liggen dan ook binnen het invloedsgebied van de weg. Gezien de personendichtheid in de omgeving van het spoor zal er naar verwachting geen sprake zijn van een overschrijding van de oriënterende waarde van het groepsrisico.

Transport over het spoor

Binnen het plangebied vindt geen vervoer van gevaarlijke stoffen plaats over het spoor. Direct aan de noordwestzijde van het plangebied is wel de spoorlijn Sloehaven – Roosendaal West gelegen, waar vervoer van gevaarlijke stoffen over plaatsvindt.

De PR 10^{-6} risicocontour is niet buiten het spoor gelegen. Daarnaast is er geen sprake van een PAG. Door het vervoer van de stofklasse D4 is er sprake van een invloedsgebied van meer dan 4.000 m. Delen van het plangebied liggen dan ook binnen het invloedsgebied van het spoor. Gezien de personendichtheid in de omgeving van het spoor zal er naar verwachting geen sprake zijn van een overschrijding van de oriënterende waarde van het groepsrisico.

Transport over het water

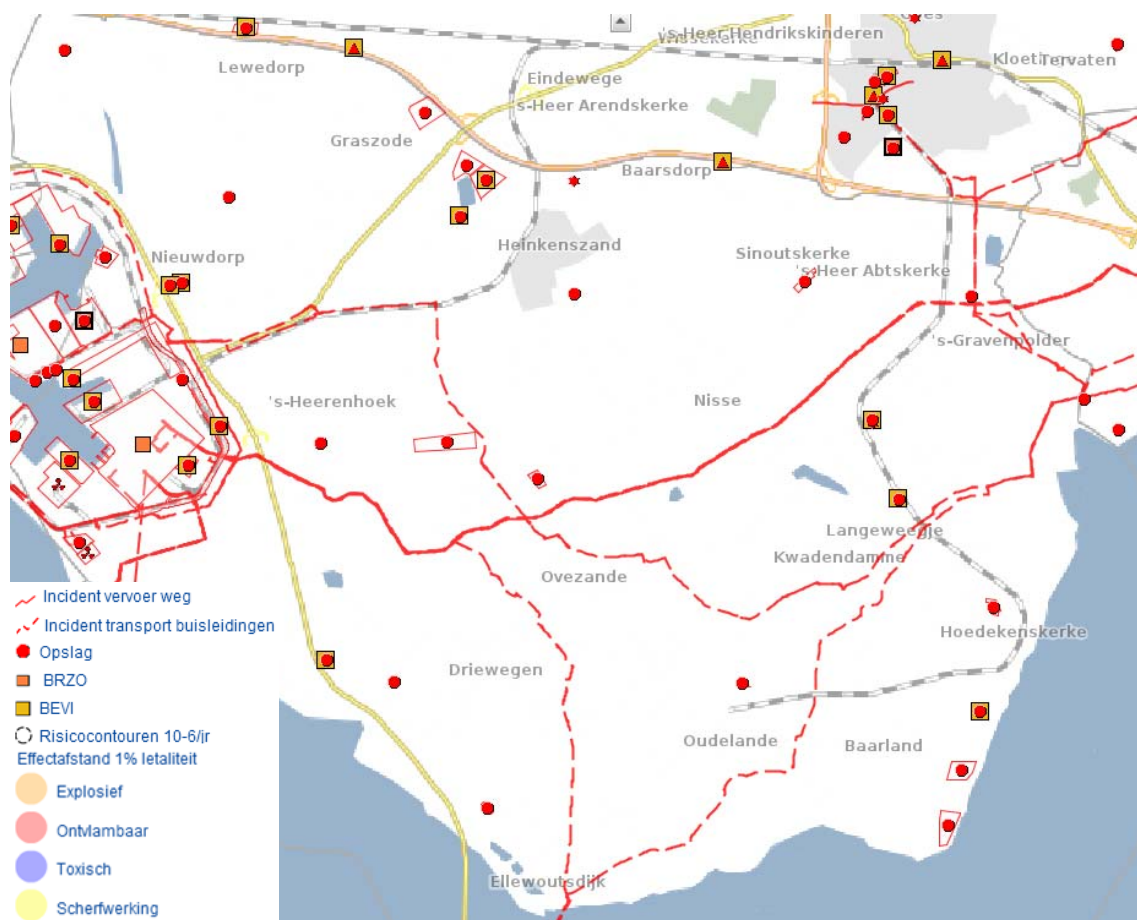
Over de Westerschelde, ten zuiden van het plangebied vindt vervoer van gevaarlijke stoffen plaats. De vaarweg is in het Basisnet opgenomen als belangrijke toegang naar zeehavens. De plaatsgebonden risicocontour komt niet verder dan de oever. Er is sprake van een plasbrandaandachtsgebied van 40 m.

Transport door buisleidingen

Binnen en in de omgeving van het plangebied vindt tevens vervoer van gevaarlijke stoffen plaats door meerdere leidingen, waaronder hoofdtransport aardgasleidingen en olieleidingen. De gegevens van de aanwezige leidingen zijn weergegeven in tabel 6.9. Uit de tabel blijkt dat plaatselijk de PR 10^{-6} risicocontour buiten de leidingen ligt. Binnen deze contour zijn enkele beperkt kwetsbare objecten gelegen. Het gaat hierbij om bestaande situaties. Delen van het plangebied liggen daarnaast binnen het invloedsgebied van de leidingen. Gezien de personendichtheden in de omgeving van de leidingen zal de hoogte van het groepsrisico beperkt zijn.

Tabel 6.9 Leidinggegevens

Leiding	PR 10^{-6} contour (m)	Druk (bar)	Diameter (inch)	Invloedsgebied	Hoogte groepsrisico
K1 Dow Propylene Zinker 4304	0	100	6,63	Enkele meters	<0,1 maal oriënterende waarde
K1 Naphta Zinker 4279	0	100	6,63	Enkele meters	<0,1 maal oriënterende waarde
K1 Naphta Leiding 11056	12	60	8,66	Enkele meters	<0,1 maal oriënterende waarde
K1 Crude oil 11030	25	60	24	Enkele meters	<0,1 maal oriënterende waarde
K2 leiding 11071-73	5	30	10,75	Enkele meters	<0,1 maal oriënterende waarde
K2 leiding 11073-73	5	30	14	Enkele meters	<0,1 maal oriënterende waarde
K2 Leiding 11075-73	5	30	14	Enkele meters	<0,1 maal oriënterende waarde
K2 Leiding 11068-73	5	30	10,75	Enkele meters	<0,1 maal oriënterende waarde
K3 leiding Jetty 91	5	30	20,51	Enkele meters	<0,1 maal oriënterende waarde
K3 leiding Jetty 92	5	30	20,51	Enkele meters	<0,1 maal oriënterende waarde
Gasleiding A-535	0	66,2	17,99	240 m	<0,1 maal oriënterende waarde
Gasleiding 52444- A515	0	80	47,24	580 m	<0,1 maal oriënterende waarde
Gasleiding 52445- A515	0	80	47,24	580 m	<0,1 maal oriënterende waarde
Gasleiding 52446-A515	0	80	47,24	580 m	<0,1 maal oriënterende waarde
Gasleiding 12299-A513	0	80	10	160 m	<0,1 maal oriënterende waarde
Gasleiding Z-567-05	0	40	6,61	70 m	<0,1 maal oriënterende waarde
Gasleiding Z-567-21	0	66,2	15,98	210 m	<0,1 maal oriënterende waarde
Gasleiding Z-567-23	0	40	8,62	95 m	<0,1 maal oriënterende waarde

Figuur 6.7 Risicobronnen (bron: www.risicokaart.nl)

6.4.3. Effecten omgevingsplan

Maximaal ontwikkelingsscenario

Inrichtingen

Het omgevingsplan maakt geen nieuwe kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten mogelijk binnen de PR 10^{-6} contouren van de risicovolle inrichtingen in en rond het plangebied. Ook worden er geen ontwikkelingen mogelijk gemaakt die kunnen leiden tot een relevante toename van de personendichtheden in het gebied. De neven- en vervolgfuncties kennen een dermate beperkte omvang dat deze geen gevolgen hebben voor de hoogte van het GR (0).

Transport van gevaarlijke stoffen

Het omgevingsplan maakt geen ontwikkelingen mogelijk die kunnen leiden tot een relevante toename van de personendichtheden in het invloedsgebied van de buisleiding, het spoor, de weg en het water. De uitvoering van het omgevingsplan zal dan ook geen gevolgen hebben voor de hoogte van het GR (0).

Realistisch ontwikkelingsscenario

Ook het realistische ontwikkelingsscenario heeft geen relevante gevolgen voor de risicosituatie (0).

6.5. Geluidhinder

6.5.1. Toetsingskader

Langs alle wegen – met uitzondering van 30 km/h-wegen en woonerven – bevinden zich op grond van de Wet geluidhinder (Wgh) geluidszones waarbinnen de geluidshinder vanwege de weg getoetst moet worden. De breedte van de geluidszone is afhankelijk van het aantal rijstroken en van binnen- of buitenstedelijke ligging.

Ook langs spoorwegen en rond/op industrie- en bedrijventerreinen waarop inrichtingen zijn of kunnen worden gevestigd die in belangrijke mate geluidshinder kunnen veroorzaken zijn geluidszones gelegen.

6.5.2. Referentiesituatie

Binnen het plangebied en in de directe omgeving daarvan zijn verschillende geluidbronnen gelegen, waaronder gezoneerde wegen en het gezoneerde industrieterreinen Sloegebied.

6.5.3. Effecten omgevingsplan

Maximaal ontwikkelingsscenario

Geluidgevoelige functies

In de toekomst worden mogelijk nieuwe geluidgevoelige functies gerealiseerd, zoals bedrijfswoningen. Het omgevingsplan zal geen rechtstreekse bouw mogelijkheden voor de nieuwbouw van woningen bieden waardoor een akoestisch onderzoek achterwege kan blijven. In het omgevingsplan is vastgelegd dat voor nieuwe geluidgevoelige objecten of de wijziging/uitbreiding van bestaande geluidgevoelige objecten dient te worden voldaan aan de voorkeursgrenswaarde of de vast te stellen hogere waarde. Toetsing (en vaststelling van eventuele hogere waarden) vindt plaats op het moment dat sprake is van een concreet initiatief.

Uitgaande van het maximale ontwikkelingsscenario kan een toename van het aantal (potentieel) geluidgehinderen plaatsvinden, zowel door nieuwe functies binnen de geluidzone langs wegen als ter plaatse van bestaande geluidgevoelige functies (door de verkeersgeneratie als gevolg van het omgevingsplan).

Bedrijfsactiviteiten

Rond veehouderijen en andere agrarische bedrijven kan sprake zijn van een zekere geluidbelasting. In de VNG-publicatie Bedrijven en milieuzonering zijn richtafstanden opgenomen voor agrarische activiteiten ten opzichte van woningen (gebiedstype 'rustige woonwijk'). De richtafstand voor het aspect geluid varieert van 30 meter tot 50 meter. In een gemengd gebied kunnen deze richtafstanden worden verkleind. In het maximale ontwikkelingsscenario kan een toename van geluid als gevolg van uitbreiding van bedrijfsactiviteiten niet worden uitgesloten (-).

Realistisch ontwikkelingsscenario

In het realistische ontwikkelingsscenario zullen de akoestische gevolgen zeer beperkt zijn. De trend van schaalvergroting zal verder doorzetten, waarbij een aantal bedrijven de activiteiten zal beëindigen en een aantal bedrijven verder zal doorgroeien. Lokaal kunnen akoestische effecten ontstaan, maar op gebiedsniveau zal geen wezenlijke verandering van de akoestische situatie optreden.

6.6. Samenvattende beoordeling

De voorgaande effectbeschrijving leidt tot de volgende beoordeling.

Tabel 6.11 Effectbeoordeling woon- en leefklimaat

Aspect	Beschrijving van het effect (t.o.v. de referentiesituatie)	Beoordeling van het effect	
		maximaal	realistisch
Geurhinder	- De ontwikkelingsruimte voor veehouderijen kan leiden tot een toename van de geurbelasting.	-/0	0
	- De kans op geurhinder door mestbewerking is klein.	-/0	0
	- Neven en vervolgfuncties kunnen leiden tot een toename van het aantal geurgehinderen.	-/0	0
Luchtkwaliteit	- Uitbreiding van veehouderijen kan leiden tot een toename van de concentraties fijn stof vanuit stallen (maar in geen geval leidt dit tot een overschrijding van grenswaarden).	-/0	0
	- Het omgevingsplan kan leiden tot een toename van verkeer en daarmee tot een toename van de concentraties luchtverontreinigende stoffen langs de ontsluitende wegen. Ook hier zal geen sprake zijn van een overschrijding van de geldende grenswaarden	-	0
Gezondheid	- Ontwikkelingsmogelijkheden voor veehouderijen kunnen leiden tot een beperkte verslechtering van de gezondheidssituatie (met name als gevolg van een toename van de geurbelasting).	-/0	0
Externe veiligheid	- Het omgevingsplan maakt geen kwetsbare objecten mogelijk binnen de PR 10 ⁻⁶ risicocontouren.	0	0
	- Ook maakt het plan geen ontwikkelingen mogelijk die leiden tot een relevante toename van de personendichtheden in het gebied en daarmee gevolgen kunnen hebben voor de hoogte van het groepsrisico.	0	0
Geluid	- Door nieuwe functies binnen geluidzones kan in het maximale ontwikkelingsscenario sprake zijn van negatieve akoestische gevolgen. In het realistische ontwikkelingsscenario zijn deze effecten zeer beperkt.	-	-/0
	- Uitbreiding van bedrijfsactiviteiten kan in het maximale ontwikkelingsscenario leiden tot een toename van de geluidbelasting. In het realistische ontwikkelingsscenario is geen sprake van relevante effecten.	-	0

7.1. Toetsingskader

7.1.1. Bodemkwaliteit

De overheid streeft naar duurzaam gebruik van de bodem. Dit door middel van het schoonmaken van ernstig verontreinigde grond (saneren), licht verontreinigde grond blijvend te beheren en schone grond schoon te houden. Deze algemene landelijke doelstellingen zijn vastgelegd in het Nationaal Milieubeleidsplan. In diverse wet- en regelgeving zijn deze doelstellingen nader uitgewerkt.

7.1.2. Water

Diverse beleidsdocumenten op verschillende bestuursniveaus liggen ten grondslag aan de uitgangspunten op het gebied van duurzaam waterbeheer:

Europa:

- Kaderrichtlijn Water (KRW)

Nationaal:

- Nationaal Waterplan (NW)
- Waterbeleid voor de 21ste eeuw (WB21)
- Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)
- Waterwet.

De provincie en het waterschap hebben deze uitgangspunten verder doorvertaald in regionaal beleid en uitvoeringsplannen. Wettelijke verankering van het waterbeleid vindt plaats in de Waterwet en onderliggende uitvoeringsregels. De regels die zijn vastgelegd in een verordening van de waterschappen, worden 'de Keur' genoemd. De Keur geeft met verboden aan welke activiteiten in de buurt van water en waterkeringen niet zijn toegestaan. Daarnaast geeft de Keur met geboden aan welke onderhoudsverplichtingen eigenaren en gebruikers van wateren en waterkeringen hebben. De Waterwet kent één watervergunning, de voormalige Keurvergunning is hierin opgenomen.

De watertoets is een proces waarmee in ruimtelijke plannen de mogelijke risico's (zoals waterveiligheid, wateroverlast, waterkwaliteit, verdroging en verzilting van grond- en oppervlaktewater) en kansen van water vroegtijdig in beeld worden gebracht in overleg met de waterbeheerders. In het kader van het omgevingsplan buitengebied vindt afstemming plaats met de waterbeheerders, in dit geval het in dit geval het waterschap Scheldestromen, verantwoordelijk voor het waterkwantiteits- en waterkwaliteitsbeheer van regionale wateren.

7.2. Referentiesituatie

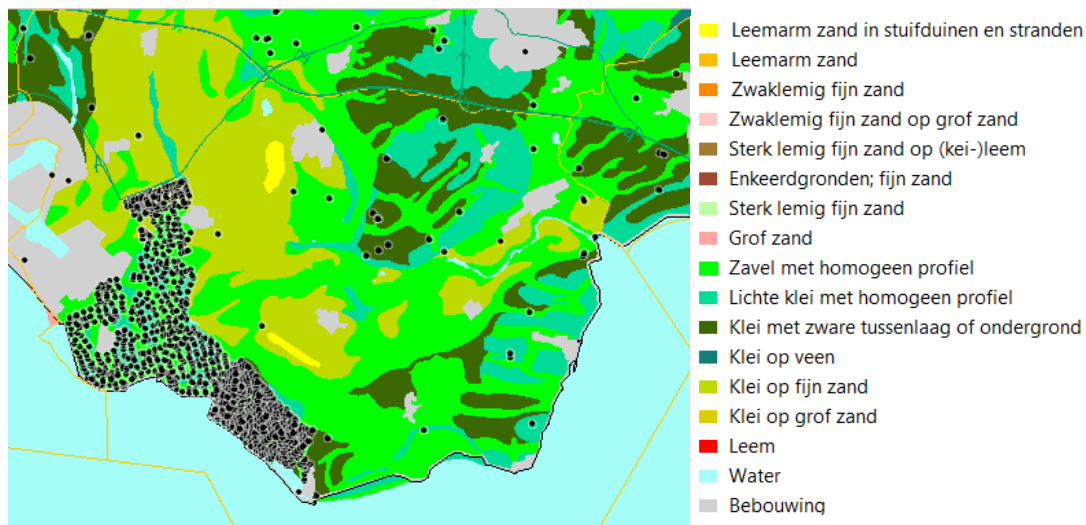
7.2.1. Bodem

Het gebied waarin nu de gemeente Borsele ligt, bestond omstreeks het begin van onze jaartelling uit een groot veenmoeras achter een stelsel van strandwallen die werden doorsneden door stroomgeulen, waaronder de Schelde. Als gevolg van de stijgende zeespiegel sloeg de zee grote bressen in de strandwallen. Door de uitschurende werking van de getijdenstroom vormden zich in het veen diepe krekens. Het vloedwater voerde zand en slib aan. De oevers van de krekens overstroomden bij vloed,

waarna de stroomsnelheid van het water en dus het transporterend vermogen afnam. Het grovere materiaal bezonk het eerst, vlak langs de kreek en vormde daar een oeverwal. Op grotere afstand van de stroomdraad, waar de stroomsnelheid onder meer door de aanwezige begroeiing nog verder verminderde, werd het fijnste materiaal (zwarte klei) afgezet. Daar vormde zich op het veen een kleilaag. Gedurende een fase van minder snelle zeespiegelstijging verlandden de krekken en werd de bedding opgevuld. Aanvankelijk met zand en later ook met zavel of klei.

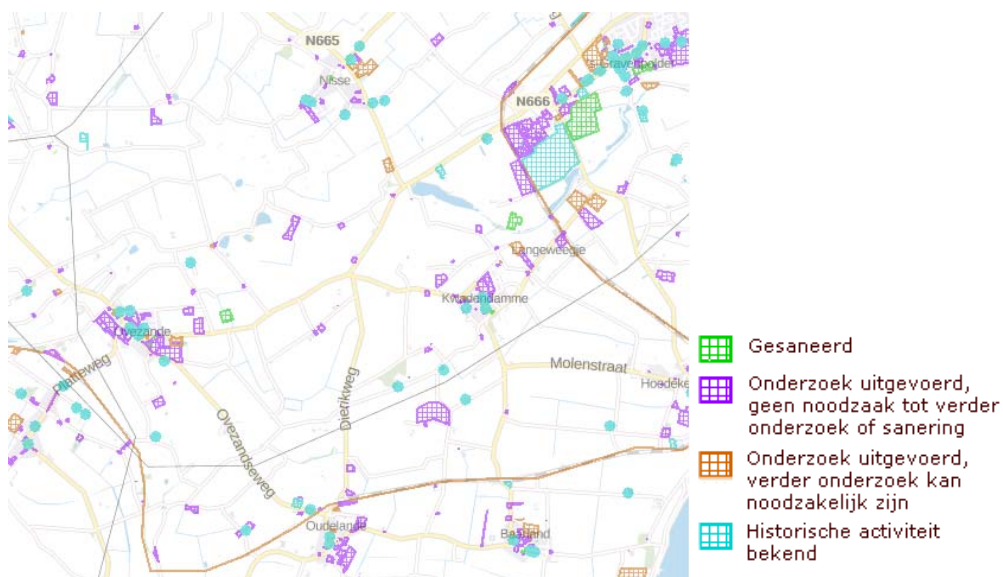
Door bedijking en ontginning begon de inklinking van het veen. De oeverwallen en de verlandde kreekbeddingen zakten maar weinig. Daardoor liggen deze nu als ruggen in het landschap en omsluiten de laaggelegen poelgronden.

Uit de Bodemkaart van Nederland blijkt dat de bodem in de gemeente Borsele bestaat uit zavel met homogeen profiel. Ook komen de grondsoorten klei op fijn zand, leemarm zand in stuifduinen en stranden, lichte klei met homogeen profiel en klei met zware tussenlaag of ondergrond voor (figuur 7.1).

Figuur 7.1 Bodemsoort (www.bodemdata.nl)

Uit het Bodemloket (www.bodemloket.nl) blijkt dat in delen van het plangebied historische activiteiten bekend zijn die mogelijk hebben geleid tot bodemverontreiniging. Plaatselijk zijn enkele gebieden aanwezig die in het verleden zijn onderzocht op bodemverontreiniging waar geen vervolg noodzakelijk bleek of die nog in procedure zijn. Er zijn tevens enkele gebieden die zijn gesaneerd (figuur 7.2).

Figuur 7.2 Bodemverontreinigingen in het plangebied (www.bodemloket.nl)

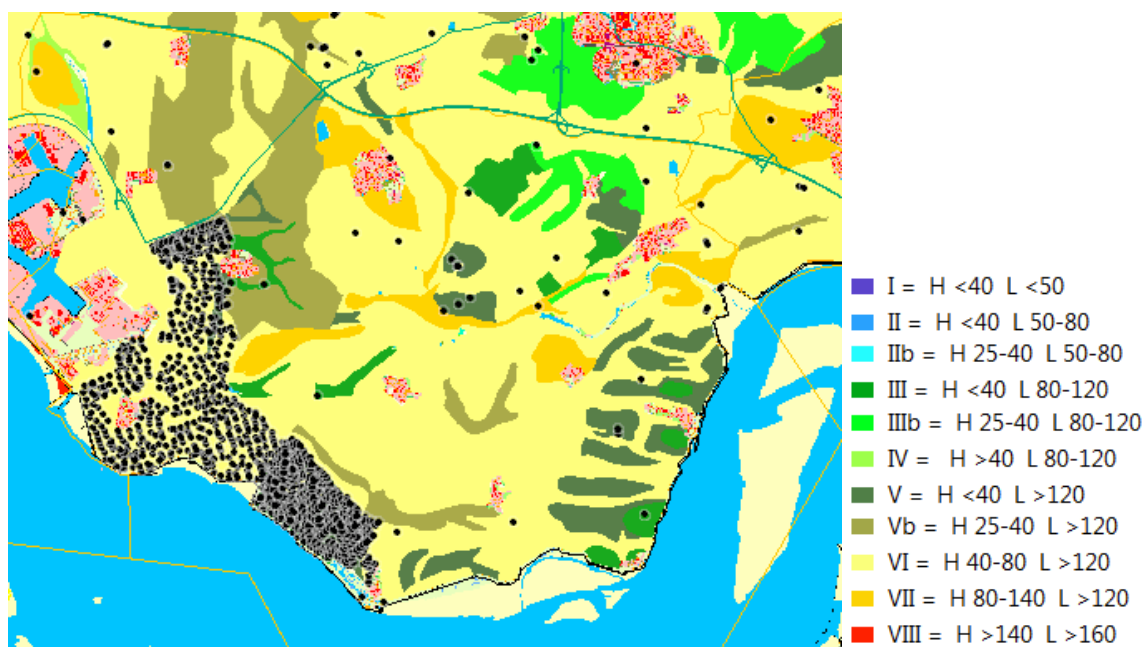
7.2.2. Water

Watersysteem

Binnen het plangebied komen meerdere grondwatertrappen voor. De grondwatertrappen VI komt in het grootste deel van het plangebied voor (figuur 7.3). Dit houdt in dat de gemiddelde hoogste grondwaterstand varieert tussen 0,4 en 0,8 m beneden maaiveld en dat de gemiddelde laagste grondwaterstand op meer dan 1,2 m beneden het maaiveld is gelegen. Verder komen ook de grondwatertrappen II, III, IIIb, VI, VIb en VII voor.

In het plangebied is over het algemeen geen sprake van zoute kwel. Bij de inlagen in het zuidwestelijk gedeelte van het plangebied is lokaal wel sterke, veelal matige tot afnemend geringe kwel aanwezig tot circa 1000 meter landinwaarts. Aan de zuidoostkust zijn bandstroken zoute kwel aanwezig, met name in de zware schorgronden en de oude kreekbeddingen. De zoute kwel is hier tot circa 2200 meter landinwaarts aanwezig.

In het kreekruigen- en kreekopvullingensysteem rondom De Poel komt een zoetwaterbel voor. Overmatige grondwateronttrekking in dit gebied heeft een sterke stijging van het zich onder de zoetwaterbel bevindende zoute grondwater tot gevolg. In dit gebied is het beleid er dan ook op gericht om een gelijkblijvende omvang van de zoetwaterbel te behouden en het beperken van de vermenging van zoet water met zout water.

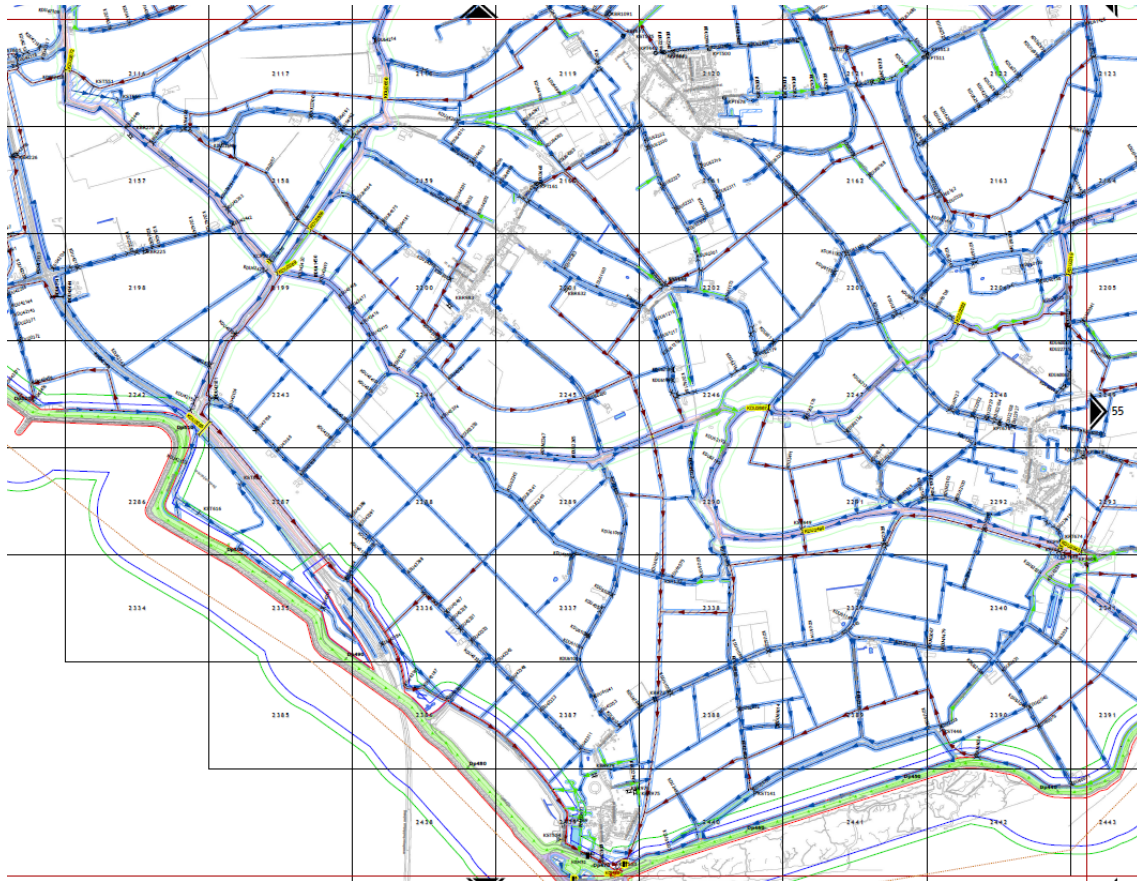

Figuur 7.3 Grondwatertrappen (www.bodemdata.nl)

Waterlopen

Het plangebied bestaat uit buitengebied van Borsele inclusief een deel van de Westerschelde. Binnen het gebied komen verschillende waterafvoergebieden voor, te weten De Poel, Maelstede, Van Borsele, Groenewege, Hellewoud, Baarland en Coudorpe. Deze gebieden wateren bijna allemaal af op de Westerschelde. Het afvoergebied Baarland watert af op het gebied Hellewoud en Maelstede ontvangt het water van De Poel.

Het plangebied wordt doorkruist door meerder primaire watergangen. Daarnaast komen ook talrijke andere oppervlakte wateren voor (figuur 7.4). Tevens komen op diverse plaatsen welen voor, zoals de welen aan de Brilletjesdijk, de polder 't Vlaandertje en de Westeindse weel. Een weel is een voormalig kolkgat, dat is ontstaan bij een dijkdoorbraak of een dijkval. Naast deze welen komen er in het plangebied ook voormalige krekken en kreekrestanten voor. Dit zijn langgerekte wateren, omzoomd door rietkragen en/of drassige oeverlanden en laaggelegen graslanden.

Figuur 7.4 Watergangen (Legger waterschap Scheldestromen)

Waterveiligheid

De kust langs de Westerschelde wordt volledig begrensd door een primaire waterkering. Binnen het plangebied zijn verder nog verschillende regionale keringen gelegen. Rondom deze keringen is sprake van beschermingszone waarbinnen beperkingen gelden voor bouwen en aanleggen. Delen van het plangebied zijn binnen deze zones gelegen.

Afvalwaterketen en riolering

Het plangebied is grotendeels aangesloten op een gemengd rioleringsstelsel.

7.3. Effecten omgevingsplan

7.3.1. Maximaal ontwikkelingsscenario

Bodem

In het bestemmingsplan worden geen functiewijzigingen bij recht mogelijk gemaakt. Bodemonderzoek is om deze reden in het kader van het omgevingsplan niet noodzakelijk. In het omgevingsplan worden geen ontwikkelingen mogelijk gemaakt die bijdragen aan vervuiling van de bodem. Ten aanzien van agrarische activiteiten gelden voorschriften vanuit onder andere het Activiteitenbesluit en het Besluit mestbassins milieubeheer, zoals het toepassen van vloeistofdichte vloeren en dergelijke, om bodemverontreiniging te voorkomen.

De ontwikkelingen die worden geboden in het omgevingsplan hebben dan ook geen negatieve gevolgen voor de bodemkwaliteit ter plaatse. (0)

Water

Waterkwantiteit

Ondanks de consoliderende aard van het bestemmingsplan worden toch uitbreidingsmogelijkheden en ontwikkelingsruimten geboden. Als van al deze mogelijkheden gebruik wordt gemaakt, leidt dit tot een toename van het verhard oppervlak.

In de Richtlijn waterbeheer voor planontwikkeling geeft het waterschap Scheldestromen aan waarmee rekening moet worden gehouden bij de ontwikkeling van een ruimtelijk plan. Hierin is opgenomen dat de gemeente, bevoegd gezag in de ruimtelijke ordening, daar waar nieuwverharding plaatsvindt aan de veroorzaker de verplichting oplegt tot aanleg van compensatieberging. Door deze compensatieberging worden negatieve effecten op de waterkwantiteit geneutraliseerd (-/0).

Het waterschap adviseert bij de compensatieplicht de gemeente door middel van het wateradvies, dat tot stand komt in de procedure van de watertoets. De aanleg van bergingen binnen een plan is bij de meeste initiatieven goed uitvoerbaar, maar bij een zeker aandeel van alle ruimtelijke initiatieven kan door eigenschappen als geringe omvang, intensief bodembeslag of andere, niet op doelmatige wijze waterberging binnen de plangrenzen plaatsvinden. Bovendien leidt het afzonderlijk compenseren van diverse kleine initiatieven nogal eens tot versnippering. Voor deze gevallen is het waterbergingsfonds opgericht. Het waterbergingsfonds opent de mogelijkheid van afkoop van de verplichting om compenserende maatregelen te treffen door de desbetreffende initiatiefnemers, en overname van die verplichting door de gemeente (in overleg met het waterschap). De gemeente spaart een aantal van zulke verplichtingen in een deelgebied op, met de bijbehorende afkoopsommen. Met het opgespaarde realiseren gemeente en waterschap samen een oplossing op optimale ruimtelijke schaal. Ook de mogelijke negatieve effecten van kleine ontwikkelingen met een toename in verharding, die in de praktijk niet altijd onder ogen van het waterschap komen, worden hiermee gecompenseerd, waardoor negatieve effecten worden geneutraliseerd.

Het omgevingsplan maakt tevens de vestiging van teeltondersteunende voorzieningen mogelijk. Al het hemelwater dat bij deze bedrijven op de verharding terecht komt, wordt opgevangen in een waterbassin, waarvan het water wordt gebruikt om de planten te sproeien. Er wordt dan ook geen grondwater onttrokken. Er zal wel sprake zijn van verminderde infiltratie, waardoor de lokale kwelstromen af kunnen nemen. De afstand tussen infiltratie- en kwelgebied is relatief kort.

Waterkwaliteit

Het is van belang om bij toekomstige initiatieven diffuse verontreinigingen te voorkomen door het gebruik van duurzame, niet-uitloogbare materialen (geen zink, lood, koper en PAK's-houdende materialen), zowel gedurende de bouw- als de gebruiksfase. Eventueel benodigde maatregelen worden in overleg met de waterbeheerder vastgesteld.

De ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw die in het omgevingsplan worden geboden, kunnen resulteren in groei van de veestapel. Door intensivering van de landbouw worden er meer meststoffen verspreid. Dit kan leiden tot een zwaardere belasting van het oppervlaktewater met vermestende stoffen (N en P) via af- en uitspoeling en van het grondwater door infiltratie en kwel. In het maximale ontwikkelingsscenario is sprake van een negatief effect op de waterkwaliteit. (-)

Keur

Voor aanpassingen aan het bestaande watersysteem dient bij het waterschap vergunning te worden aangevraagd op grond van de 'Keur'. Dit geldt dus bijvoorbeeld voor het graven van nieuwe watergangen, het aanbrengen van een stuw of het afvoeren van hemelwater naar het oppervlaktewater. In de Keur is ook geregeld dat een beschermingszone voor watergangen en waterkeringen in acht dient te worden genomen. Dit betekent dat binnen de beschermingszone niet zonder ontheffing van het hoogheemraadschap gebouwd, geplant of opgeslagen mag worden. Hiermee worden negatieve effecten op het watersysteem voorkomen (0).

7.3.2. Realistisch ontwikkelingsscenario

Uit de voorgaande paragraaf blijkt dat de effecten op bodem en water over het algemeen beperkt zijn. Uitzondering vormen de mogelijke gevolgen voor de waterkwaliteit door een toename van meststoffen. Uitgaande van een meer realistisch ontwikkelingsscenario voor de veehouderijsector en rekening houdend met de omvangrijke voorwaarden die binnen het omgevingsplan en daarbuiten worden gesteld aan toekomstige veehouderij-initiatieven, zal ten opzichte van de referentiesituatie naar verwachting geen verslechtering optreden (en mogelijk op termijn zelfs een verbetering).

7.3.3. Maatregelen

In de regels van het omgevingsplan zijn voorwaarden opgenomen om ongewenste effecten voor bodem en water te voorkomen. Er is geen aanleiding om aanvullende maatregelen vast te leggen.

7.4. Samenvattende beoordeling

De voorgaande effectbeschrijving leidt tot de volgende beoordeling.

Tabel 7.1 Effectbeoordeling bodem en water

Aspect	Beschrijving van het effect (t.o.v. de referentiesituatie)	Beoordeling van het effect	
		maximaal	realistisch
Bodem	- De ontwikkelingsruimte in het omgevingsplan heeft geen relevante gevolgen voor de bodemkwaliteit in het gebied.	0	0
Water	- De ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw die in het omgevingsplan worden geboden, kunnen resulteren in een groei van de veestapel en daarmee van de meststoffen. Dit kan leiden tot een zwaardere belasting van het oppervlaktewater (-). Uitgaande van een realistisch ontwikkelingsscenario zal geen sprake zijn van relevante effecten.	-	0

8.1. Toetsingskader

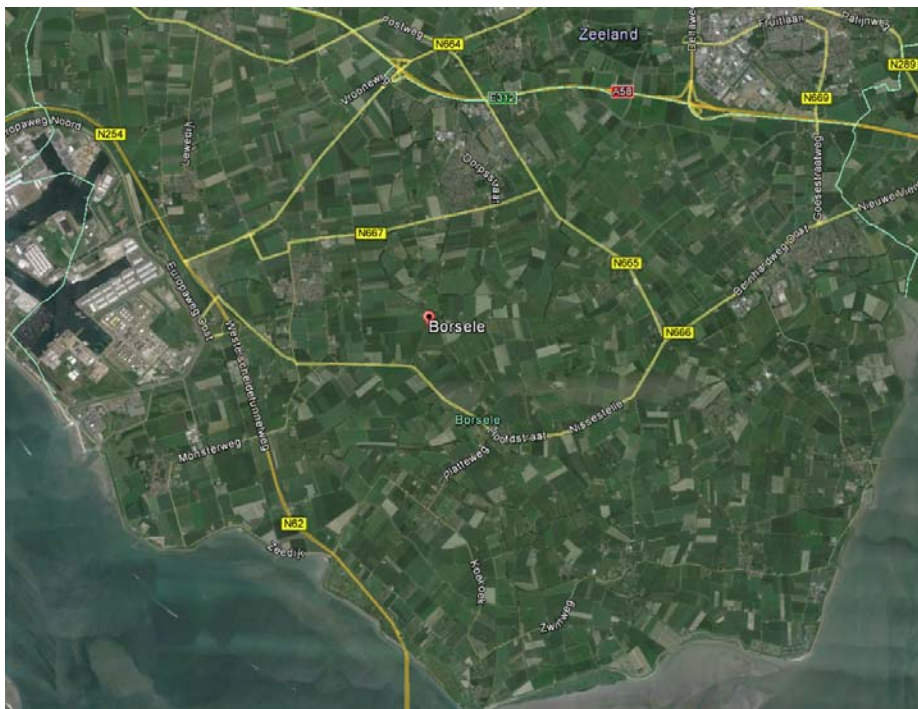
Op basis van de Wro dient in het kader van een omgevingsplan de aanvaardbaarheid van het effect van nieuwe ontwikkelingen op de verkeersafwikkeling, bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid te worden onderbouwd.

8.2. Referentiesituatie

Ontsluiting gemotoriseerd verkeer

De hoofdstructuur voor het gemotoriseerd verkeer door het buitengebied van Borsele bestaat uit de rijksweg N62 die overgaat in de N254 (zie figuur 8.1). De weg vormt in het zuiden een verbinding in de richting van Terneuzen en in het noordwesten in de richting van Vlissingen.

De lokale wegen N62, N665, N666 en N667 vormen daarnaast belangrijke verbindingswegen binnen de gemeente Borsele. De overige wegen in het buitengebied dienen hoofdzakelijk ter ontsluiting van de woningen, boerderijen en aanliggende percelen.

Figuur 8.1 Ontsluitingsstructuur plangebied

Ontsluiting langzaam verkeer

Het langzaam verkeer maakt over het algemeen gebruik van dezelfde wegen als het gemotoriseerd verkeer met uitzondering van de hoofdstructuur en de belangrijkste lokale wegen. Langs deze wegen

kan het langzaam verkeer gebruikmaken van vrij liggende fietspaden, fiets suggestiestroken of secundaire wegen.

Het fietsnetwerk is opgebouwd uit primaire, secundaire en toeristische fietsroutes. Het fietsknooppuntennetwerk is sterk vertegenwoordigd in binnen het buitengebied van Borsele. De (elektrische) fiets zal in het buitengebied dan ook, vooral op recreatief gebied, kunnen concurreren met de auto.

Ontsluiting openbaar vervoer

Op het gebied van openbaar vervoer wordt de gemeente Borsele ontsloten door meerdere lijnbussen. De lijnbussen 20, 50, 645 en 660 verbinden Borsele met onder andere Terneuzen en anderzijds met of Goes of Vlissingen. De lijnbus 23 is een spitslijn tussen Borsele en Goes en de Lijnbus 225 verbindt 's-Gravenpolder met Goes. Verder is sprake van verschillende buurtbuslijnen.

8.3. Effecten omgevingsplan

8.3.1. Maximaal ontwikkelingsscenario

De ontwikkelingsmogelijkheden die het omgevingsplan biedt, kunnen bij maximale benutting leiden tot een grote toename van het aantal vervoersbewegingen. Daarbij kan het gaan om transportbewegingen die samenhangen met de uitbreiding van agrarische activiteiten, transport bewegingen door niet-agrarische bedrijfsactiviteiten en extra verkeersbewegingen als gevolg van nevenfuncties en vervolgfuncties. Een grote toename van verkeer op de wegen in het buitengebied van de gemeente Borsele kan negatieve effecten met zich meebrengen, o.a. als het gaat om de verkeersveiligheid (-). Het effect van het maximale ontwikkelingsscenario wordt als negatief (-) beoordeeld.

8.3.2. Realistisch ontwikkelingsscenario

Uitgaande van een meer reële ontwikkelingsscenario en rekening houdend met het feit dat in het omgevingsplan voorwaarden zijn verbonden aan nieuwe initiatieven, zal naar verwachting geen sprake zijn van relevante negatieve gevolgen (0). Bij verschillende flexibiliteitsbepalingen zijn voorwaarden opgenomen die zijn gericht op het voorkomen van ongewenste verkeerseffecten.

8.3.3. Maatregelen

In de verschillende flexibiliteitsbepalingen in het omgevingsplan zijn voorwaarden opgenomen om ongewenste effecten te voorkomen. Hiermee is voldoende geborgd dat geen ongewenste situaties ontstaan. Aanvullende maatregelen worden niet noodzakelijk geacht.

8.4. Samenvattende beoordeling

De voorgaande effectbeschrijving leidt tot de volgende beoordeling.

Tabel 8.1 Effectbeoordeling verkeer en vervoer

Aspect	Beschrijving van het milieueffect (t.o.v. de referentiesituatie)	Beoordeling van het effect	
		maximaal	realistisch
Verkeer en vervoer	- Bij maximale benutting van de ontwikkelingsruimte kan sprake zijn van een grote toename van vervoersbewegingen en daarmee samenhangende negatieve gevolgen. Uitgaande van een meer realistisch ontwikkelingsscenario en rekening houdend met de voorwaarden zoals opgenomen in het omgevingsplan, zal geen sprake zijn van relevante negatieve gevolgen voor de verkeersafwikkeling en/of verkeersveiligheid.	-	0

9.1. Conclusies planMER en passende beoordeling

In het planMER en de passende beoordeling zijn de milieugevolgen van het omgevingsplan in beeld gebracht. Daarbij is onderscheidt gemaakt tussen een maximaal en een realistisch ontwikkelingsscenario. Op basis van de sectorale beoordelingen van de (potentiële) effecten kunnen op hoofdlijnen de volgende conclusies worden getrokken.

Maximaal ontwikkelingsscenario

In een planMER voor een 'regulier' bestemmingsplan is het vereist om bij de toetsing van de mogelijke gevolgen uit te gaan van de (theoretische) situatie waarin alle geboden ontwikkelingsruimte en flexibiliteit maximaal wordt benut. Om inzicht te geven in de bandbreedte aan mogelijk milieugevolgen is ook in het voorliggende planMER ten behoeve van het omgevingsplan Buitengebied 2017 dit maximale ontwikkelingsscenario in beeld gebracht.

Uit de resultaten van de effectbeoordeling voor het maximale ontwikkelingsscenario blijkt dat uitbreidingsmogelijkheden en omschakelingsmogelijkheden voor veehouderijen kunnen leiden tot significante negatieve effecten binnen Natura 2000-gebieden in de ruime omgeving van het plangebied. Cumulatief kan bij maximale groei van de veestapel een grote toename van stikstofdepositie optreden in situaties binnen Natura 2000 waar reeds sprake is van een overbelasting. In het maximale ontwikkelingsscenario is als gevolg van de mogelijkheden voor veehouderijen sprake van beperkte negatieve gevolgen voor de geurbelasting, de concentraties fijn stof en de daarmee samenhangende gezondheidssituatie.

Niet alleen de veehouderijsector is bepalend voor de mogelijke milieugevolgen van het omgevingsplan. Ook bouw- en gebruiksmogelijkheden die samenhangen met neven- en vervolgfuncties kunnen ongewenste effecten met zich meebrengen. Zo kan in het maximale ontwikkelingsscenario sprake zijn van negatieve effecten op beschermde soorten (flora en fauna), water en de verkeerssituatie (en de daarmee samenhangende effecten). Tevens kunnen ongewenste landschappelijke gevolgen optreden.

Realistisch ontwikkelingsscenario

Zoals uit het voorgaande blijkt kunnen in het maximale ontwikkelingsscenario negatieve effecten optreden. Het is echter de vraag of deze (vaak theoretische) maximale situatie in alle gevallen leidend moet zijn voor de wijze waarop de uitkomsten uit het planMER worden doorvertaald in het omgevingsplan. Om een meer genuanceerd beeld te geven van de mogelijke milieugevolgen is ook een meer realistisch ontwikkelingsscenario onderzocht. Daarbij is rekening gehouden met trends in de agrarische sector en specifieke gebiedskenmerken. Uit de beoordeling van de effecten voor dit realistische ontwikkelingsscenario blijkt dat de milieugevolgen over het algemeen minder negatief worden beoordeeld dan de effecten van het maximale ontwikkelingsscenario.

9.2. Doorvertaling in het omgevingsplan

Het omgevingsplan maakt ontwikkelingen met een melding, via afwijking en via delegatie mogelijk. Om ongewenste effecten te voorkomen en te borgen dat ontwikkelingen een bijdrage leveren aan de gewenste omgevingskwaliteit worden voorwaarden verbonden aan nieuwe initiatieven. Uitgangspunt voor het omgevingsplan is het vastleggen van de kaders waarbinnen toekomstige ontwikkelingen kunnen plaatsvinden. De verschillende omgevingsaspecten spelen een belangrijke rol bij de uitwerking van de voorwaarden, regels en onderzoeksverplichtingen. Toetsing vindt plaats op het moment dat sprake is van een concreet initiatief en gebruik wordt gemaakt van de flexibiliteitsbepalingen.

Algemene voorwaarden

In de regels is een set van 'standaard' voorwaarden opgenomen die (voor zover relevant/van toepassing) gekoppeld zijn aan de verschillende mogelijkheden voor functieveranderingen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om voorwaarden als:

- de activiteiten mogen geen onevenredige overlast op het gebied van geur, stof, geluid, gevaar, verkeer of vergelijkbare gevolgen voor de fysieke leefomgeving veroorzaken; bij het indienen worden de benodigde inhoudelijke gegevens en bescheiden aangeleverd om dit te beoordelen;
- de ontwikkeling vindt hydrologisch neutraal plaats;
- de capaciteit van de omliggende wegen is voldoende voor een veilige afwikkeling van de verkeerstoename;
- er vindt geen onevenredige aantasting van natuurwaarden plaats;
- de bodemkwaliteit is geschikt voor de beoogde functie;
- de waterkwaliteit wordt niet nadelig beïnvloed;
- er worden geen nieuwe kwetsbare objecten of beperkt kwetsbare objecten binnen 10^{-6} -contouren van inrichtingen of leidingen gerealiseerd;
- bij ontwikkelingen binnen het invloedsgebied van risicobronnen dient het groepsrisico te worden verantwoord;
- voorzien wordt in een goede landschappelijke inpassing.

Meerwaarde

Voldoen aan de voorwaarden alleen is niet voldoende: om medewerking te verkrijgen is het ook noodzakelijk dat er sprake is van een meerwaarde voor het buitengebied. Het staat de initiatiefnemer vrij om te kiezen voor een (combinatie van) financieel-economische, maatschappelijke of ruimtelijke meerwaarde. Van een ruimtelijke meerwaarde is bijvoorbeeld sprake indien natuurwaarden of cultuurhistorische waarden worden versterkt. In de volgende fase zal in het planMER voor een aantal milieuthema's concreet worden gemaakt op welke wijze een meerwaarde kan worden gerealiseerd.

Aanvullende maatregelen planMER en passende beoordeling

Uit de effectbeschrijvingen in het planMER en de passende beoordeling blijkt dat er op onderdelen aanvullende maatregelen wenselijk / noodzakelijk zijn.

Stikstofdepositie Natura 2000

De veehouderijsector levert een belangrijke bijdrage aan de stikstofdepositie binnen Natura 2000. Om significante negatieve effecten uit te kunnen sluiten, dienen voorwaarden te worden verbonden aan veehouderij initiatieven. Als maatregel wordt in het omgevingsplan vastgelegd dat de emissies op perceelsniveau niet mogen toenemen. Dit betekent niet dat alle veehouderijen 'op slot' worden gezet. Uitbreiding is mogelijk door het treffen van voldoende stikstofreducerende maatregelen (toepassen van emissie-arme stalsystemen).

Op deze wijze is in het omgevingsplan geborgd dat geen verdere verslechtering zal optreden en op termijn de depositie zal afnemen. Niet alleen kunnen nieuwe initiatieven leiden tot een daling van de emissies en daarmee tot een afname van de depositie, maar ook situaties waarin sprake is van bedrijfsbeëindiging kunnen positieve gevolgen hebben voor de stikstofdepositie binnen Natura 2000.

Een emissie-stand-still heeft vergaande gevolgen voor bijvoorbeeld de paardenhouderij omdat voor het houden van paarden geen emissie-arme stalsystemen voorhanden zijn. Om deze reden wordt een afwijkingsmogelijkheid opgenomen waarmee onder voorwaarden een toename van emissie wordt toegestaan. Daarbij dient te worden aangetoond dat geen sprake is van een toename van depositie op Natura 2000 of aantasting van andere natuurwaarden, dan wel maatregelen worden getroffen om de negatieve effecten van een toename van depositie te mitigeren.

Teeltondersteunende voorzieningen

Het op grote schaal realiseren van bepaalde teeltondersteunende voorzieningen in de nabijheid van natuurgebieden kan leiden tot verminderde infiltratie en daardoor een nadelige invloed hebben op de natuurwaarden. Het is wenselijk om in bepaalde gevallen voorwaarden te verbinden aan nieuwe initiatieven zodat negatieve effecten kunnen worden uitgesloten.

9.3. Leemten in kennis en monitoring

De looptijd van een omgevingsplan is in principe onbeperkt. Waar bij een bestemmingsplan als uitgangspunt wordt gehanteerd dat de uitvoerbaarheid moet zijn aangetoond, introduceert de Omgevingswet het begrip 'evidente onuitvoerbaarheid'. Dit betekent dat moet worden aangetoond dat er binnen de kaders die het omgevingsplan biedt, mogelijkheden zijn om te komen tot uitvoerbare initiatieven. Als gevolg van onvolledige informatie, het detailniveau van milieuonderzoeken, de beperkingen van rekenmodellen en het feit dat milieuonderzoeken door actuele ontwikkelingen worden achterhaald, kunnen leemten in kennis ontstaan. Daarbij vormen de effecten op het gebied van stikstofdepositie, geurhinder en luchtkwaliteit en gezondheid bijzondere aandachtspunten: Door milieueffecten te monitoren en te evalueren kunnen leemten in kennis worden gedicht en tijdig maatregelen worden getroffen indien er sprake is van grotere negatieve milieueffecten (dan wel minder positieve effecten) dan gedacht. Voor een deel kan daarbij worden aangesloten bij bestaande evaluatieprogramma's (zoals de monitoring in het kader van de PAS en het NSL). Daarnaast zullen in veel gevallen actuele en meer gedetailleerde berekeningen worden gemaakt op het moment dat concrete vergunningaanvragen worden ingediend. Zo nodig kunnen nieuwe ontwikkelingen en inzichten op onderdelen leiden tot een aanpassing van de voorwaarden zoals vastgelegd in het omgevingsplan.

Rho

—
ADVISEURS
VOOR
LEEFRUIMTE

Bijlagen

Algemeen

- www.cbs-statline.nl
- <https://www.zeeland.nl/kaarten-en-cijfers/kaarten>

Ecologie

- www.ravon.nl;
- www.verspreidingsatlas.nl;
- www.waarneming.nl;
- www.zoogdieratlas.nl
- www.aerius.nl

Woon- en leefklimaat

- www.risicokaart.nl
- www.nsl-monitoring.nl

Bodem en water

- www.bodemdata.nl
- www.bodemloket.nl

Mer-plichtig	Mer-beoordelingsplichtig
<i>De oprichting, wijziging of uitbreiding van een installatie voor het fokken, mesten of houden van pluimvee of varkens. In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op meer dan:</i>	<i>De oprichting, wijziging of uitbreiding van een installatie voor het fokken, mesten of houden van dieren. In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op meer dan:</i>
1. 85.000 stuks mesthoenders (Rav³⁾ cat. E 3 t/m 5); 2. 60.000 stuks hennen (Rav cat. E 1 en E2); 3. 3.000 stuks mestvarkens (Rav cat. D3); 4. 900 stuks zeugen (Rav cat. D 1.2 en D 1.3).	1. 40.000 stuks pluimvee (Rav⁴⁾ cat. E, F, G en J); 2. 2.000 stuks mestvarkens (Rav cat. D.3); 3. 750 stuks zeugen (Rav cat. D.1.2, D.1.3 en D.3 voor zover het opfokzeugen betreft); 4. 3.750 stuks gespeende biggen (biggenopfok) (Rav cat. D.1.1); 5. 5.000 stuks pelsdieren (fokteven) (Rav cat. H.1 t/m H.3); 6. 1.000 stuks voedsters of 6.000 vlees- en opfokkonijnen tot dekleeftijd (Rav cat. I.1 en I.2); 7. 200 stuks melk-, kalf- of zoogkoeien ouder dan 2 jaar (Rav cat. A.1 en A.2); 8. 340 stuks vrouwelijk jongvee tot 2 jaar (Rav cat. A 3); 9. 340 stuks melk-, kalf- en zoogkoeien ouder dan 2 jaar en vrouwelijk jongvee tot 2 jaar (Rav cat. A 1, A 2 en A 3); 10. 1.200 stuks vleesrunderen (Rav cat. A.4 t/m A.7); 11. 2.000 stuks schapen of geiten (Rav cat. B.1 en C.1 t/m C.3); 12. 100 stuks paarden of pony's (Rav cat. K.1 en K.3), waarbij het aantal bijbehorende dieren in opfok jonger dan 3 jaar niet wordt meegeteld (Rav cat. K.2 en K.4); 13. 1.000 stuks struisvogels (Rav cat. L.1 t/m L.3).

4) Regeling ammoniak en veehouderij.

Borsele

Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017

passende beoordeling

identificatie

projectnummer:

0654.19576.00

projectleider:

ir. C.A. Louws

auteur:

mw. drs. L.M. de Ruijter

planstatus

datum:

21-09-2016

status:

concept

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1. Aanleiding	3
1.2. Leeswijzer	3
2. Wettelijk kader	5
2.1. Vogel- en Habitatrichtlijn	5
2.2. Natuurbeschermingswet 1998	5
2.3. Programma Aanpak Stikstof (PAS)	7
3. Natura 2000-gebieden	9
3.1. Inleiding	9
3.2. Westerschelde & Saeftinghe	10
3.2.1. Algemene beschrijving en instandhoudingsdoelen	10
3.2.2. Stikstofgevoelige soorten	12
3.2.3. Verstoringsgevoelige soorten	12
3.3. Yerseke & Kapelse Moer	13
3.3.1. Algemene beschrijving en instandhoudingsdoelen	13
3.3.2. Stikstofgevoelige soorten	14
3.3.3. Verstoringsgevoelige soorten	14
3.4. Oosterschelde	14
3.4.1. Algemene beschrijving en instandhoudingsdoelen	14
3.4.2. Stikstofgevoelige soorten	16
3.4.3. Verstoringsgevoelige soorten	16
3.5. Veerse Meer	17
3.5.1. Algemene beschrijving en instandhoudingsdoelen	17
3.5.2. Verstoringsgevoelige soorten	18
3.6. Manteling van Walcheren	19
3.6.1. Algemene beschrijving en instandhoudingsdoelen	19
3.6.2. Stikstofgevoelige soorten	20
4. Effectbeschrijving- en beoordeling	21
4.1. Vermesting/verzuring door stikstofdepositie	21
4.1.1. Uitbreiding agrarische bedrijven	21
4.1.2. Neven- en vervolgfuncties	22
4.2. Verstoring	22
4.2.1. Uitbreiding agrarische bedrijven	22
4.2.2. Neven- en vervolgfuncties (recreatie)	22
5. Conclusie en maatregelen	25
5.1. Conclusie	25
5.2. Maatregelen	25
5.3. Relatie met het Programma Aanpak Stikstof	26

Bijlagen:

- 1 Bronnenlijst
- 2 Berekeningsuitgangspunten
- 3 Berekening feitelijke situatie
- 4 Berekening vergunde situatie t.o.v. feitelijke situatie
- 5 Berekening bouwstede 1,5 ha
- 6 Berekening omschakeling

1.1. Aanleiding

Het bestemmingsplan Borsels Buiten dateert uit 2007 en is op 5 februari 2015 partiel herzien (met betrekking tot de regeling voor Nieuwe Economische Dragers). Dat betekent dat de wettelijke plantermijn van het bestemmingsplan (van 10 jaar) in 2017 afloopt. De gemeente Borsele wil (in plaats van een bestemmingsplan) een pilot-omgevingsplan opstellen. Een nieuw instrument, vooruitlopend op de nieuwe Omgevingswet. Het omgevingsplan biedt allerlei ontwikkelingsmogelijkheden voor het buitengebied van Borsele. Met name de ontwikkelingsruimte voor veehouderijen kan leiden tot effecten op Natura 2000, omdat significant negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten, is het noodzakelijk onderhavige passende beoordeling op te stellen.

De voorliggende passende beoordeling is onderdeel van het planMER dat is opgesteld in het kader van het omgevingsplan. Voor een beschrijving van de uitgangspunten voor het omgevingsplan en de wijze waarop hiermee wordt omgegaan in planMER en passende beoordeling wordt verwezen naar hoofdstuk 2 en 3 van het planMER.

1.2. Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van het wettelijke toetsingskader. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van de relevante Natura 2000-gebieden. In hoofdstuk 4 komt de effectbeschrijving en -beoordeling aan de orde en hoofdstuk 5 bevat ten slotte de samenvattende conclusies en eventuele benodigde maatregelen.

2.1. Vogel- en Habitatrichtlijn

Op Europees niveau bestaan twee richtlijnen die bepalend zijn voor het natuurbeleid in de verschillende lidstaten: de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.

De Europese Vogelrichtlijn¹ is opgesteld in 1979 en heeft als doelstellingen:

- Beschermen van alle in het wild levende vogels en hun leefgebieden; extra bescherming trekvogels en bedreigde vogelsoorten door aanwijzing Speciale Beschermingszones (SBZ's);
- Opstellen beheersmaatregelen om de SBZ's in gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen (instandhoudingsdoelen);
- Passende beoordeling van gevolgen van plannen of projecten, rekening houdend met de instandhoudingsdoelen.

De Habitatrichtlijn² is in 1992 opgesteld ter bevordering van de biodiversiteit in Europa. De doelstellingen van de Habitatrichtlijn luiden:

- Bescherming biodiversiteit door Speciale Beschermingszones (SBZ's) aan te wijzen voor bedreigde planten en dieren (behalve vogels) en hun leefgebieden;
- Opstellen beheersmaatregelen om de SBZ's in gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen (instandhoudingsdoelen);
- Passende beoordeling van gevolgen van plannen of projecten, rekening houdend met de instandhoudingsdoelen.

2.2. Natuurbeschermingswet 1998

In Nederland hebben diverse natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) gekregen. Daarbij zijn twee soorten bescherming te onderscheiden:

- Natura 2000-gebieden;
- Beschermde natuurmonumenten.

Natura 2000-gebieden

Natura 2000 richt zich op het behoud en de ontwikkeling van natuurgebieden in heel Europa. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Volgens deze Europese richtlijnen moeten lidstaten specifieke diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving (habitat) beschermen om de biodiversiteit te behouden. Voor Nederland gaat het om ruim 160 gebieden. Alle Natura 2000-gebieden liggen binnen de Ecologische Hoofdstructuur/Nationaal Natuurnetwerk. Een groot deel van de Natura 2000-gebieden is inmiddels definitief aangewezen. Dat gebeurt in de vorm van een aanwijzingsbesluit. In het aanwijzingsbesluit staat welke doelen Nederland nastreeft voor een bepaald gebied, bijvoorbeeld welke planten en dieren bescherming verdienen. Vervolgens komt er in nauw overleg met betrokken partijen een beheerplan,

1) Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand

2) Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

waarin onder andere staat beschreven welke maatregelen nodig zijn om de doelen te behalen. Binnen de invloedssfeer van het omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 bevinden zich meerdere Natura 2000-gebieden. In de volgende hoofdstukken wordt daar uitgebreid op ingegaan.

Beschermde Natuurmonumenten

Sinds de Natuurbeschermingswet 1967 werden natuurgebieden beschermd door het aanwijzen van Staats- en Beschermde Natuurmonumenten. Met de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt het onderscheid tussen Staats- en Beschermde Natuurmonumenten, beide worden nu Beschermde Natuurmonumenten genoemd. Daarnaast komen die (delen van) Natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden te vervallen. De instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied zullen wel mede betrekking hebben op de waarden die beschermd werden door het Natuurmonument. Binnen de invloedssfeer van de reparatieherziening bevinden zich geen Beschermde Natuurmonumenten die niet volledig overlappen met Natura 2000-gebieden (zie paragraaf 3.1). Derhalve wordt in de voorliggende passende beoordeling geen nader onderzoek verricht naar Beschermde Natuurmonumenten.

Wettelijk kader

De Nb-wet:

- verankert de Europese gebiedsbescherming van Natura 2000, bestaande uit Speciale Beschermingszones (sbz's) op grond van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, in de Nederlandse wetgeving;
- regelt ook de bescherming van de al bestaande beschermde (staats)natuurmonumenten;
- vormt de wettelijke basis voor de aanwijzingsbesluiten met instandhoudingsdoelstellingen;
- legt de rol van bevoegd gezag voor verlening van Nb-wetvergunningen meestal bij de provincies.

Voor Natura 2000-gebieden gelden onder meer de volgende verplichtingen:

- De overheid dient ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert. Tevens mag er geen verstoring optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen.
- Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied. Bevoegde nationale instanties geven slechts toestemming voor het plan of project nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast.
- Als een plan of project om dwingende reden van groot openbaar belang toch moet worden gerealiseerd terwijl significant negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, moeten alle nodige compenserende maatregelen worden genomen om te waarborgen dat de algehele samenhang van het Europees ecologisch netwerk (Natura 2000) bewaard blijft.

In artikel 19j Nb-wet is de habitattoets voor het vaststellen van een bestemmingsplan neergelegd.

Artikel 19j Nb-wet luidt als volgt:

1. Een bestuursorgaan houdt bij het nemen van een besluit tot het vaststellen van een plan dat, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid, voor een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, ongeacht de beperkingen die ter zake in het wettelijk voorschrift waarop het berust, zijn gesteld, rekening
 - a. met de gevolgen die het plan kan hebben voor het gebied, en
 - b. met het op grond van artikel 19a of artikel 19b voor dat gebied vastgestelde beheerplan voor zover dat betrekking heeft op de instandhoudingsdoelstelling, met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid.
2. Voor plannen als bedoeld in het eerste lid, die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende

- gebied, maakt het bestuursorgaan alvorens het plan vast te stellen een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling, met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid, van dat gebied.
3. In de gevallen, bedoeld in het tweede lid, wordt het besluit, bedoeld in het eerste lid, alleen genomen indien is voldaan aan de voorwaarden, genoemd in de artikelen 19g en 19h.
 4. De passende beoordeling van deze plannen maakt deel uit van de ter zake van die plannen voorgescreven milieueffectrapportage. (...)'

Op grond van het eerste lid van artikel 19j Nb-wet moet bij de vaststelling van een bestemmingsplan dat, kort gezegd, de kwaliteit van een Natura 2000-gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op soorten waarvoor dit gebied is aangewezen, rekening worden gehouden met de gevolgen van het plan voor dit gebied en met een beheerplan dat voor dit gebied is vastgesteld. Dit is een algemene eis op basis waarvan nog geen passende beoordeling opgesteld hoeft te worden.

Een passende beoordeling is verplicht als een plan, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor de betrokken Natura 2000-gebieden.³ Voor de inschatting van de effecten die een plan kan hebben, moet de significantie worden beoordeeld in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied, die voor kwalificerende soorten en habitats zijn geformuleerd. Als niet op grond van objectieve gegevens op voorhand significante gevolgen op een Natura 2000-gebied zijn uitgesloten, moet een passende beoordeling worden gemaakt.⁴ In de passende beoordeling worden de effecten op Natura 2000-gebieden nader onderzocht. Vervolgens kan een bestemmingsplan slechts worden vastgesteld indien is verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet worden aangetast.

2.3. Programma Aanpak Stikstof (PAS)

Sinds 1 juli 2015 is het PAS van kracht. Met het PAS pakken de rijksoverheid, provincies en andere betrokkenen de stikstofproblematiek binnen Natura 2000 aan. Het PAS heeft tot doel economische ontwikkelingen samen te laten gaan met het realiseren van Natura 2000-doelen. Met het PAS wordt een samenhangend pakket van maatregelen vastgesteld waardoor de stikstofdepositie binnen Natura 2000 wordt beperkt. Daarbij gaat het enerzijds om een pakket nationale maatregelen, om ervoor te zorgen dat de daling van de depositie die al plaatsvindt, nog eens extra wordt versneld. Anderzijds gaat het om herstelmaatregelen binnen Natura 2000 (om te komen tot de meest effectieve maatregelen is per Natura 2000-gebied een gebiedsanalyse uitgevoerd). Het positieve effect van deze maatregelen wordt (gedeeltelijk) benut om ontwikkelingsruimte te bieden voor economische activiteiten.

Het PAS geldt uitsluitend voor projecten en handelingen en niet voor (bestemmings)plannen. Het PAS is echter wel relevant als het gaat om de uitvoerbaarheid van mogelijke toekomstige initiatieven binnen de kaders van het bestemmingsplan. Aan het PAS is een rekenmodel gekoppeld, AERIUS Calculator. Hiermee berekent de initiatiefnemer hoeveel stikstofemissie en -depositie een activiteit veroorzaakt en welke claim de activiteit legt op de beschikbare ontwikkelingsruimte in het PAS. Uitgangspunt voor de toetsing betreft de beoogde situatie. De systematiek is op hoofdlijnen als volgt:

- Voor projecten die een bijdrage hebben van minder dan 0,05 mol N/ha/jr. geldt een vrijstelling van de Nb-wet vergunningplicht. De initiatiefnemer hoeft niets te doen.
- Voor projecten die niet meer dan 1 mol/ha/jr. extra stikstofdepositie veroorzaken op overbelaste habitats binnen Natura 2000 geldt uitsluitend een meldingsplicht, er is geen Nb-wet vergunning nodig. Dit geldt uitsluitend voor zover binnen het PAS voor de betreffende gebieden

3) Art. 19j lid 2 Nb-wet.

4) ABRvS 23 april 2014, ECLI:NL:RVS:2014:1421.

waar depositie wordt veroorzaakt nog zogenoemde ontwikkelruimte aanwezig is. De melding heeft betrekking op de uitbreiding en niet op het huidige, feitelijk gebruik.

- Voor projecten stikstoftoename van meer dan 1 mol/ha/jr. op overbelaste habitats is ook ontwikkelruimte in het PAS gereserveerd. Om hier gebruik van te kunnen maken moet een Nb-wet vergunning worden aangevraagd. Voor de huidige, feitelijke situatie is geen ontwikkelingsruimte nodig. Wel voor de eventuele depositie die samenhangt met de uitbreiding. Bij het doen van de aanvraag doet de initiatiefnemer een beroep op het PAS. Het PAS levert de onderbouwing dat de natuurdoelen van Natura 2000-gebieden niet in gevaar komen. Dit maakt de - door de Nb-wet vereiste - passende beoordeling veel eenvoudiger.

Nieuwe Natuurwet

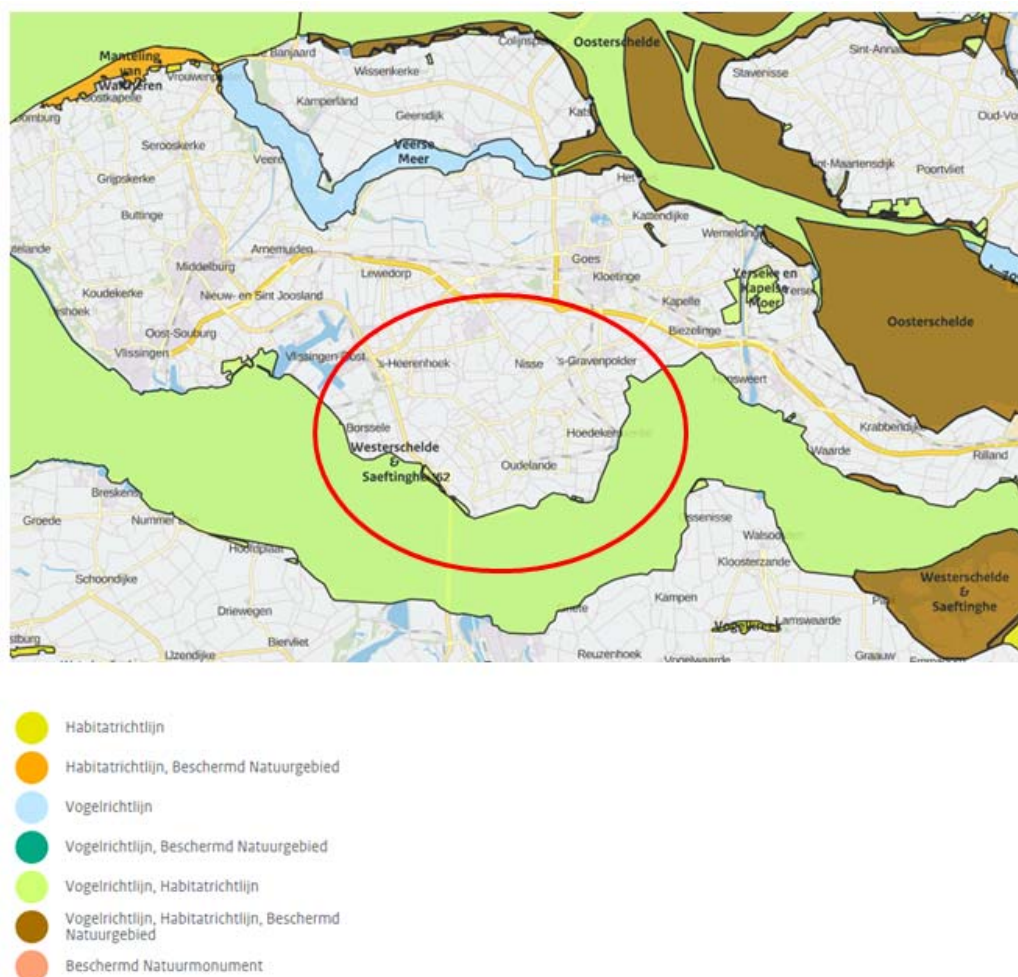
Op 1 januari 2017 treedt de nieuwe Wet Natuurbescherming in werking. Deze wet vervangt de huidige Natuurbeschermingswet, de Boswet en de Flora en faunawet. Voor de bescherming van de Natura 2000-gebieden heeft de nieuwe wet weinig tot geen gevolgen. Belangrijkste inhoudelijke wijzigingen hebben betrekking op de beschermingsregimes voor soorten. Daarnaast is sprake van een verschuiving van bevoegdheden van het Rijk naar de provincies.

3. Natura 2000-gebieden

9

3.1. Inleiding

Binnen en in de (wijde) omgeving van het plangebied is een aantal Natura 2000-gebieden gelegen. Het betreft binnen het plangebied het gebied Westerschelde & Saeftinghe en daarbuiten de gebieden Yerseke & Kapelse Moer, Oosterschelde, Veerse Meer en Manteling van Walcheren. Deze gebieden zijn maatgevend voor de verder weg gelegen gebieden. Naarmate de afstand tot het plangebied toeneemt, nemen de effecten, zoals de stikstofdepositie, af. Er bevinden zich buiten de Natura 2000-gebieden geen beschermde natuurmonumenten die in de passende beoordeling moeten worden meegenomen.

Figuur 3.1 Ligging plangebied (rode cirkel is globaal) t.o.v. Natura 2000-gebieden (bron: AERIUS Calculator)

3.2. Westerschelde & Saeftinghe

3.2.1. Algemene beschrijving en instandhoudingsdoelen

De Westerschelde is de zuidelijke tak in het oorspronkelijke mondingsgebied van de rivier de Schelde. Het is de enige zeetak in de Delta waar nu nog sprake is van een estuarium met open verbinding naar zee. Het betreft een zeer dynamisch gebied, mede door de trechtervorm ervan, waarin het getijverschil naar achteren erg groot wordt. Het estuarium bestaat uit diepe en ondiepe wateren, bij eb droogvallende zand- en slikplaten en schorren. Onder de schorren langs de Westerschelde bevindt zich het grootste schorregebied van ons land: het Verdrongen Land van Saeftinghe. Door het grote getijverschil bevat het Verdrongen Land van Saeftinghe zeer hoge oeverwallen en brede geulen. Buitengaats ligt de verzande slufte van de Verdrongen Zwarte Polder nog in het gebied. In het mondingsgebied is verder nog sprake van duinvorming bij Rammekenshoek, de Kaloot en op de Hooge Platen. Binnendijs liggen een aantal gebieden met aan het estuarium gekoppelde natuur: Rammekenshoek, Inlaag 1887, Bathse Kreek, Inlaag Hoofdplaat en Herdijkte Zwarte Polder.

Op woensdag 19 februari 2014 heeft de staatssecretaris van EZ het Natura 2000-gebied Hedwigepolder (als onderdeel van het Natura 2000-gebied Westerschelde en Saeftinghe) voorlopig aangewezen.

In tabel 3.1 zijn de instandhoudingsdoelen voor dit Vogel- en Habitatrichtlijngebied opgenomen.

Tabel 3.1 Instandhoudingsdoelen Westerschelde & Saeftinghe

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
Habitattypen							
H1110B	Permanent overstroomde zandbanken (Noordzee-kustzone)	-	=	=			
H1130	Estuaria	--	>	>			
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	-	>	=			
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	+	=	=			
H1320	Slijkgrasvelden	--	=	=			
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijs)	-	>	>			
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijs)	-	=	=			
H2110	Embryonale duinen	+	=	=			
H2120	Witte duinen	-	=	=			
H2160	Duindoornstruwelen	+	=	=			
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	-	=	=			
Habitatsoorten							
H1014	Nauwe korfslak	-	=	=	=		
H1095	Zeeprrik	-	=	=	>		
H1099	Rivierprrik	-	=	=	>		
H1103	Fint	--	=	=	>		
H1365	Gewone zeehond	+	=	>	>		
H1903	Groenknolorchis	--	=	=	=		
Broedvogels							
A081	Bruine Kiekendief	+	=	=			20
A132	Kluut	-	=	=			2000*
A137	Bontbekplevier	-	=	=			100*
A138	Strandplevier	--	=	=			220*
A176	Zwartkopmeeuw	+	=	=			400*
A191	Grote stern	--	=	=			6200*

A193	Visdief	-	=	=			6500*
A195	Dwergstern	--	=	=			300*
A272	Blauwborst	+	=	=			450
Niet-broedvogels							
A005	Fuut	-	=	=		100	
A026	Kleine Zilverreiger	+	=	=		40	
A034	Lepelaar	+	=	=		30	
A041	Kolgans	+	=	=		380	
A043	Grauwe Gans	+	=	=		16600	
A048	Bergeend	+	=	=		4500	
A050	Smient	+	=	=		16600	
A051	Krakeend	+	=	=		40	
A052	Wintertaling	-	=	=		1100	
A053	Wilde eend	+	=	=		11700	
A054	Pijlstaart	-	=	=		1400	
A056	Slobeend	+	=	=		70	
A069	Middelste Zaagbek	+	=	=		30	
A075	Zeearend	+	=	=		2	
A103	Slechtvalk	+	=	=		8	
A130	Scholekster	--	=	=		7500	
A132	Kluut	-	=	=		540	
A137	Bontbekplevier	+	=	=		430	
A138	Strandplevier	--	=	=		80	
A140	Goudplevier	--	=	=		1600	
A141	Zilverplevier	+	=	=		1500	
A142	Kievit	-	=	=		4100	
A143	Kanoet	-	=	=		600	
A144	Drieteenstrandloper	-	=	=		1000	
A149	Bonte strandloper	+	=	=		15100	
A157	Rosse grutto	+	=	=		1200	
A160	Wulp	+	=	=		2500	
A161	Zwarte ruiter	+	=	=		270	
A162	Tureluur	-	=	=		1100	
A164	Groenpootruiter	+	=	=		90	
A169	Steenloper	--	=	=		230	

* regionaal doel

Legenda

SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
=(<)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

Het gebied is in relatie tot ontwikkelingen in het buitengebied van Borsele gevoelig voor vermessing/verzuring door stikstofdepositie en verstoring. Ontwikkelingen binnen het Natura 2000-gebied worden niet mogelijk gemaakt, zodat areaalverlies en versnippering niet optreden. Vanwege de buitendijkse ligging is verandering van de waterhuishouding ook niet aan de orde.

3.2.2. Stikstofgevoelige soorten

Uit de analyse van AERIUS Monitor 15 volgt dat alleen habitatype H1330A lokaal een overschrijding van de KDW laat zien in het Schor van Bath. De kwaliteit van het habitatype wordt als goed beoordeeld. Voor alle andere habitatypen (inclusief de niet-aangewezen habitatypen) geldt dat de stikstofdepositie tenminste 80 mol/ha/jr. onder de KDW blijft. Ook ten aanzien van de leefgebieden van stikstofgevoelige vogels geldt dat er geen sprake is van een overschrijding van de kritische depositiewaarde. (Rijkswaterstaat, 2015d)

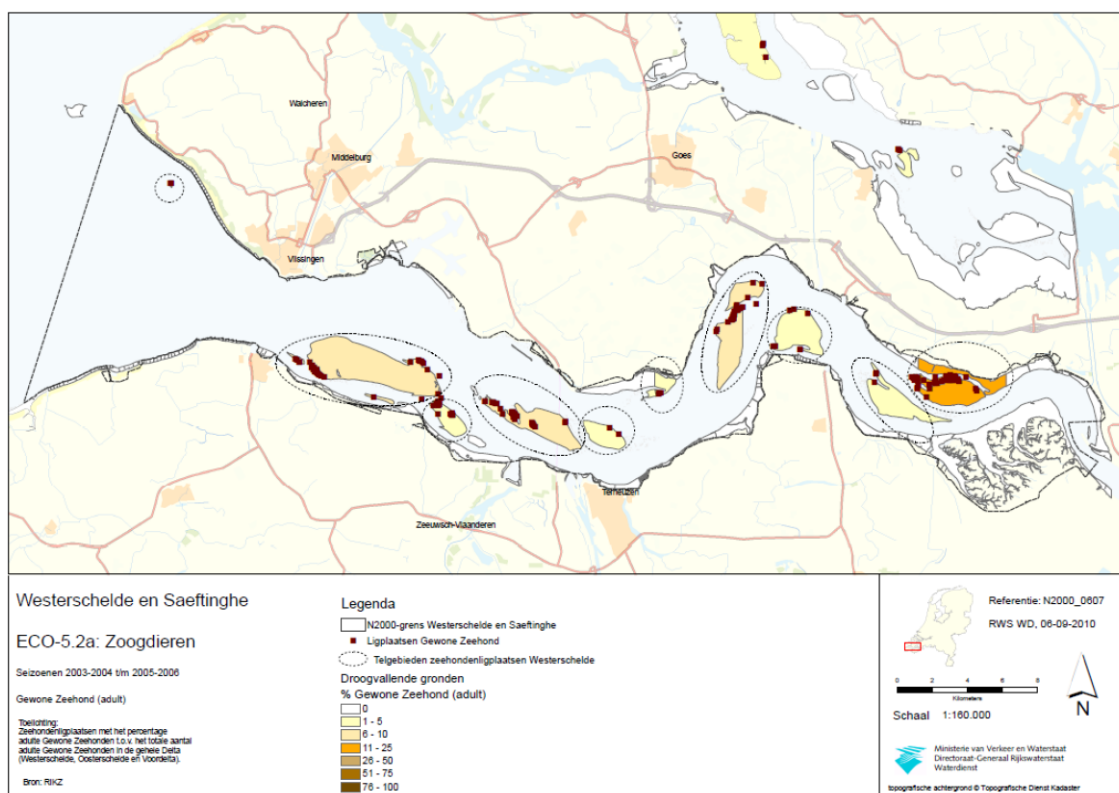
Het type H1330A is buitendijks gelegen en omvat door getij overstroomde graslanden van het getijdengebied en van de duinen (in sluffers, wash-overs, achterduinse strandvlakten en groene stranden. Deze begroeiingen worden door het zeewater overstroomd vanuit de getijdenkreken. Extensieve begrazing is noodzakelijk om op de langere termijn de soortenrijkdom in stand te houden. (Rijkswaterstaat, 2015d)

Tabel 3.2 Kritische depositiewaarde kwalificerende habitatypen

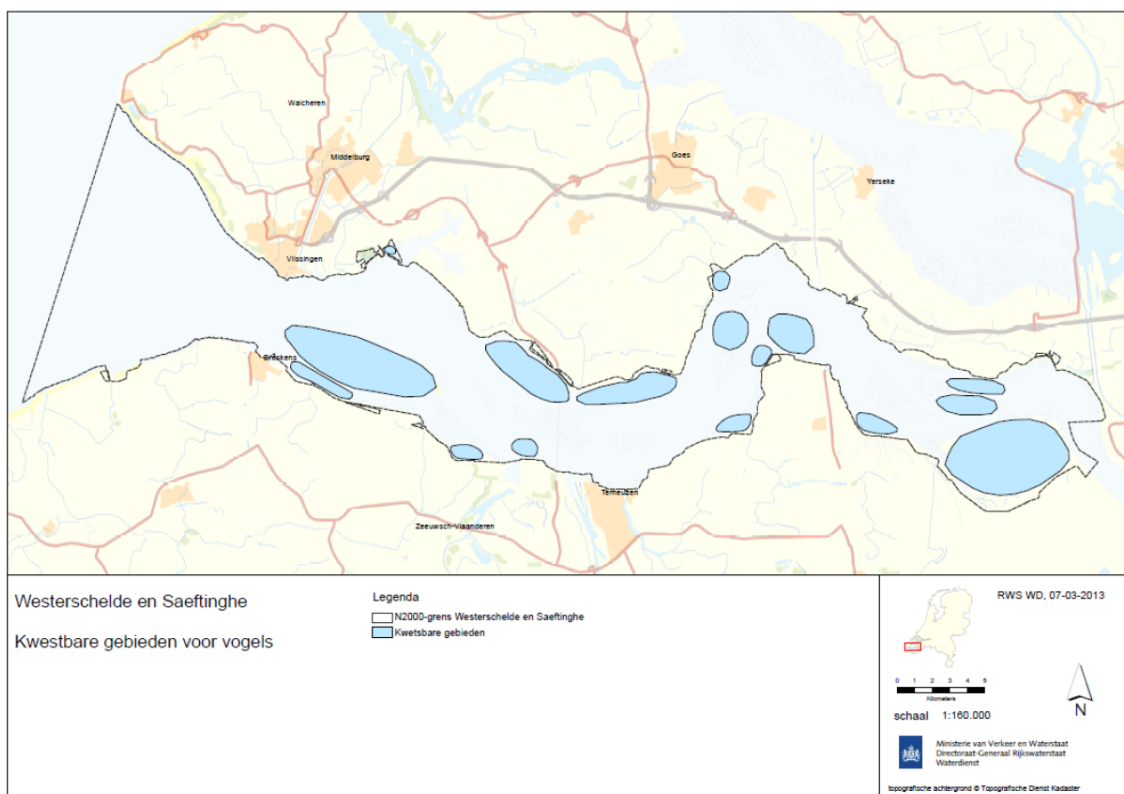
Habitatype	kritische depositiewaarde (mol N/ha/jr.)
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	1571

3.2.3. Verstoringgevoelige soorten

Vanuit het plangebied is verstoring van de aan agrarische gronden grenzende delen van het Natura 2000-gebied mogelijk. Daarnaast is ook recreatieve verstoring in het Natura 2000-gebied mogelijk door een toename van het aantal recreanten. De gewone zeehond en vogels zijn gevoelig voor verstoring. Gewone zeehonden komen verspreid door de Westerschelde voor.

Figuur 3.2. Verspreiding gewone zeehond (Rijkswaterstaat, 2015b)

Figuur 3.3. Ligging kwetsbare gebieden voor broedvogels en voor watervogels (Rijkswaterstaat, 2015b)

3.3. Yerseke & Kapelse Moer

3.3.1. Algemene beschrijving en instandhoudingsdoelen

De Yerseke en Kapelse Moer behoort tot de oudste polderkernen van Zeeland, die in de twaalfde eeuw al zijn bedijkt. Het oudland Yerseke en Kapelse Moer vormt één van de laatste stukken authentiek Zeeuws polderlandschap. Aan de ligging van de slootjes is het oude, kleinschalige verkavelingspatroon nog herkenbaar. Tot in de 16e eeuw werd in de Yerseke Moer zout gewonnen door het zoute veen te delven en te verbranden. De ontstane putten werden daarna weer gedempt met uitgegraven klei. Dit moerneren gaf een vrij regelmatig hobbelig terrein. Dit reliëf is nog steeds herkenbaar. Ook de kreekruggen zorgen voor reliëf. De krekken zelf zijn dichtgeslibd met zandige grond. De Kapelse Moer bestaat uit binnendijks gelegen grasland met veedrinkputten en heggen.

In tabel 3.3 zijn de instandhoudingsdoelen voor dit Vogel- en Habitatrichtlijngebied opgenomen.

Tabel 3.3 Instandhoudingsdoelen Yerseke & Kapelse Moer

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
Habitattypen							
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	-	=	=			
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	-	=	=			
Niet-broedvogels							
A041	Kolgans	+	=	=		1700	
A050	Smient	+	=	=		410	

Voor legenda zie Westerschelde & Saeftinghe

Het gebied is in relatie tot ontwikkelingen in het buitengebied van Borsele gevoelig voor vermessing/verzuring door stikstofdepositie en verstoring. Vanwege de afstand van het plangebied tot het Natura 2000-gebied treden areaalverlies, versnippering en verandering van de waterhuishouding niet op.

3.3.2. Stikstofgevoelige soorten

De habitattypen in het gebied zijn gevoelig voor stikstofdepositie. De kritische depositiewaarden van deze habitattypen worden echter nergens in het Natura 2000-gebied overschreden door de achtergronddepositie.

3.3.3. Verstoringgevoelige soorten

De smient en kolgans zijn beperkt gevoelig voor verstoring. Het Natura 2000-gebied is niet toegankelijk voor recreanten, langs het gebied zijn wel toegankelijke wegen gelegen.

3.4. Oosterschelde

3.4.1. Algemene beschrijving en instandhoudingsdoelen

Het gebied Oosterschelde is een onderdeel van het voormalige estuarium van de Schelde. In 1986 is de Oosterschelde van de zee afgesloten door een stormvloedkering, die de getijdenwerking nog in enige mate toelaat. Als gevolg van de getijdenstromen vinden erosie- en sedimentatieprocessen plaats die resulteren in een wisselend patroon van schorren, slikken en droogvallende platen (het intergetijdengebied), ondiep water en diepe getijdengeulen. In de monding van de Oosterschelde bevinden zich de diepste stroomgeulen die plaatselijk een diepte bereiken van 45 meter. Tussen deze stroomgeulen en in het gebied ten oosten van de Zeelandbrug bevinden zich uitgestrekte gebieden met ondiepe wateren met zandbanken. In het oosten en noorden van het gebied komen grote oppervlakten slikken voor. Binnendijks worden langs de oever een groot aantal karrevelden, inlagen en kreekrestanten tot het gebied gerekend. Deze gebieden bestaan voornamelijk uit vochtige graslanden en open water. Het water, het intergetijdengebied en de binnendijks gelegen gebieden vormen tezamen het leefmilieu voor de rijke flora en fauna van het gebied. De grote variatie aan milieutypen in het gebied gaat gepaard met een grote diversiteit aan dier- en plantensoorten. Genoemde variatie aan milieutypen wordt bepaald door factoren als getij, stroming, watertemperatuur, hoogteligging, waterkwaliteit en sedimentsamenstelling. Het gebied is in 2005 met 190 ha uitgebreid in het kader van een LIFE-project als onderdeel van het natuurontwikkelingsproject Plan Tureluur.

In tabel 3.4 zijn de instandhoudingsdoelen voor dit Vogel- en Habitatrichtlijngebied opgenomen.

Tabel 3.4 Instandhoudingsdoelen Oosterschelde

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
Habitattypen							
H1160	Grote baaien	--	=	>			
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	-	>	=			
H1320	Slijkgrasvelden	--	=	=			
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	-	=	=			
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	-	>	=			
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	>	>			
Habitatsoorten							
H1340	*Noordse woelmuis	--	>	=	>		
H1365	Gewone zeehond	+	=	>	>		

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
Broedvogels							
A081	Bruine Kiekendief	+	=	=			19
A132	Kluut	-	=	=			2000*
A137	Bontbekplevier	-	=	=			100*
A138	Strandplevier	--	>	>			220*
A191	Grote stern	--	=	=			4000*
A193	Visdief	-	=	=			6500*
A194	Noordse Stern	+	=	=			20
A195	Dwergstern	--	=	=			300*
Niet-broedvogels							
A004	Dodaars	+	=	=		80	
A005	Fuut	-	=	=		370	
A007	Kuifduiker	+	=	=		8	
A017	Aalscholver	+	=	=		360	
A026	Kleine Zilverreiger	+	=	=		20	
A034	Lepelaar	+	=	=		30	
A037	Kleine Zwaan	-	=	=			
A043	Grauwe Gans	+	=	=		2300	
A045	Brandgans	+	=	=		3100	
A046	Rotgans	-	=	=		6300	
A048	Bergeend	+	=	=		2900	
A050	Smient	+	=	=		12000	
A051	Krakeend	+	=	=		130	
A052	Wintertaling	-	=	=		1000	
A053	Wilde eend	+	=	=		5500	
A054	Pijlstaart	-	=	=		730	
A056	Slobeend	+	=	=		940	
A067	Brilduiker	+	=	=		680	
A069	Middelste Zaagbek	+	=	=		350	
A103	Slechtvalk	+	=	=		10	
A125	Meerkoet	-	=	=		1100	
A130	Scholekster	--	=	=		24000	
A132	Kluut	-	=	=		510	
A137	Bontbekplevier	+	=	=		280	
A138	Strandplevier	--	=	=		50	
A140	Goudplevier	--	=	=		2000	
A141	Zilverplevier	+	=	=		4400	
A142	Kievit	-	=	=		4500	
A143	Kanoet	-	=	=		7700	
A144	Drieteenstrandloper	-	=	=		260	
A149	Bonte strandloper	+	=	=		14100	
A157	Rosse grutto	+	=	=		4200	
A160	Wulp	+	=	=		6400	
A161	Zwarte ruiter	+	=	=		310	

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
A162	Tureluur	-	=	=		1600	
A164	Groenpootruiter	+	=	=		150	
A169	Steenloper	--	=	=		580	

* voor een naam betekend het prioritaire soort of habitatype; achter een getal in de kolom omvang populatie duidt het op een regionaal doel

Voor legenda zie Westerschelde & Saeftinghe.

Het gebied is in relatie tot ontwikkelingen in het buitengebied van Borsele gevoelig voor vermessing/verzuring door stikstofdepositie en verstoring. Vanwege de afstand van het plangebied tot het Natura 2000-gebied treden areaalverlies, versnippering en verandering van de waterhuishouding niet op.

3.4.2. Stikstofgevoelige soorten

Uit de gebiedsanalyse PAS blijkt dat lokaal op een beperkt aantal locaties voor drie aangewezen habitattypen overschrijding van de KDW voorkomt in de jaren huidig-2030. Dit betreft H1320 Slijkgrasvelden, H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks) en H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden).

Bij de habitattypen H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal) en H1330B Schorren en ziltegraslanden (binnendijks) worden de KDW's bij lange na niet overschreden. De feitelijke depositie in de Oosterschelde bevindt zich meer dan 100 mol beneden de KDW's van deze habitattypen. Conclusie is dan ook dat zich voor de aangewezen habitattypen H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal) en H1330B Schorren en ziltegraslanden (binnendijks) in de Oosterschelde geen stikstofprobleem voordoet zowel in de huidige situatie, 2020 als in 2030. (Rijkswaterstaat, 2015c)

Tabel 3.5 Kritische depositiewaarde kwalificerende habitattypen

Habitatype	kritische depositiewaarde (mol N/ha/jr.)
H1320 Slijkgrasvelden	1643
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	1571
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	714

Op 2 locaties is voor in potentie geschikt leefgebied van soorten een overschrijding van de KDW geconstateerd. Door de ligging en het optreden van verstoringen van verkeerwegen en/of woonwijken is vastgesteld dat deze randen geen relevant onderdeel van de leefgebieden van de soorten Kievit, Tureluur, Scholekster en Bontbekplevier vormen.

Derhalve is geconcludeerd dat deze (rand)locaties voor deze soorten niet van belang zijn en geen invloed hebben op de draagkracht van de Oosterschelde m.b.t. het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen voor de genoemde soorten. Op basis van de uitgevoerde leefgebieden analyse kan met zekerheid worden uitgesloten dat er op lokaal - of op gebiedsniveau negatieve significante effecten op de draagkracht van de Oosterschelde voor deze soorten optreden.

Ook kunnen er vogelsoorten voorkomen in aangewezen habitattypen. Het gaat bij de leefgebiedenanalyse feitelijk enkel om het habitatype H1330B voor de soorten Bontbekplevier, Kievit, Tureluur en Scholekster. Voor dit habitatype is echter geconstateerd dat er geen overschrijding van de KDW in de Oosterschelde plaatsvindt en kan geconcludeerd worden dat er geen sprake is van significante ecologische effecten als gevolg van stikstofdepositie. (Rijkswaterstaat, 2015c)

3.4.3. Verstoringen gevoelige soorten

Verspreid door de Oosterschelde zijn gewone zeehonden aanwezig. Daarnaast is het gebied rijk aan vogels.

Figuur 3.4. Verspreiding zeehonden Oosterschelde 2009-2015 (elk jaar is een andere kleur) (bron: Geoloket Natura 2000, Provincie Zeeland)

3.5. Veerse Meer

3.5.1. Algemene beschrijving en instandhoudingsdoelen

Het Veerse Meer is een voormalig onderdeel van het Oosterschelde estuarium. Na de aanleg van de Veerse Dam in 1961 verdwenen eb en vloed uit het gebied. Sindsdien is het Veerse Meer een brakwatermeer en is ruim 2000 ha schorgebied permanent droog komen te liggen. Medio 2004 is een doorlaat naar de Oosterschelde in gebruik genomen. Hierdoor is het meer weer zouter geworden en is het zuurstofgehalte in de diepere delen verhoogd. Mariene soorten nemen langzaam weer toe. In het meer liggen zandbanken en kleine eilanden. Het Veerse Meer is omgeven door vochtige graslanden en landbouwgebied. Op ondiepe plaatsen langs de oevers komen moerasvegetaties voor. Elders liggen vochtige graslanden en ruigten. Ten gevolge van zoute kwel komen naast vochtige graslanden ook zoutvegetaties voor.

In tabel 3.5 zijn de instandhoudingsdoelen voor dit Vogelrichtlijngebied opgenomen.

Tabel 3.5 Instandhoudingsdoelen Veerse Meer

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
Broedvogels							
A017	Aalscholver	+	=	=			300
A034	Lepelaar	+	=	=			12
A183	Kleine Mantelmeeuw	+	=	=			590
Niet-broedvogels							
A004	Dodaars	+	=	=		160	
A005	Fuut	-	=	=		290	
A017	Aalscholver	+	=	=		170	

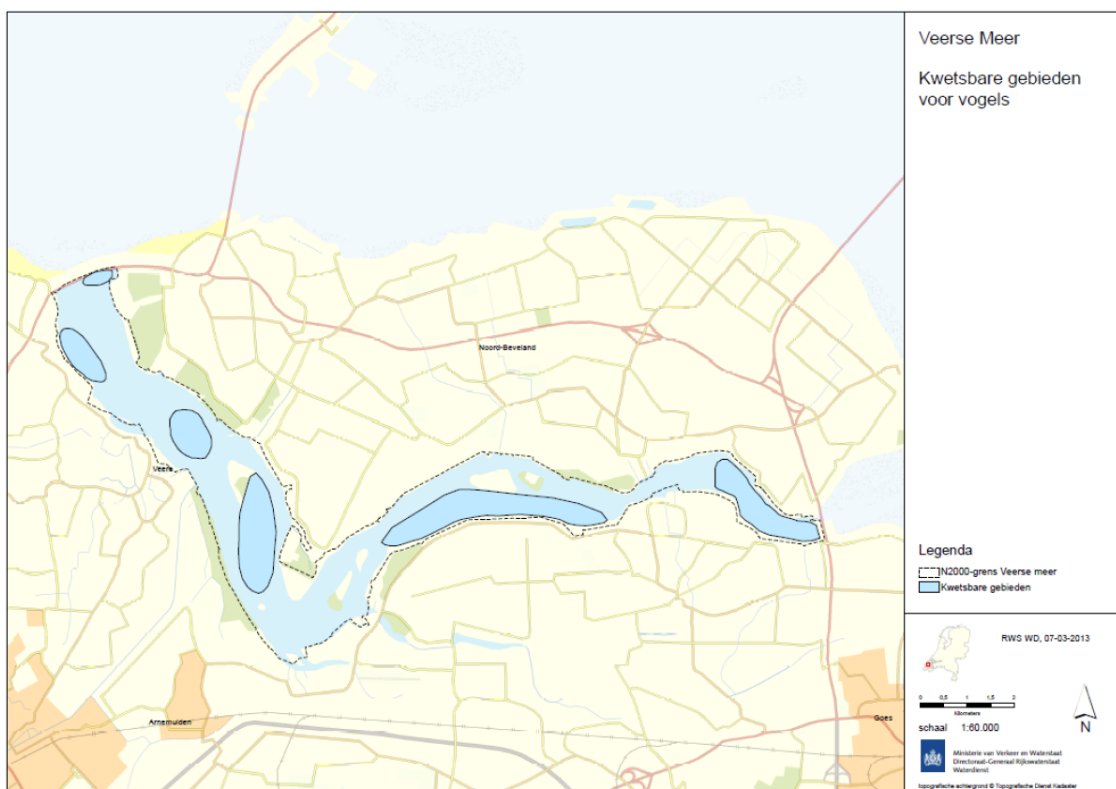
		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
A026	Kleine Zilverreiger	+	=	=		7	
A034	Lepelaar	+	=	=		4	
A037	Kleine Zwaan	-	=	=		behoud	
A041	Kolgans	+	=	=		behoud	
A045	Brandgans	+	=	=		600	
A046	Rotgans	-	=	=		210	
A050	Smient	+	=	=		4000	
A051	Krakeend	+	=	=		60	
A053	Wilde eend	+	=	=		3200	
A054	Pijlstaart	-	=	=		50	
A056	Slobeend	+	=	=		40	
A061	Kuifeend	-	=	=		760	
A067	Brilduiker	+	=	=		420	
A069	Middelste Zaagbek	+	=	=		320	
A125	Meerkoet	-	=	=		4200	
A132	Kluut	-	=	=		90	
A140	Goudplevier	--	=	=		820	

Voor legenda zie Westerschelde & Saeftinghe

Het gebied is in relatie tot ontwikkelingen in het buitengebied van Borsele gevoelig voor verstoring. Vanwege de afstand van het plangebied tot het Natura 2000-gebied treden areaalverlies, versnippering en verandering van de waterhuishouding niet op. Het gebied is niet gevoelig voor vermesting/verzuring door stikstofdepositie.

3.5.2. Verstoring gevoelige soorten

De vogels die in het Veerse Meer voorkomen zijn in meer of mindere mate gevoelig voor verstoring.

Figuur 3.5. Ligging kwetsbare gebieden voor broedvogels en voor watervogels (Rijkswaterstaat, 2015a)

3.6. Manteling van Walcheren

3.6.1. Algemene beschrijving en instandhoudingsdoelen

De Manteling van Walcheren betreft een kalkarm duingebied aan de noordwestrand van het voormalige eiland Walcheren. De kust is hier al vele honderden jaren een afslagkust en de kustlijn is in de loop der tijd met enkele kilometers landinwaarts verplaatst. Hierdoor is de zone met primaire duinen uiterst smal of ontbreekt volledig en komen de oude duinen tot zeer kort aan de kustlijn. Aan de zeezijde is tamelijk veel reliëf aanwezig dat meer landinwaarts overgaat naar minder geaccidenteerd terrein. In het westelijke deel van het duingebied liggen, niet ver achter de zeereep, oude duineikenbossen die hier een natuurlijke bosgrens vormen. Het oostelijk gelegen Oranjezon herbergt een aantal vochtige duinvalleien en soortenrijke duindoornstruwelen. Van oudsher wordt de Manteling van Walcheren gekenmerkt door buitenplaatsen met statige landhuizen en soortenrijke bossen met stinzeplanten in de binnenduintrand.

In tabel 5 zijn de instandhoudingsdoelen voor dit Habitatrichtlijngebied opgenomen.

Tabel 3.6 Instandhoudingsdoelen Manteling van Walcheren

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.
Habitattypen					
H2120	Witte duinen	-	=	=	
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	--	=	=	
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	--	>	>	
H2160	Duindoornstruwelen	+	= (<)	=	
H2180A	Duinbossen (droog)	+	=	=	
H2180B	Duinbossen (vochtig)	+	=	=	
H2180C	Duinbossen (binnenduintrand)	-	=	=	

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	-	=	=	
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	-	=	=	
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	-	=	=	
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	-	=	=	
Habitatsoorten					
H1014	Nauwe korfslak	-	=	=	=

* voor een naam betekend het prioritaire soort of habitatype; achter een getal in de kolom omvang populatie duidt het op een regionaal doel

Voor legenda zie *Westerschelde & Saeftinghe*.

Het gebied is in relatie tot ontwikkelingen in het buitengebied van Borsele gevoelig voor vermessing/verzuring door stikstofdepositie. Vanwege de afstand van het plangebied tot het Natura 2000-gebied treden areaalverlies, versnippering en verandering van de waterhuishouding niet op. Het gebied is niet gevoelig voor verstoring.

3.6.2. Stikstofgevoelige soorten

Uit de gebiedsanalyse PAS blijkt dat de kritische depositiewaarde van de habitattypen H2130A * Grijze duinen, kalkrijk, H2130B *Grijze duinen, kalkarm, H2180A Duinbossen (droog), H2190A Vochtige duinvalleien, open water en H2190C Vochtige duinvalleien, ontkalkt wordt overschreden door de achtergronddepositie. De overige voor dit gebied mogelijk stikstofgevoelige habitattypen, H2120 Witte duinen, H2160 Duindoornstruwelen, H2180B Vochtige duinbossen, H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk) hebben geen overschrijding van de kritische depositiewaarde, dus geen stikstofprobleem. Het leefgebied van de nauwe korfslak is wel gevoelig voor stikstofdepositie, maar ook hier wordt de kritische depositiewaarde niet overschreden. (Provincie Zeeland, 2015)

Tabel 3.7 Kritische depositiewaarde kwalificerende habitattypen

Habitatype	kritische depositiewaarde (mol N/ha/jr.)
H2130A * Grijze duinen, kalkrijk	1071
H2130B *Grijze duinen, kalkarm	714
H2180A Duinbossen (droog)	1071
H2190A Vochtige duinvalleien, open water	1000
H2190C Vochtige duinvalleien, ontkalkt	1071

Uit hoofdstuk 3 blijkt dat de gebieden Westerschelde & Saeftinghe, Yerseke & Kapelse Moer, Oosterschelde en Manteling van Walcheren gevoelig zijn voor stikstofdepositie. In Yerseke & Kapelse Moer wordt echter nergens de KDW overschreden. De Westerschelde & Saeftinghe, Yerseke & Kapelse Moer, Oosterschelde en Veerse Meer zijn in relatie tot onderhavig omgevingsplan ook gevoelig voor verstoring door recreatie.

Van areaalverlies, versnippering, en verandering van waterhuishouding is door de grote afstand van het plangebied tot de Natura 2000-gebieden en de buitendijkse ligging van de Westerschelde & Saeftinghe geen sprake.

4.1. Vermesting/verzuring door stikstofdepositie

4.1.1. Uitbreiding agrarische bedrijven

Uitbreiding van veehouderijen kan leiden tot extra stikstofemissie en daarmee tot extra depositie op de stikstofgevoelige habitattypen binnen Natura 2000-gebieden. Daarbij is zowel de ontwikkelingsruimte voor intensieve veehouderijen als de ontwikkelingsruimte voor grondgebonden veehouderijen relevant. Om de gevolgen voor de stikstofdepositie in beeld te brengen is de depositie berekend met AERIUS Calculator (zie bijlagen 3 t/m 6). De resultaten voor de maatgevende gebieden die in deze passende beoordeling worden getoetst, zijn opgenomen in tabel 4.1.

Tabel 4.1 Resultaten stikstofdepositieberekeningen AERIUS Calculator

Natura 2000-gebieden	Toename depositie (in mol N/ha/jaar)			
	Huidige, feitelijke situatie	Vergunde situatie*	Bestaande veehouderijen 1,5 ha *	Omschakeling agr. bedrijven naar veehouderij*
Westerschelde & Saeftinghe	108,0	+62,90	+781,00	+434,00
Oosterschelde	3,64	+3,27	+23,79	+94,30
Manteling van Walcheren	1,35	+1,29	+7,76	+20,70

* t.o.v. huidige situatie

Het onderzoek richt zich op de emissie vanuit de stallen. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de berekeningsuitgangspunten voor de verschillende onderzoekssituaties. Uit de berekeningsresultaten in tabel 4.1 blijkt dat het effect van de onbenutte ruimte binnen de vergunning relatief beperkt is. Alleen op korte afstand binnen het in het plangebied gelegen Westerschelde & Saeftinghe leidt het benutten van deze ruimte (in vergelijking met de huidige, feitelijke situatie) tot een aanzienlijke toename van stikstofdepositie. Naarmate de afstand toeneemt, neemt de depositie snel af. Binnen het gebied Westerschelde & Saeftinghe is alleen in de Schor van Bath sprake van overschrijding van de KDW. Dit deelgebied ligt op meer dan 16 km afstand van het plangebied.

Uitgaande van de theoretische maximale invulling van alle ontwikkelingsruimte (binnen de verbaal begrensde bouwstedes van maximaal 1,5 ha voor grondgebonden veehouderij, de maximale uitbreidingsruimte voor intensieve veehouderij overeenkomstig de provinciale verordening en inclusief de mogelijkheden van omschakeling naar grondgebonden veehouderij) kan sprake zijn van een zeer grote toename van stikstofdepositie. Deze toename varieert van honderden mollen N/ha/jr. op zeer korte afstand tot enkele tienallen mollen N/ha/jr. op grotere afstand. In deze Natura 2000-gebieden is voor bepaalde habitattypen sprake van een reeds overbelaste situaties.

Een toename van stikstofdepositie leidt tot een grotere en snellere verruiging en verandering van de waterkwaliteit. Dit leidt tot een afname van de stikstofgevoelige habitattypen en –soorten in oppervlak, kwaliteit en aantal. Ook het geschikt leefgebied voor vogels neemt af, waardoor de aantallen afnemen. De behoud- en verbeterdoelstellingen die voor de gebieden zijn opgenomen in de aanwijzingsbesluiten, worden hierdoor niet behaald. In een overbelaste situatie kan ook bij een kleine toename echter in bepaalde gevallen sprake zijn van significante negatieve effecten. Significante negatieve effecten kunnen dan ook niet worden uitgesloten. Dat geldt voor alle onderzochte situaties (uitgangspunt voor de beoordeling vormt de maximale invulling van alle ontwikkelingsruimte die met de partiële herziening wordt geboden). In paragraaf 5.2 is ingegaan op de maatregelen die kunnen worden getroffen om een toename van stikstofdepositie te voorkomen / de potentiële toename te beperken.

4.1.2. Neven- en vervolgfuncties

Nevenfuncties zijn over het algemeen relatief kleinschalig. Tevens is aan deze ontwikkelingen de voorwaarde verbonden dat slechts sprake mag zijn van een beperkte verkeersaantrekkende werking. Vanwege de ligging van overbelaste stikstofgevoelige habitattypen op (relatief) grote afstand, zullen deze ontwikkelingen niet leiden tot een relevante toename van de stikstofdepositie.

Ook voor vervolgfuncties geldt dat geen sprake zal zijn van een relevante toename van de stikstofdepositie aangezien deze ter plaatse van agrarische bedrijven (met hoge stikstofemissies) worden gerealiseerd. Mogelijk treedt zelfs een positief effect op door het verdwijnen van de agrarische functie.

4.2. Verstoring

4.2.1. Uitbreiding agrarische bedrijven

Uitbreiding van agrarische bedrijven vindt binnendijs en bij bestaande bedrijven plaats. Dat betekent dat extra waarneembare verstoring van het buitendijs gelegen Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe niet optreedt. De overige Natura 2000-gebieden liggen op dermate grote afstand dat verstoring vanuit het plangebied niet aan de orde is.

4.2.2. Neven- en vervolgfuncties (recreatie)

In theorie kan er sprake zijn van een extern effect als gevolg van een verhoogde recreatiedruk op Natura 2000, doordat een deel van de extra recreanten wil varen, wandelen en fietsen in of langs de Natura 2000-gebieden. Vanuit het plangebied zullen maar weinig recreanten het water opgaan aangezien de verblijfsrecreatie in Borsele zich niet specifiek richt op de watersport, er zijn ook geen grote jachthavens e.d. aanwezig. Voor recreanten in Borsele is met name het Veerse Meer aantrekkelijk voor vaarrecreatie. Het merendeel van de recreanten zal echter gaan fietsen of wandelen.

De extra recreanten maken gebruik van bestaande vaar-, wandel- en fietsroutes. Verstoringsonderzoek (onder andere Krijgsveld, K.L., R.R. Smits & J. van der Winden (2008). Verstoringsevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Rapport 08-173. Bureau Waardenburg, Culemborg) wijst verder uit dat vogels en waarschijnlijk ook andere organismen snel wennen aan recreanten langs bestaande gebruikte routes. Omdat bezoekersstromen zich concentreren op mooi weer overdag tijdens de weekend- en vakantiedagen blijven er lange ongestoorde periodes over. Als gevolg van de zeer beperkte toename van de recreanten in de Natura 2000-gebieden zullen de

recreatiestromen niet waarneembaar toenemen en zal het huidige recreatiegedrag niet wijzigen. Een waarneembare extra recreatieve verstoring van de Natura 2000-gebieden wordt uitgesloten.

5.1. Conclusie

Voor de meeste criteria (areaalverlies, versnippering, verontreiniging, verandering van waterhuishouding) kunnen significante negatieve effecten als gevolg van het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 op voorhand worden uitgesloten. Uitzondering vormen de thema's vermessing/verzuring en verstoring.

Vermesting/verzuring

De ontwikkelingsruimte voor veehouderijen kan (ten opzichte van de huidige, feitelijke situatie) tot een forse toename van stikstofdepositie binnen Natura 2000-gebieden leiden. Significante negatieve gevolgen kunnen alleen worden uitgesloten wanneer voorwaarden worden verbonden aan toekomstige veehouderij-initiatieven. Hier wordt in paragraaf 5.2 op ingegaan.

De neven- en vervolgfuncties leiden gezien de daaraan verbonden voorwaarden, kenmerken en afstand tot stikstofgevoelige habitattypen niet tot een toename van de stikstofdepositie.

Verstoring

Uitbreiding van agrarische bedrijven vindt binnendijs en bij bestaande bedrijven plaats. Dat betekent dat extra waarneembare verstoring van het buitendijs gelegen Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe niet optreedt. De overige Natura 2000-gebieden liggen op dermate grote afstand dat verstoring vanuit het plangebied niet aan de orde is.

De zeer beperkte extra recreanten in de Natura 2000-gebieden zullen zich voegen tussen de bestaande recreanten op de bestaande (vaar)wegen en paden. Extra verstoring als gevolg van de geboden ontwikkelingsruimte in het omgevingsplan wordt daarom uitgesloten.

5.2. Maatregelen

Op basis van het onderzoek stikstofdepositie is bekeken welke maatregelen in het omgevingsplan kunnen worden vastgelegd om effecten binnen Natura 2000-gebieden te beperken / te voorkomen.

Uit de berekeningsresultaten van het onderzoek stikstofdepositie blijkt dat met het schrappen van de mogelijkheden voor omschakeling de (potentiële) toename van stikstofdepositie aanzienlijk kan worden gereduceerd (zie tabel 4.1). Ook de uitbreiding van bestaande veehouderijen binnen het huidige bouwvlak of de nieuwe bouwsteden tot maximaal 1,5 ha, kan echter een grote toename van stikstofdepositie met zich meebrengen. Significante negatieve effecten kunnen nog steeds niet worden uitgesloten.

Het volledig uitsluiten van significante negatieve effecten, zonder het buitengebied op slot te zetten, is alleen mogelijk wanneer in de bestemmingsregels voorwaarden worden verbonden aan toekomstige veehouderij initiatieven.

Emissie-stand-still

Een mogelijkheid is om in de regels vast te leggen dat de emissies op perceelsniveau niet mogen toenemen. Dit betekent niet dat alle veehouderijen 'op slot' worden gezet. Uitbreiding is mogelijk door het treffen van voldoende stikstofreducerende maatregelen (toepassen van emissiearme stalsystemen). In het onderzoek stikstofdepositie is bekeken in hoeverre de veehouderijen binnen het plangebied de uitbreidingsruimte binnen de bouwstedes (tot maximaal 1,5 ha) kunnen benutten zonder dat de ammoniakemissie toeneemt. Met de toepassing van vergaande emissie-beperkende technieken kan voor circa 20% van de bedrijven worden onderbouwd dat deze kunnen doorgroeien naar 1,5 ha.

5.3. Relatie met het Programma Aanpak Stikstof

Als aanvulling op de stikstofdepositieberekeningen is onderzocht of er binnen het Programma Aanpak Stikstof (PAS) voldoende ontwikkelingsruimte in de Nederlandse Natura 2000-gebieden aanwezig is voor de ontwikkelingsmogelijkheden voor veehouderijen die het omgevingsplan biedt.

Aan de hand van de AERIUS Monitor wordt inzicht gegeven in de benodigde ontwikkelingsruimte voor de maximale ontwikkelingsmogelijkheden voor veehouderijen die het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2017 biedt en de beschikbare depositieruimte in de omliggende Natura 2000-gebieden.

AERIUS Monitor geeft op hectareniveau inzicht in:

- depositietrend: verwachte depositieontwikkeling in de tijd, voor meerdere beleidsscenario's;
- extra daling door PAS: effect van het PAS-beleid op de emissies en depositie;
- depositieruimte en ontwikkelingsruimte: deel van totale depositie, dat beschikbaar is voor nieuwe ontwikkelingen;
- confrontatie depositieruimte en ontwikkelingsbehoefte: verwachte overschotten of tekorten aan ontwikkelingsruimte.

AERIUS Monitor

Depositieruimte is de ruimte (uitgedrukt in stikstofdepositie) die met de inwerkingtreding van het PAS beschikbaar is gekomen voor alle nieuwe ontwikkelingen die vanaf het begin van het PAS plaats zullen gaan vinden. De totale toekomstige depositie inclusief de depositieruimte is ecologisch beoordeeld in de gebiedsanalyses, in combinatie met de herstelmaatregelen die in het kader van het PAS worden genomen. Daarmee is het uitgeven van de berekende depositieruimte ecologisch ook beoordeeld. AERIUS Monitor berekent voor de beschouwde toekomstjaren (2020 en 2030) per relevant hexagoon de totale beschikbare depositieruimte voor nieuwe ontwikkelingen. Depositieruimte wordt toegekend aan alle relevante hexagonen waar (mogelijk) sprake is van een overbelaste situatie voor stikstofdepositie.

Bij de berekening van de totale depositie is voor iedere sector al rekening gehouden met een bepaalde economische groei. Deze groei-behoefte is automatisch opgenomen in de depositieruimte. Bij het berekenen van de ontwikkelingsbehoefte wordt bij alle sectoren uitgegaan van een specifieke groei-behoefte, op basis van aangeleverde Prioritaire Projecten. Monitor laat per sectorniveau zien wat de totale ontwikkelingsbehoefte is. Tevens is in Monitor terug te vinden of en in hoeverre er lokaal een overschot of tekort aan depositieruimte wordt voorzien.

Onderstaand worden per Natura 2000-gebied in de omgeving van het plangebied de beschikbare depositieruimte en de verwachte ontwikkelingsbehoefte per sectorgroep weergegeven.

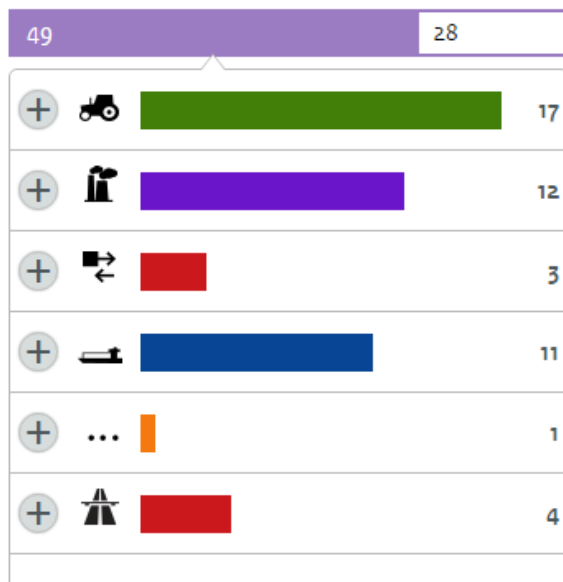
De paarse 'bolletjes' op de navolgende figuren geven een indicatie van de beschikbare depositieruimte. Deze depositieruimte is niet overal binnen een Natura 2000-gebied gelijk. Hoe lichter de paarse kleur, hoe lager de beschikbare depositieruimte. In de grafiek naast de figuren is de depositieruimte op het meest kritieke punt weergegeven (punt met de laagste depositieruimte binnen het betreffende Natura

2000-gebied) in het geselecteerde zichtjaar (2020). De paarse balk toont de totale stikstofdepositie in mol per jaar, toegedeeld voor alle sectoren. De grijze balk toont het overschot aan depositie dat nog mogelijk is binnen de depositieruimte. De overige balken geven de verwachte bijdrage per sectorgroep.

Westerschelde & Saeftinghe

Beschikbare depositieruimte: 77 mol/ha/j

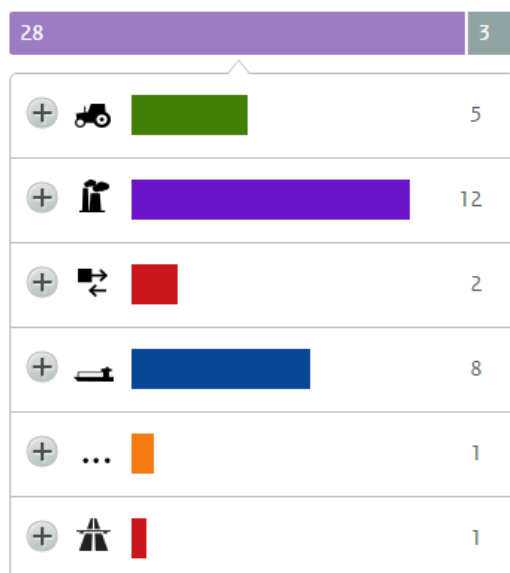
Overschot: 28 mol/ha/j

Oosterschelde

Beschikbare depositieruimte: 31 mol/ha/j

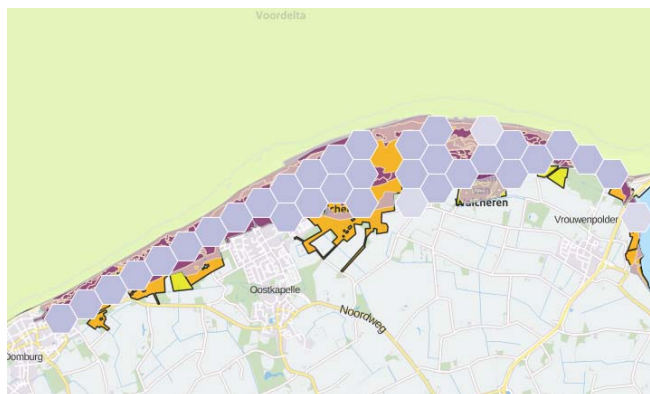
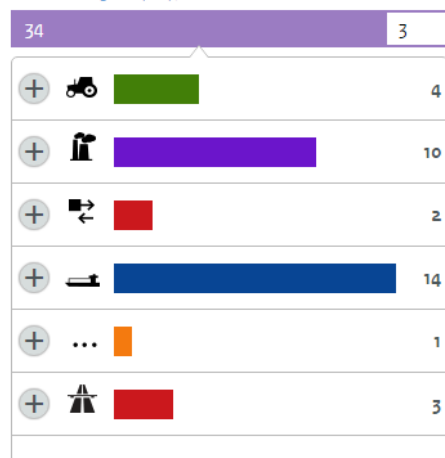
Overschot: 3 mol/ha/j

Manteling van Walcheren

Beschikbare depositieruimte: 36 mol/ha/j

Overschot: 3 mol/ha/j

Beoordeling

Wanneer de beschikbare depositieruimte binnen Westerschelde & Saeftinghe en Oosterschelde wordt afgezet tegen de berekende (potentiële) toenames van stikstofdepositie als gevolg van de partiële herziening, blijkt dat de depositietoename die ontstaat door de maximale invulling van alle ontwikkelingsruimte niet past binnen het aandeel van de agrarische ontwikkelingen binnen de ontwikkelingsruimte van deze gebieden. De output uit Aerius zoals opgenomen in bijlage 3 bevestigt dit beeld.

De toetsing aan de beschikbare ontwikkelingsruimte betreft in twee opzichten een theoretische situatie. Enerzijds zal slechts in beperkte mate gebruikt worden gemaakt van de totale ontwikkelingsruimte die met het omgevingsplan wordt geboden (slechts een fractie van de maximale uitbreidingsruimte binnen de kaders van het omgevingsplan wordt daadwerkelijk benut). Anderzijds zullen ook veehouderij initiatieven uit andere gemeenten aanspraak maken op de ontwikkelingsruimte binnen het PAS, dus ook wanneer de maximale ontwikkelingsruimte uit het omgevingsplan wel zou passen binnen de ontwikkelingsruimte, kunnen hieraan geen vergaande conclusies worden verbonden.

Uitgaande van een meer reële ontwikkeling van de veehouderijsector binnen de gemeente Borsele biedt de ontwikkelingsruimte binnen het PAS echter voldoende mogelijkheden om te komen tot uitvoerbare initiatieven. Binnen de planperiode zal een beperkt aantal veehouderijen substantieel uitbreiden. Er is op dit moment voldoende depositieruimte beschikbaar om ook bij een toename van de emissie te komen tot uitvoerbare initiatieven binnen de kaders van het PAS. Dit biedt wellicht mogelijkheden om met de herziening onder voorwaarden ook ontwikkelingen toe te staan die leiden tot een toename van emissies. Met het pakket aan maatregelen dat wordt getroffen in het kader van het PAS wordt geborgd dat geen significante negatieve effecten optreden.

Wanneer gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid die het omgevingsplan biedt om af te wijken van het emissie-stand-still, zal op dat moment (op basis van het concrete initiatief en de daadwerkelijk beschikbare depositieruimte) worden getoetst of de afwijking kan worden verleend.

- Alterra, Dobben, H.F. van (2012): *'Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000'* Alterra-rapport 2397;
- Alterra, Gies, T. (2007): *'Onderbouwing significant effect depositie op natuurgebieden'* Alterra-rapport 1490;
- Krijgsveld, K.L., R.R. Smits & J. van der Winden (2008): *'Verstoringsgevoeligheid van vogels - Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie'*. Bureau Waardenburg bv, Culemborg;
- Oltmer, K., E. Hees & C. Rougoor (2010): *"Innovaties rond Natura 2000-gebieden, kansen en mogelijkheden voor agrarische bedrijven"*, LEI-rapport 2010-056;
- Provincie Zeeland (2015): Gebiedsanalyse Manteling van Walcheren, 18 november 2015;
- Rijkswaterstaat (2015a): Natura 2000 Deltawateren, Ontwerpbeheerplan Veerse Meer;
- Rijkswaterstaat (2015b): Natura 2000 Deltawateren, Ontwerpbeheerplan Westerschelde & Saeftinghe;
- Rijkswaterstaat (2015c): PAS-gebiedsanalyse Oosterschelde, versie november 2015;
- Rijkswaterstaat (2015d): PAS-gebiedsanalyse Westerschelde en het Verdrongen Land van Saeftinghe, versie november 2015;
- Willems, E., T. Monseré & J. Dierckx (2011): *'Geactualiseerd richtlijnenboek milieueffectrapportage, Basisrichtlijnen per activiteitengroep – Landbouwdieren'*;
- www.geodata.rivm.nl/gcn
- www.monitor.aerius.nl/monitor/
- www.pbl.nl;
- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase

Technische bijlagen met onderzoeksuitgangspunten en –resultaten worden toegevoegd in het planMER dat met het ontwerpomgevingsplan in procedure wordt gebracht.

Technische bijlagen met onderzoeksuitgangspunten en –resultaten worden toegevoegd in het planMER dat met het ontwerpomgevingsplan in procedure wordt gebracht.

Bijlage 4 Berekening vergunde situatie t.o.v. feitelijke situatie

1

Technische bijlagen met onderzoeksuitgangspunten en –resultaten worden toegevoegd in het planMER dat met het ontwerpomgevingsplan in procedure wordt gebracht.

Technische bijlagen met onderzoeksuitgangspunten en –resultaten worden toegevoegd in het planMER dat met het ontwerpomgevingsplan in procedure wordt gebracht.

Technische bijlagen met onderzoeksuitgangspunten en –resultaten worden toegevoegd in het planMER dat met het ontwerpomgevingsplan in procedure wordt gebracht.

In onderstaande tabel is aangegeven welke soortgroepen bij welke veel voorkomende werkzaamheden in het buitengebied in het geding kunnen zijn. Tevens is aangegeven wat de kans is dat er een ontheffing van de Flora- en faunawet wordt verleend en welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn (niet limitatief). De algemeen voorkomende, licht beschermde tabel 1 soorten zijn niet in de tabel opgenomen, omdat ze zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht in het kader van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht, zie toelichting na de tabel.

Ingrepen die kunnen leiden tot aantasting van beschermde soorten	Soorten / soortgroepen	Beschermingsregime op basis van de Flora- en faunawet	Kans dat hiervoor ontheffing wordt verleend	Mitigerende maatregelen ⁵
Sloop van (agrarische) bebouwing	Vleermuizen	Ffwet Tabel 3, Bijlage IV HR	Kansrijk, zeker als gewerkt wordt met de soortenstandaards ⁶	- Tijdig creëren van voldoende nieuwe verblijfplaatsen. - Werken buiten kwetsbare periode. - Tijdig alternatieve vliegroute creëren nabij of parallel aan de originele vliegroute. - Tijdig alternatief foerageergebied creëren.
	Broedvogels met vaste nesten	Ffwet	Kansrijk, zeker als gewerkt wordt met de soortenstandaards	- Tijdig aanbieden van voldoende nieuwe huisvestingsmogelijkheden. - Werken buiten broedseizoen.
Het verleggen/dempen van waterlopen	Amfibieën	Ffwet Tabel 2	Er kan gewerkt worden met een gedragscode dan is geen ontheffing nodig. Is er geen gedragscode dan wordt ontheffing verleend, zeker als gewerkt wordt volgens de gedragscode of met de soortenstandaards	- Tijdig vooraf realiseren van nieuw voor voortplanting geschikt water voor een vergelijkbaar aantal individuen en bereikbaar maken vanuit overwinteringsgebied. - Werkzaamheden uitvoeren buiten voortplantingsperiode en winterrust. - Afschermen oeverzones in actieve periode ringslang (maart-oktober)

⁵ Maatregelen zijn maatwerk, afhankelijk van de aangetroffen soort en het belang van de locatie voor de functionaliteit van de leefomgeving. In deze tabel worden veel voorkomende maatregelen benoemd.

⁶ Dienst Regelingen stelt voor alle matig en zwaar beschermde soorten een zogenaamde soortenstandaard op. Diverse soortenstandaards zijn overigens nog in ontwikkeling.

Ingrepen die kunnen leiden tot aantasting van beschermde soorten	Soorten / soortgroepen	Beschermingsregime op basis van de Flora- en faunawet	Kans dat hiervoor ontheffing wordt verleend	Mitigerende maatregelen ⁵
	Vaatplanten	Ffwet Tabel 2	Er kan gewerkt worden met een gedragscode dan is geen ontheffing nodig. Is er geen gedragscode dan wordt ontheffing verleend, zeker als gewerkt wordt volgens de gedragscode of met de soortenstandaards	- Planten worden - buiten de bloeitijd - uitgestoken en elders in een geschikt biotoop teruggeplaatst.
	Vleermuizen	Ffwet Tabel 3, Bijlage IV HR	Kansrijk, zeker als gewerkt wordt met de soortenstandaards	- Werken buiten kwetsbare periode. - Tijdig alternatieve vliegroute creëren nabij of parallel aan de originele vliegroute. - Tijdig alternatief foerageergebied creëren.
	Broedvogels met vaste nesten	Ffwet	Kansrijk, zeker als gewerkt wordt met de soortenstandaards	- Tijdig aanbieden van voldoende nieuwe huisvestingsmogelijkheden. - Creëren voldoende dekkingsmogelijkheden en slaapgelegenheden. - Zorgen voor voldoende zit- en uitkijkposten. - Opwaarderen van marginaal habitat in de directe omgeving tot optimaal habitat.
Het kappen van bomen, verwijderen ruigte, broeihopen, houtstapels, houtsingels of steenhopen	Amfibieën	Ffwet Tabel 2	Er kan gewerkt worden met een gedragscode dan is geen ontheffing nodig. Is er geen gedragscode dan wordt ontheffing verleend, zeker als gewerkt wordt volgens de gedragscode of met de soortenstandaards	- Opwaarderen bestaand landhabitat of tijdig vooraf realiseren van nieuwe elementen die kunnen dienen als vaste rust- en verblijfplaats op het land voor een vergelijkbaar aantal individuen
	Vleermuizen	Ffwet Tabel 3, Bijlage IV HR	Kansrijk, zeker als gewerkt wordt met de soortenstandaards ⁷	- Tijdig creëren van voldoende nieuwe verblijfplaatsen. - Werken buiten kwetsbare periode. - Tijdig alternatieve vliegroute creëren nabij of parallel aan de originele vliegroute. - Tijdig alternatief

⁷ Dienst Regelingen stelt voor alle matig en zwaar beschermde soorten een zogenaamde soortenstandaard op. Diverse soortenstandaards zijn overigens nog in ontwikkeling.

Ingrepen die kunnen leiden tot aantasting van beschermde soorten	Soorten / soortgroepen	Beschermingsregime op basis van de Flora- en faunawet	Kans dat hiervoor ontheffing wordt verleend	Mitigerende maatregelen ⁵
				foerageergebied creëren.
	Zoogdieren	Ffwet Tabel 2	Er kan gewerkt worden met een gedragscode dan is geen ontheffing nodig. Is er geen gedragscode dan wordt ontheffing verleend, zeker als gewerkt wordt volgens de gedragscode of met de soortenstandaards	- Tijdig aanbieden van voldoende nieuwe huisvestingsmogelijkheden. - Creëren voldoende dekkingsmogelijkheden en slaapgelegenheden. - Tijdig alternatieve migratieroutes aanbieden.
	Broedvogels met vaste nesten	Ffwet	Kansrijk, zeker als gewerkt wordt met de soortenstandaards	- Opwaarderen van marginaal habitat in de directe omgeving tot optimaal habitat.

Ook voor niet of licht beschermde soorten geldt in het kader van de Flora- en faunawet een zorgplicht. Hieronder staan enkele zorgplichtmaatregelen beschreven:

- Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen. Verstoring van broedende vogels is verboden. Overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van vogels wordt voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. In het kader van de Ffw wordt geen standaardperiode gehanteerd voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Indien de werkzaamheden uitgevoerd worden op het moment dat er geen broedgevallen (meer) aanwezig zijn, is overtreding van de wet niet aan de orde. De meeste vogels broeden overigens tussen 15 maart en 15 juli (bron: website vogelbescherming);
- Werken buiten kwetsbare periodes van de aanwezige soorten;
- Soorten voorafgaand aan werkzaamheden zo veel mogelijk wegvangen en verplaatsen;
- Werkgebied afzetten, zodat soorten niet terugkomen en/of er zich niet vestigen (zie hieronder);
- Bij werkzaamheden aan watergangen één kant op werken, zodat aanwezige dieren kunnen uitwijken;
- Werkzaamheden in de tijd en ruimte gefaseerd uitvoeren;

Bij de uitvoering van de grondwerkzaamheden kunnen maatregelen worden genomen om te voorkomen dat (her)vestiging of (her)kolonisatie van beschermde soorten kan plaatsvinden, daarvoor kan het terrein regelmatig worden gemaaid, zodat er geen (natuurlijke) houtige beplanting kan groeien. Ook het vlak houden van het terrein kan de (her)vestiging van soorten tegengaan. Daarnaast is het dagelijks gebruik van het terrein een vorm van verstoring om (her)vestiging van beschermde soorten tegen te gaan. Echter verstoring mag alleen worden toegepast ter voorkoming van de (her)vestiging van soorten en niet ter bestrijding van al aanwezige soorten. Zo kan bijvoorbeeld voorkomen worden dat de rugstreeppad (die namelijk aangetrokken wordt door grondwerkzaamheden in de nabijheid van water) zich vestigt door de werkzaamheden naadloos op elkaar te laten aansluiten en/of het plangebied voorafgaand aan het uitvoeren van de werkzaamheden volledig af te schermendoor het plaatsen van een paddenscherm. De voorzieningen die getroffen zijn om het gebied ontoegankelijk te maken moeten zodanig beheerd worden dat ze hun functie ten allen tijden kunnen vervullen. Bij graafwerkzaamheden en/of tijdelijke opslag van grond kan voorkomen worden dat soorten als de oeverwaluw gaan nestelen in de taluds door deze niet steiler te maken dan 1:3. Mochten ondanks deze voorzorgsmaatregelen onverhoopt toch beschermde dieren zich in het gebied vestigen, dan moeten de werkzaamheden worden stilgelegd, gewacht worden tot de nesten vrijwillig zijn verlaten of ontheffing worden aangevraagd.

Technische bijlagen met onderzoeksuitgangspunten en –resultaten worden toegevoegd in het planMER dat met het ontwerpomgevingsplan in procedure wordt gebracht.

Technische bijlagen met onderzoeksuitgangspunten en –resultaten worden toegevoegd in het planMER dat met het ontwerpomgevingsplan in procedure wordt gebracht.

Bijlage 7 Beantwoording reacties Nota reikwijdte en detailniveau

Veiligheidsregio Zeeland

Reactie:

Het advies van de veiligheidsregio heeft betrekking op de NRD en het Omgevingsplan.

- a. PlanMER: externe veiligheid opnemen aan de hand van de huidige wet- en regelgeving, waarbij risicobronnen in beeld worden gebracht en worden gewogen aan de hand van het plaatsgebonden risico en het groepsrisico.
- b. Omgevingsplan: rekening houden met de veiligheidscontour van het Sloegebied en aandacht voor borgen van open water en wegen binnen het plangebied (ten behoeve van de incidentbestrijding).
- c. Verbreding: in een later stadium zal wellicht worden geadviseerd over omgevingsveiligheid in bredere zin.

Beantwoording:

- a. Bij de effectbeoordeling in het planMER wordt uitgegaan van de huidige wet- en regelgeving. Wij geven inzicht in de relevante risicobronnen, de actuele risicosituatie en de mogelijke gevolgen van het omgevingsplan. In het planMER wordt vervolgens beschreven op welke wijze in het omgevingsplan kan worden geborgd dat ongewenste effecten optreden.
- b. Dit punt heeft geen relevantie voor de reikwijdte en het detailniveau van het planMER. Bij het uitwerken van de bouw- en gebruiksmogelijkheden in het omgevingsplan houden wij rekening met de veiligheidscontour van het Sloegebied. In overleg met u (onder andere via de klankbordgroep) zullen wij bij het opstellen van het omgevingsplan bekijken op welke wijze de ontsluiting en beschikbaarheid van open water worden geborgd. Zoals in de Nota van Uitgangspunten beschreven en in de klankbordgroep besproken is borging door het opnemen van de functies Verkeer en Water, voor ons niet het uitgangspunt.
- c. Wij nemen uw reactie voor kennisgeving aan.

ZLTO, afdeling Borsele

Reactie:

- a. Hoewel op grond van jurisprudentie een MER noodzakelijk is, wordt dit inhoudelijk gezien onzin gevonden. Hierdoor ontstaat een dubbele toetsing, terwijl de nieuwe Omgevingswet dit juist zou moeten voorkomen.
- b. Het is positief dat in het MER ook een realistisch scenario wordt doorgerekend. Graag levert de ZLTO input voor de uitgangspunten voor dit realistische scenario.
- c. De omgevingswet geeft de mogelijkheid onderzoeken naar voren te schuiven. Gevraagd wordt of die mogelijkheid er ook is voor activiteiten die mogelijk significante gevolgen hebben voor Natura 2000.
- d. Verzocht wordt om de stikstofgevoeligheid van de genoemde Natura 2000-gebieden nader te duiden en rekening te houden met het feit dat bij meer dan 99% van de gevoelige habitats de stikstofdepositie ver beneden de kritische depositiewaarde blijft.

Beantwoording:

- a. Het planMER moet inzicht geven in de milieueffecten van het omgevingsplan en bevat voor de gemeente belangrijke informatie om gemotiveerd het plan te kunnen vaststellen. Uitgangspunt voor het planMER is om dubbele toetsing zoveel mogelijk te voorkomen. Waar mogelijk wordt ingezet op een 'getrapte' toetsing, waarbij in het planMER de globale toetsing is gericht op het in beeld brengen van de kaders en randvoorwaarden waarbinnen ontwikkelingsruimte kan worden geboden. Op het moment dat sprake is van een concreet initiatief vindt een meer gedetailleerde toetsing plaats.
- b. Het realistisch scenario wordt bepaald op basis van de trends die volgen uit de CBS-gegevens van afgelopen jaren (specifiek voor de gemeente Borsele) en informatie over de actuele ontwikkelingen in de agrarische sector. Uit deze gegevens blijkt dat weliswaar sprake is van schaalvergroting, maar dat voor de verschillende diercategorieën per saldo op gemeentelijk niveau nauwelijks tot geen sprake is van toenames van dieraantallen.
- c. Waar mogelijk worden gedetailleerde onderzoeken vooruitgeschoven naar het moment waarop sprake is van een concreet initiatief. In het planMER dienen echter wel de kaders te worden uitgewerkt waarbinnen ontwikkelingsruimte kan worden geboden. De mogelijke effecten op Natura 2000 spelen daarbij een belangrijke rol. Wij zoeken wel naar mogelijkheden om aan te sluiten bij de grondgedachte achter de nieuwe Omgevingswet. Dat betekent dat het omgevingsplan meer gericht is op het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden op het moment dat deze niet 'evident onuitvoerbaar' zijn en minder op het op voorhand aantonen van de (maximale) uitvoerbaarheid.
- d. In de passende beoordeling behorende bij het planMER wordt nader ingegaan op de stikstofgevoeligheid van de betreffende gebieden en locaties van de habitats waar de kritische depositie reeds wordt overschreden.

Stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland, mede namens Zeeuwse Milieufederatie*Reactie:*

- a. Verzocht wordt om helder en begrijpelijk taalgebruik te gebruiken, toegankelijk voor gewone mensen.
- b. Verzoek om een zorgvuldige toets van relevante aspecten om nieuwe ontwikkelingen te beoordelen. Daarbij moet een kwalitatief oordeel gebaseerd zijn op kwantitatieve gegevens, met name voor de aspecten ecologie, landschap, cultuurhistorie, archeologie, geluid en externe veiligheid.
- c. Het heeft de voorkeur om het maximale ontwikkelingsscenario open en duidelijk te beschrijven en dit niet op voorhand in te perken door het zogenaamde realistische scenario.

Beantwoording:

- a. De noodzaak voor helder en begrijpelijk taalgebruik wordt onderschreven. Dit neemt niet weg dat het planMER op onderdelen technisch van aard is. Het planMER wordt voorzien van een publieksvriendelijke samenvatting.
- b. De reikwijdte en het detailniveau van de onderzoeken sluit aan bij de scope van het omgevingsplan. Kwantitatief onderzoek wordt uitgevoerd voor die milieuthema's waar dat een meerwaarde heeft voor de besluitvorming over het Omgevingsplan. Daarbij gaat het in het bijzonder om de thema's stikstofdepositie, geurhinder en fijn stof. Voor verschillende andere thema's heeft kwantitatief onderzoek in dit stadium geen meerwaarde en vindt kwantitatieve toetsing pas plaats op het moment dat sprake is van een concreet initiatief. In het Omgevingsplan wordt vastgelegd voor welke ontwikkelingen, welke milieuthema's en op welke wijze een nadere toetsing noodzakelijk is. Deze aanpak sluit aan bij de grondgedachte achter de nieuwe Omgevingswet.
- c. Het planMER geeft inzicht in de gevolgen van de maximale ontwikkelingsmogelijkheden die het omgevingsplan biedt. Daarnaast wordt echter ook inzicht geboden in een meer realistisch scenario. Op basis van de verschillende scenario's wordt bekeken op welke wijze in het

omgevingsplan kan worden gestuurd in de gewenste ontwikkelingsrichting. Vanzelfsprekend zijn rechtsgelijkheid en rechtszekerheid belangrijke randvoorwaarden voor de regelingen zoals die worden opgenomen in het Omgevingsplan.